

รายงานวิจัย ฉบับสมบูรณ์
โครงการ รูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
แบบยั่งยืน บ้านแม่กำปอง
หมู่ที่ 3 ตำบลห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

โดย

นายพรหมินทร์ พวงมาลา และคณะ

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค (สกว.ภาค)

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยโครงการ รูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนบ้านแม่กำปองหมู่ที่ 3 ตำบลห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อมุ่งหวังให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว ให้มีความรู้ ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืน รับรู้ถึงกฎเกณฑ์ แนวทางปฏิบัติ ความรับผิดชอบที่ถูกต้องรวมทั้งรับรู้ถึงศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของชุมชน

ขอขอบคุณชาวบ้านแม่กำปอง เจ้าหน้าที่ของทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนทุกท่านที่ร่วมแรงร่วมใจเอื้อเฟื้อข้อมูลและเสียสละเวลาอันมีค่าเข้าร่วมในการทำวิจัยและสนับสนุนงานวิจัยนี้จนบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการด้วยดี

สุดท้ายนี้คณะวิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยฉบับนี้จะสามารถนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เหมาะสมกับบ้านแม่กำปองและเป็นแนวทางที่ดีให้กับชุมชนอื่นที่สนใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่อไป

นายพรหมินทร์ พวงมาลา

การวิจัยฉบับนี้ได้แบ่งการศึกษาวิจัยอยู่ 3 ช่วง เป็นระยะเวลา 2 ปี โดยวิธีการจัดกิจกรรมต่างๆในแต่ละช่วง ผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวได้เปลี่ยนไปในทิศทางที่ถูกต้องและชัดเจนขึ้น มีรูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นขั้นเป็นตอน ชาวบ้านมีความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืน ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีมาตรฐานในการดำรงชีวิตมากขึ้น ชาวบ้านเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ธรรมชาติ ได้รับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้าน มีผลงานของภูมิปัญญาชาวบ้าน มีแนวทางที่ถูกต้องในการจัดสรรรายได้ให้กับชุมชนและประชาชน หมู่บ้านได้รับการตกแต่งปรับปรุงให้สวยงาม ได้เส้นทาง การเดินป่า ในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เห็นศักยภาพของชุมชนในด้านการท่องเที่ยวและองค์ความรู้ของชุมชนในด้านต่างๆ มีการกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับกลุ่ม

คำนำ

รายงานวิจัยฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อ รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนบ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่”

วิจัยฉบับนี้ได้รวบรวมข้อมูลการจัดการทรัพยากรธรรมชาติการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ภายใต้วัฒนธรรมประเพณีไทย สืบต่อกันมาจนพัฒนามาเป็นองค์ความรู้ ภูมิปัญญา ฯลฯ

คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานฉบับนี้จะมีประโยชน์ ต่อวงวิชาการ องค์กร ชุมชนต่าง ๆ ที่กำลังดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนรวมทั้งองค์กรภาครัฐ และเอกชน

ท้ายนี้ต้องขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยสำนักงานภาค ที่กรุณาให้คำแนะนำต่อการดำเนินงานวิจัยโดยตลอดพร้อมทั้งให้การสนับสนุน งบประมาณเพื่อดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในครั้งนี้

สารบัญเรื่อง

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	
บทคัดย่อ	
คำนำ	
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของปัญหาในการวิจัย	1
1.2 คำถามวิจัย	1
1.3 วัตถุประสงค์ในการวิจัย	2
1.4 รายละเอียดการดำเนินงาน	2
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	3
1.6 ระยะเวลา	3
1.7 งบประมาณ	3
1.8 ผู้ที่เกี่ยวข้อง	3
1.9 แผนการปฏิบัติ	4
บทที่ 2 กระบวนการวิจัย	
กิจกรรมการดำเนินงานช่วงที่ 1	11
กิจกรรมการดำเนินงานช่วงที่ 2	40
กิจกรรมการดำเนินงานช่วงที่ 3	48
บทที่ 3 การทบทวนทุนเดิมของพื้นที่วิจัย	
ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน	60
สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน	62
สภาพเศรษฐกิจ	63
สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม	64
ทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการและระบบกรรมสิทธิ์	67

ป่าไม้และป่าชุมชน	69
องค์ความรู้ ภูมิปัญญาชาวบ้าน	70
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
สถานการณ์ สภาวะการณ์ ด้านการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน	72
องค์ความรู้และศักยภาพชุมชน	74
รูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืน	80
บทที่ 5 สรุป วิเคราะห์และอภิปรายผลการวิจัย	
สรุปภาพรวมของโครงการ	91
ปัญหา อุปสรรค แนวทางแก้ไข	95
ข้อเสนอแนะ	96

ภาคผนวก

รูปภาพแหล่งท่องเที่ยว,รูปภาพกิจกรรม
เส้นทางการเดินป่า
เอกสารแผ่นพับ
ประวัติทีมวิจัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหาในการวิจัย

หมู่บ้านแม่กำปอง เป็นหมู่บ้านที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีทิวทัศน์ที่สวยงาม และมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากมาย เช่น น้ำตกแม่กำปอง น้ำตกธารทอง นอกจากนี้ยังมีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ อุดมไปด้วยพันธุ์พืชและสมุนไพรต่างๆ มีดอกเอื้องดินเป็นดอกไม้ประจำถิ่นที่มีความสวยงาม ซึ่งจากความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาตินี้เอง จึงทำให้หมู่บ้านแม่กำปองเริ่มเป็นหมู่บ้านที่มีนักท่องเที่ยวพากันเข้ามาพักผ่อนชมธรรมชาติของหมู่บ้านมากขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งทางผู้นำหมู่บ้านและชาวบ้านแม่กำปองได้เปิดหมู่บ้านให้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งได้ดำเนินการมาได้ระยะหนึ่ง จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้ชาวบ้านแม่กำปองได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการที่นักท่องเที่ยวได้เข้ามาไม่ว่าจะเป็นปัญหาขยะ ต้นไม้ ต้นพืชถูกตัด โคนเหยียบย่ำและมีปัญหาการนำวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาในหมู่บ้าน ชาวบ้านแม่กำปองจึงตระหนักว่าถ้าไม่มีรูปแบบการจัดการที่เป็นกฎเกณฑ์ให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาได้ปฏิบัติแล้วทรัพยากรธรรมชาติของหมู่บ้านรวมทั้งสังคมวัฒนธรรมของคนในหมู่บ้านจะต้องเปลี่ยนไป สิ่งที่เกิดขึ้นจึงจำเป็นต้องมีกระบวนการเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้นจากการเปิดหมู่บ้านเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้คนในหมู่บ้านและนักท่องเที่ยวได้ตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติต่อไปพร้อมๆ กับการอนุรักษ์วัฒนธรรมของคนในชุมชน

คำถามวิจัย

รูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนบ้านแม่กำปองเป็นอย่างไรและอยู่ภายใต้เงื่อนไข / ปัจจัยใด ?

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาวะการณ์ด้านการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปองในปัจจุบัน
2. เพื่อค้นหาองค์ความรู้และศักยภาพชุมชนในด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของหมู่บ้านแม่กำปอง
3. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนบ้านแม่กำปอง
4. เพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นที่ทรัพยากรอันมีค่าของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลอดไป

สถานที่ดำเนินการวิจัย

หมู่บ้านแม่กำปอง หมู่ที่ 3 ตำบลห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

การดำเนินการวิจัย

1. ประชุมชาวบ้านกลุ่มย่อยตามปางบ้านต่างๆ 6 กลุ่ม เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์โครงการวิจัย
2. จัดอบรมชาวบ้านเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนและจัดตั้งคณะกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน
3. จัดประชุมคณะกรรมการท่องเที่ยว เพื่อจัดทำแผนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของหมู่บ้าน
4. จัดประชุมชาวบ้านเพื่อนำเสนอแผนการจัดทำหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืน
5. สืบหาข้อมูลพื้นฐานของประชากร สภาพแวดล้อม แหล่งท่องเที่ยว เพื่อใช้เป็นข้อมูลเปรียบเทียบก่อนและหลังการดำเนินการวิจัย
6. ประชุมคณะกรรมการ สร้างกฎ ระเบียบ ข้อกำหนดที่ควรปฏิบัติเมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาในหมู่บ้าน
7. จัดทำแผนผัง แผนที่เส้นทางท่องเที่ยวและศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน
8. จัดประชุมคณะกรรมการท่องเที่ยวเพื่อช่วยกันระดมความคิดเห็นที่จะจัดกิจกรรมรณรงค์ให้ชาวบ้านและนักท่องเที่ยวเกิดจิตสำนึกที่จะช่วยกันอนุรักษ์ธรรมชาติแบบยั่งยืนต่อไป

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ชุมชนได้รับความรู้เรื่องการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืน
- ได้แผนการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนที่จัดทำโดยชุมชน
- ได้ข้อมูลพื้นฐานสภาพของประชาชน สภาพแวดล้อม และแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ในหมู่บ้านแม่กำปอง
- ทราบผลดีและผลเสียของการจัดการท่องเที่ยว รวมทั้งได้เอกลักษณ์ที่เป็นจุดเด่นของหมู่บ้าน
- ได้คณะกรรมการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของหมู่บ้าน
- ได้กฎระเบียบ ข้อปฏิบัติของหมู่บ้าน ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- ได้แผนผัง แผนที่เส้นทางการท่องเที่ยว และศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน
- ได้แนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งวิธีการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนของหมู่บ้าน
- ได้กิจกรรมรณรงค์ให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ของชาวบ้านและนักท่องเที่ยวที่จะนำไปปฏิบัติ

ระยะเวลาในการทำวิจัย

1 เมษายน 2544 ถึง 31 มีนาคม 2546

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัย

1. นายพรหมมินทร์	พวงมาลา	หัวหน้าโครงการวิจัย
2. นายถนัด	คำก๊อน	คณะที่มวิจัย
3. นายจำรัส	ไทยสมุทร	คณะที่มวิจัย
4. นายสุเทพ	กิติคุณ	คณะที่มวิจัย
5. นายแก้ว	กึ่งแก้ว	คณะที่มวิจัย
6. นายสุรพล	กึ่งแก้ว	คณะที่มวิจัย
7. นายอนันต์	ไทยกรณ์	คณะที่มวิจัย
8. นายยุทธ	ชันยา	คณะที่มวิจัย
9. นายประทีป	นงคัยยา	คณะที่มวิจัย

แผนการปฏิบัติงาน แบ่งเป็น 3 ช่วง

แผนการปฏิบัติงานช่วงที่ 1

- กิจกรรมที่ 1 การประชุมเตรียมการของคณะนักวิจัย
- กิจกรรมที่ 2 การประชุมชาวบ้านกลุ่มย่อย ตามปางบ้านต่างๆ 6 กลุ่ม
- กิจกรรมที่ 3 การจัดประชุมอบรมชาวบ้านทั้งหมด 6 ปาง เรื่องการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืน
- กิจกรรมที่ 4 การจัดประชุมทีมวิจัย เพื่อเตรียมงานการประชุมคณะกรรมการท่องเที่ยว
- กิจกรรมที่ 5 การประชุมคณะกรรมการท่องเที่ยว จัดทำร่างแผนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- กิจกรรมที่ 6 การประชุมชาวบ้านเสนอพิจารณาแผนการท่องเที่ยว
- กิจกรรมที่ 7 การประชุมคณะกรรมการท่องเที่ยว และทีมวิจัย เพื่อสร้างกฎ ระเบียบ ข้อกำหนดของหมู่บ้าน
- กิจกรรมที่ 8 การประชุมการท่องเที่ยว เพื่อคิดหาแนวทางการรณรงค์ สร้างจิตสำนึก
- กิจกรรมที่ 9 การประชุมสรุปผลการดำเนินการวิจัยต่อ เจ้าหน้าที่ สกว. ภาค
- กิจกรรมที่ 10 การสำรวจข้อมูลพื้นฐานของประชากร สภาพแวดล้อม แหล่งท่องเที่ยว
- กิจกรรมที่ 11 การจัดทำแผนผัง แผนที่,เส้นทางท่องเที่ยว,ศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยว
- กิจกรรมที่ 12 สรุปผลการดำเนินงานวิจัย

แผนการปฏิบัติงานช่วงที่ 2

1. ประชุมชาวบ้าน เพื่อเสนอแผนกิจกรรมการรณรงค์ให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ที่คณะกรรมการท่องเที่ยวได้จัดทำขึ้น (ในกิจกรรม ช่วงระยะที่ 1 ข้อที่ 8) ให้ที่ประชุมใหญ่ ได้ช่วยกันพิจารณาเพิ่มเติม เป็นมติที่จะต้องช่วยกันนำไปปฏิบัติทั้งชาวบ้านและนักท่องเที่ยว ดังนี้

- กิจกรรมรณรงค์เรื่องความปลอดภัย
- กิจกรรมรณรงค์เรื่องการรักษาความสะอาด ความสวยงามของบริเวณอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
- กิจกรรมรณรงค์เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
- กิจกรรมรณรงค์เรื่องการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น

2. จัดทำแผ่นป้ายสื่อ รณรงค์เรื่องการอนุรักษ์ ป้ายกฎระเบียบ ต่างๆของหมู่บ้าน

- จัดทำป้าย มาตรการอนุรักษ์ 1 แผ่น
- จัดทำป้าย กฎ ระเบียบ ชุมชน 1 แผ่น
- จัดทำป้าย รณรงค์การอนุรักษ์ ป่าไม้ 2 แผ่น
- จัดทำป้าย รณรงค์การอนุรักษ์ สัตว์ป่า 2 แผ่น
- จัดทำป้าย รณรงค์การอนุรักษ์ แม่น้ำลำธาร 2 แผ่น

3. ปรับปรุงสถานที่แหล่งท่องเที่ยว ให้สะอาด สวยงาม สะดวกง่ายแก่การเข้าถึง

3.1 ปรับปรุงที่น้ำตก

- จัดปลูกดอกไม้ ต้นไม้เพิ่มเติม
- จัดทำสะพานข้ามลำห้วย 1 แห่ง
- จัดทำถังขยะ 10 จุด
- จัดทำที่นั่งพักผ่อน 10 จุด

3.2 ปรับปรุงจุดชมวิว / พักแรม บนยอดดอยม่อนล้าน

- ค่าจัดทำถังขยะ 5 จุด
- ค่าจัดทำเตาเผาขยะ 2 จุด
- ค่าจัดสร้าง ห้องน้ำ 2 จุด
- ค่าจัดทำถังเก็บน้ำ 2 จุด
- ค่าซื้อเครื่องสูบน้ำ ขึ้นถังเก็บ 1 เครื่อง

4. จัดกิจกรรมรณรงค์ก่อให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ รวม 9 ครั้ง

ครั้งที่ 1 กิจกรรม การรณรงค์เรื่องความปลอดภัย

- คำทำป้อมยามคอยตรวจสอบ ดูแลการเข้าออกของนักท่องเที่ยว 2 จุด
- จัดหาเจ้าหน้าที่ รักษาความปลอดภัยในช่วงเทศกาลสำคัญ

กิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ครั้งที่ 2 กิจกรรมการจัดงานวันดอกเอื้องดินบาน

ครั้งที่ 3 ทำพิธีการปล่อยชีวิตสัตว์ คีนสุธรรมชาติ

ครั้งที่ 4 ทำพิธีการบวชป่า/ปลูกป่า

ครั้งที่ 5 ปลูกดอกเอื้องดิน คีนสุป่าธรรมชาติ

ครั้งที่ 6 เพาะขยายพันธุ์ไก่อป่า คีนสุธรรมชาติ

ครั้งที่ 7 โรงเรียนจัดทำเอกสารหลักสูตรการสอนเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ครั้งที่ 8 กิจกรรมรณรงค์การรักษาความสะอาด

- จัดสร้างถังขยะแบบแยกประเภท ตั้งตามจุดต่างๆในหมู่บ้าน 10 จุด
- เก็บขยะ ตัดหญ้า ตามที่สาธารณะ เดือนละ 1 ครั้ง

กิจกรรมการอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน

ครั้งที่ 9 จัดห้องนิทรรศการแสดงศิลปหัตถกรรม / วัฒนธรรม / วิถีชีวิตพื้นบ้าน

แนวทางการจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan)

วัตถุประสงค์	กิจกรรม/ช่วงเวลา/งบประมาณ	ผู้รับผิดชอบ	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ตัวชี้วัด
1. เพื่อให้ชาวบ้านทุกคนได้พิจารณารับทราบและเป็นมิตรร่วมของทุกคนในชุมชน	1. ประชุมชาวบ้าน เพื่อเสนอแผนการจัดกิจกรรมการณรงค์ให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ให้พิจารณาเห็นชอบ เป็นมติที่ประชุม ช่วงเวลา 1 วัน (ม.ค.45)	1.หัวหน้าโครงการและคณะทีมวิจัย	1. ชาวบ้านทุกคนเห็นชอบ ถือเป็นมิตรร่วมกันของชุมชน	1.ชาวบ้าน/นักท่องเที่ยวให้ความร่วมมือในการนำไปปฏิบัติ
2. เพื่อใช้เป็นสื่อเครื่องเตือนใจ ในการช่วยการณรงค์ให้เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น	2. จัดทำ/ติดตั้ง แผ่นป้ายสื่อณรงค์เรื่องการอนุรักษ์ ป้ายกฎระเบียบต่างๆของหมู่บ้าน ช่วงเวลา 15 วัน (ก.พ. 45)	2.หัวหน้าโครงการและคณะทีมวิจัย	2. ชาวบ้านและนักท่องเที่ยวไม่แสดงพฤติกรรมในการทำลายทรัพยากรสิ่งแวดล้อม	2.ระบบนิเวศ สภาพสิ่งแวดล้อมได้รับผลกระทบน้อยที่สุด
3. เพื่อสร้างความประทับใจและดึงดูด นักท่องเที่ยว	3. ปรับปรุงสถานที่แหล่งท่องเที่ยวให้สะอาด สวยงาม สะดวกง่ายแก่การเข้าถึง ช่วงเวลา 30 วัน(มี.ค.- เม.ย.45)	3.หัวหน้าโครงการและคณะทีมวิจัย	3. บริเวณแหล่งท่องเที่ยว สะอาด สวยงาม สร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว	3.มีนักท่องเที่ยวมากขึ้น
4. เพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ให้เป็นรูปธรรม	4. จัดกิจกรรมรณรงค์ก่อให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ช่วงเวลา 6 ครั้ง (ก.พ.45 – มี.ค. 46)	4.หัวหน้าโครงการและคณะทีมวิจัย	4.ชาวบ้านและนักท่องเที่ยวเกิดจิตสำนึกรักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น	4. มีชาวบ้าน/ผู้คนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมจำนวนมาก

แผนการปฏิบัติงานช่วงที่ 3

1. เวทีทำความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การบริหารจัดการการท่องเที่ยว การกระจายรายได้ และเป็นการกินข้อมูลให้กับชุมชนด้วย

- จัดเวทีรายป๊อก / ปาง/ บ้าน
- จัดเวทีใหญ่ (รวมทั้งหมดทุกปาง)

2. กิจกรรมทบทวน ถอดบทเรียน และพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวทั้ง 3 แบบ

- แบบไป – กลับ (วันเดียว)
- แบบทัศนศึกษา
- แบบมาพักค้างคืน (homestay)

3. กิจกรรมอบรมเพิ่มความรู้ ทักษะให้กับกลุ่มอาชีพ

- กลุ่มสมุนไพร
- กลุ่มเหล่า, ไวน์
- กลุ่มพืชผักปลอดสารพิษ
- กลุ่มชา กาแฟ

4. พัฒนา ปรับปรุงเส้นทางการเดินป่า (เส้นทางศึกษาธรรมชาติ) ต่อจากระยะที่ 2

5. เวทีสรุปทเรียนกิจกรรมทั้งหมดของโครงการวิจัย

6. การเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์

แนวทางการจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan)

กิจกรรม / วิธีการ	วัตถุประสงค์	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ระยะเวลา
1. เวทีทำความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การบริหารจัดการการท่องเที่ยว การกระจายรายได้ และเป็นการคืนข้อมูลให้กับชุมชนโดยการจัดเวทีใหญ่ (ชาวบ้านรวมทั้งหมด 6 ปาง รวม 100 คน)	เพื่อทำความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การบริหารจัดการการท่องเที่ยว การกระจายรายได้ และเป็นการคืนข้อมูลให้กับชุมชน	ชาวบ้านในแต่ละปางมีความเข้าใจตรงกันในเรื่อง 1. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ 2. รูปแบบการท่องเที่ยว 3 แบบ 3. การบริหารจัดการ 4. การกระจายรายได้ 5. แนวทางความร่วมมือในการจัดการการท่องเที่ยว	ก.ค. 46 เวที 1 วัน
2. กิจกรรมทบทวน ถอดบทเรียน และพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยว ➤ แบบไป – กลับ (วันเดียว) ➤ แบบทัศนศึกษา ➤ แบบมาพักค้างคืน (homestay) โดยใช้เวทีหารือร่วมกันในทีมวิจัย 2 วัน	เพื่อถอดบทเรียนและพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชนแม่กำปอง	ได้รูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบ้านแม่กำปอง	ส.ค. 46 เวที 2 วัน
3. กิจกรรมอบรมเพิ่มความรู้ ทักษะให้กับกลุ่มอาชีพในชุมชนเรื่อง การแปรรูปกาแฟและกลุ่มดนตรีพื้นเมือง เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยจัดเวทีเชิงปฏิบัติการเรื่องละ 2 วัน และเชิญวิทยากรภายนอกชุมชนมาให้ความรู้	เพื่อเพิ่มความรู้ทักษะในเรื่องการแปรรูปกาแฟและกลุ่มดนตรีพื้นเมือง นำไปสู่การพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว	ชาวบ้านได้รับความรู้ทักษะในเรื่องการแปรรูปกาแฟและกลุ่มดนตรีพื้นเมืองและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการท่องเที่ยวได้	ก.ย. 46 เวที 4 วัน (- กาแฟ 2 วัน – ดนตรี 2 วัน)
4. พัฒนา ปรับปรุงเส้นทางการเดินป่า ต่อจากระยะที่ 2 จำนวน 4 เส้นทาง โดยใช้วิธีการเดินสำรวจและแผ้วถางให้เส้นทางเดินง่ายขึ้น	เพื่อพัฒนา ปรับปรุงเส้นทางการเดินป่า จำนวน 4 เส้นทาง เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินป่าศึกษาธรรมชาติได้สะดวกและง่ายขึ้น	ได้เส้นทางการเดินป่าศึกษาธรรมชาติที่พร้อมเปิดให้นักท่องเที่ยวได้ชมจำนวน 4 เส้นทาง	ต.ค. 46 เดินสำรวจ 2 วัน

กิจกรรม / วิธีการ	วัตถุประสงค์	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ระยะเวลา
1. รวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญาพื้นบ้านเพื่อจัดฝึกอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น โดยใช้เวทีในการรวบรวมองค์ความรู้และภูมิปัญญาพื้นบ้าน 1 วันและนำองค์ความรู้นั้นมาจัดฝึกอบรมให้มัคคุเทศก์ท้องถิ่นจำนวน 1 วัน	1. เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญาพื้นบ้านจัดทำเป็นฐานข้อมูล 2. เพื่อจัดฝึกอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นโดยใช้ฐานข้อมูลที่รวบรวมได้	1. ได้ฐานข้อมูลชุมชนที่เป็นองค์ความรู้ ภูมิปัญญาพื้นบ้าน 2. ได้พัฒนามัคคุเทศก์ท้องถิ่นจำนวน 20 คน	พ.ย. 46 เวที 2 วัน
2. เวทีสรุปทเรียนรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบ้านแม่กำปอง โดยจัดเวที 2 เวที ➤ เวทีระดับคณะกรรมการการท่องเที่ยว 1 วัน ➤ เวทีระดับหมู่บ้าน 1 วัน	1. เพื่อสรุปทเรียนการจัดกิจกรรมตลอดทั้งโครงการวิจัย 2. เพื่อคืนข้อมูลให้กับชุมชน	ได้รูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบ้านแม่กำปอง	ธ.ค. 46 เวที 2 วัน
3. เวทีเตรียมข้อมูลเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์ โดยจัดเวทีประชุมทีมวิจัยจำนวน 1 วัน	เพื่อเตรียมและรวบรวมข้อมูลจากกิจกรรมที่ทำเพื่อเตรียมเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์	ได้ข้อมูลสำหรับเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์	ธ.ค. 46 เวที 1 วัน

บทที่ 2 กระบวนการวิจัย

กระบวนการวิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ช่วง

ช่วงที่ 1 มี 12 กิจกรรม รายละเอียดดังนี้

กิจกรรมที่ 1

การประชุมเตรียมความพร้อมของคณะวิจัย

1. เป้าหมาย

เพื่อวางแผน จัดทำเอกสารและหารูปแบบที่จะนำไปจัดประชุมกลุ่มย่อยต่างๆ 6 ปาง ในหมู่บ้าน และแต่งตั้งตัวแทนคณะวิจัยเปิดบัญชีธนาคารเงินวิจัย สกว.

2. สถานที่ /เวลา

สถานที่ โบสถ์วัดแม่กำปอง

เวลา วันที่ 20 เมษายน 2544

3. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

คณะนักวิจัยจำนวน 9 คน คือ

1. นายพรมมินทร์ พวงมาลา หัวหน้าโครงการวิจัย ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้านแม่กำปอง
2. นายถนัด คำก้อน นักวิจัย ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดแม่กำปอง
3. นายจรัส ไทยสมุทร นักวิจัย ตำแหน่ง สมาชิก อบต.ห้วยแก้ว
4. นายยุทธ จันยา นักวิจัย ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
5. นายสุเทพ กิติคุณ นักวิจัย ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
6. นายแก้ว กิ่งแก้ว นักวิจัย ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
7. นายอนันต์ ไทยกรณ์ นักวิจัย ตำแหน่ง ประธานประชาคมหมู่บ้านแม่กำปอง
8. นายสุรพล กิ่งแก้ว นักวิจัย ตำแหน่ง ชาวบ้านแม่กำปอง
9. นายประทีป นงคัยา นักวิจัย ตำแหน่ง ชาวบ้านแม่กำปอง

4. ขั้นตอนการทำกิจกรรม

4.1 นัดประชุม

4.2 จัดเตรียมเอกสาร โครงการวิจัย และตัวอย่างเอกสารการเงิน การเบิกจ่ายบวิจัย

4.3 ดำเนินการประชุมตามวาระ

4.4 สรุปผลการประชุม

- ทบทวนความหมายของการทำวิจัยเพื่อท้องถิ่นจากเอกสารแนะนำ ประชาสัมพันธ์ของ สกว.
- ทบทวนความหมายของการทำวิจัยตามโครงการวิจัยหารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนบ้านแม่กำปอง
- ทบทวนหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินงาน ของการทำวิจัย เพื่อนำเสนอกลุ่มปางย่อยต่างๆทั้ง 6 ปาง
- แบ่งหน้าที่นักวิจัยในการประชุมกลุ่มปางย่อยต่างๆ
- กำหนดวันพิจารณาคำวันประชุมกลุ่มปางย่อยทั้ง 6 ปาง ให้ตรงกับวันพระ เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่หยุดงานไม่ไปเก็บเมียง
- แต่งตั้งตัวแทนคณะวิจัยเปิดบัญชีธนาคารเงิน สกว. 3 คน

นายพรหมินทร์ พวงมาลา นายจรัส ไทยสมุทร นายสุเทพ กิติคุณ

- แบ่งหน้าที่นักวิจัยในการประชุมกลุ่มปางย่อยต่างๆได้ดังนี้
  - ฝ่ายจัดสถานที่ นัดประชุมชาวบ้าน 1 คน
  - ฝ่ายจัดเตรียมเอกสารประกอบการชี้แจง 1 คน
  - ฝ่ายเหรียญกั จัดสรรเงิน 1 คน
  - ฝ่ายบริการ น้ำชา กาแฟ และอาหาร 1 คน
  - ฝ่ายดำเนินการประชุม นำเสนอข้อมูล ประเด็นการวิจัย 4 คน
  - ฝ่ายเลขานุการที่สรุปผลประเด็นการประชุม 1 คน

4.5 เครื่องมือและวิธีการประชุม

- เอกสาร โครงการงานวิจัย เอกสารเบิกจ่ายการเงิน สกว.
- วิธีการ

- ประชุมโต๊ะกลาง
- หัวหน้าวิจัยกล่าวเปิดการประชุม ชี้แจงรายละเอียดโครงการวิจัยและเปิดให้คณะวิจัยได้ซักถาม จนเข้าใจชัดเจนประเด็นที่ต้องการทำวิจัย
- เลขาสรุบบันทึกรายละเอียดการประชุม

4.6 เนื้อหาในการประชุม

- รายละเอียดโครงการวิจัย รูปแบบการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืน บ้านแม่กำปอง
- การแบ่งหน้าที่ คณะทีมวิจัย
- วางแผนขั้นตอนในการประชุมกลุ่มย่อย ปางต่างๆ
- การเตรียมจัดทำเอกสาร ประกอบการประชุมกลุ่มย่อย ปางต่างๆ

4.7 บทสรุปแผนงานต่อเนื่อง

- ให้ฝ่ายจัดทำเอกสาร ทำเอกสารประกอบการประชุมกลุ่มย่อยต่อไป
- ให้ฝ่ายสถานที่ นัดประชุมชาวบ้านกลุ่มปางย่อย ตามวันเวลาที่กำหนด

กิจกรรมที่ 2

การประชุมชาวบ้านกลุ่มย่อย ตามปางบ้านต่างๆ 6 กลุ่ม

1. เป้าหมาย

- 1.1 เพื่อชี้แจง ทบทวนหลักการ เหตุผลและวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยตามที่ชุมชนต้องการและทราบมาก่อนแล้วบ้าง เพื่อที่จะได้เข้าใจสอดคล้องตรงกัน ชัดเจนยิ่งขึ้น
- 1.2 เพื่อเปิดเวทีชาวบ้าน ให้อภิปรายซักถาม เสนอแนะให้ข้อคิดเห็นต่อเรื่องการท่องเที่ยวทั้งด้านดีและไม่ดีทั่วไป
- 1.3 เพื่อทราบแนวทางการความต้องการ การพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของหมู่บ้านสำหรับใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนต่อไป
- 1.4 เพื่อคัดเลือกคณะกรรมการการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน เข้ามาร่วมทำงานกับคณะนักวิจัย

2. สถานที่/ เวลา

ได้ทำการนัดประชุมชาวบ้านกลุ่มปางบ้านต่างๆ 6 กลุ่มปางคือ

1. กลุ่มปางนอก	1 วัน	ตรงกับวันที่	23 เม.ย 2544
2. กลุ่มปางกลาง	1 วัน	ตรงกับวันที่	25 เม.ย 2544
3. กลุ่มปางขน	1 วัน	ตรงกับวันที่	1 เม.ย 2544
4. กลุ่มปางโตน	1 วัน	ตรงกับวันที่	3 เม.ย 2544
5. กลุ่มปางใน / 1	1 วัน	ตรงกับวันที่	5 เม.ย 2544
6. กลุ่มปางใน / 2	1 วัน	ตรงกับวันที่	7 เม.ย 2544

3. ผู้เข้าร่วมประชุม

ผู้เข้าร่วมประชุมของแต่ละกลุ่มปางบ้าน รวม 6 ปาง เป็นชาวบ้านทั้งหมด 156 คน

4. ขั้นตอนของการประชุม

1. นัดหมายเวลา สถานที่ การประชุม ล่วงหน้า 5 วัน
2. เตรียมสถานที่ เอกสาร อาหารและน้ำชากาแฟ
3. ดำเนินการประชุม ครั้งละ 1 ปาง รวม 6 ครั้ง 6 วัน ตามหัวข้อที่กำหนดไว้คือ

- ชี้แจงโครงการวิจัยให้ชาวบ้านได้รับทราบให้เข้าใจตรงกันอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น
- เปิดเวทีชาวบ้าน ให้มีการอภิปรายซักถาม เสนอแนะ ข้อคิดเห็นต่อเรื่องการท่องเที่ยว ทั้งด้านดีและไม่ดีทั่วไป
- ให้ที่ประชุมคัดเลือกตัวแทนเป็นคณะกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน เพื่อเข้ามามีส่วนทำงานกับคณะทีมวิจัยอีก

4. สรุปผลการจัดประชุมชาวบ้านทั้ง 6 ปาง ซึ่งคณะทีมวิจัยได้สรุปวิเคราะห์ที่ได้ดังนี้

- 4.1 ชาวบ้านสนใจได้เข้าร่วมการประชุม โดยเฉลี่ย หลังคาเรือนละ 1 คน ครบทุก หลังคาเรือนรวม 156 คน
- 4.2 ชาวบ้านได้เข้าใจถึงเหตุผล สาเหตุและวัตถุประสงค์ของการทำการวิจัยประมาณ 70%
- 4.3 ที่ประชุมทั้ง 6 ปาง ได้เสนอแนะแสดงข้อคิดเห็น อภิปรายถึงผลดีผลเสียและเรื่องต่างๆไปของการท่องเที่ยวพอสรุปได้ดังนี้
  - 4.3.1 ผลดีของการท่องเที่ยว
    - ทำให้ชาวบ้านมีรายได้เสริมจากการทำธุรกิจการท่องเที่ยว
    - ทำให้ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานของราชการเพราะเป็นนโยบายของรัฐ
  - 4.3.2 ผลเสียของการท่องเที่ยว
    - ทำให้ทรัพยากรสภาพแวดล้อมได้รับผลกระทบ โดยเฉพาะเรื่องเศษขยะสิ่งปฏิกูล
    - ทำให้สิ่งเสพติดอบายมุขแพร่ระบาดติดตามมา
    - ทำให้ความปลอดภัยบนท้องถนนลดน้อยลง เพราะมีรถสัญจรไปมามากขึ้น
  - 4.3.3 การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นี้ ชาวบ้านเชื่อว่าจะช่วยแก้ปัญหาผลเสียของการท่องเที่ยวได้มากขึ้นเพราะจะทำให้ชาวบ้านและนักท่องเที่ยวได้เกิดจิตสำนึกที่จะอนุรักษ์ทรัพยากร สิ่งแวดล้อมดีขึ้น
  - 4.3.4 ที่ประชุมได้คัดเลือกตัวแทนของกลุ่มปางบ้านต่างๆทั้ง 6 ปาง รวมได้ 34 คน สำหรับเป็นคณะกรรมการการท่องเที่ยว ของหมู่บ้านช่วยทีมวิจัยที่มีแล้ว 9 คน รวมเป็น 43 คน เพื่อช่วยกันวางแผนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของหมู่บ้านต่อไป
  - 4.3.5 ปัญหาเรื่องความไม่พร้อมของหมู่บ้าน

และต้องการพัฒนาเตรียมความพร้อมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเรื่อง การจัดบริการ ความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ร้านอาหาร ห้องน้ำ ที่พัก ถังขยะ ที่จอดรถ มัคคุเทศก์ การ รักษาความสะอาด ความปลอดภัย กิจกรรมรายได้เสริมของชาวบ้านและกิจกรรมรณรงค์ เพื่อการอนุรักษ์ กฎ ระเบียบการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เส้นทาง ทัวร์ป่าข้อมูลการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว และฝากให้คณะวิจัยให้คิดหาแนว ทางเตรียมการต่อไป

สรุปผลการประชุม

1. การดำเนินการประชุมกลุ่มปางบ้าน ย่อยถึง 6 ครั้ง ในเรื่องเดียวกันทำให้สามารถ ระดมความคิดเห็นได้หลากหลายอย่างทั่วถึง เพราะแต่ละกลุ่มมองเห็นแนวทาง ข้อคิดเห็นไป คนละอย่าง บางด้านก็คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน ซึ่งก็นับว่าเป็นส่วนดี
2. การที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้อภิปรายเป็นสิ่งที่ดีมากเพราะ จะได้เสนอแนะ ข้อคิดเห็นต่างๆของแต่ละเรื่อง ทุกคนก็ภูมิใจเสมือนหนึ่งว่าทุกคนเป็นเจ้าของมีความผูกพันต่อ เรื่องดังกล่าว
3. เนื้อหาการประชุม การท่องเที่ยวเป็นที่สนใจของชาวบ้าน เนื่องจากเป็นเรื่องที่ใกล้ตัว เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและมีเอกสารประกอบการชี้แจงเพิ่มเติมในเรื่องสำคัญๆควบคู่ไปทุก ครั้ง ทำให้ ชาวบ้านสามารถแสดงความคิดเห็น การอภิปรายได้เป็นอย่างดี แต่บางความคิดเห็น ของชาวบ้านในการอนุรักษ์ยังอยู่ในวงจำกัด เนื่องจากขาดประสบการณ์ ขาดตัวอย่างที่จะเรียนรู้ จึงต้องเตรียมหาวิทยากรมาให้ คำแนะนำในบางเรื่อง
4. การประชุมในรอบนี้มีปัญหาในเรื่องของเวลาในการประชุม เนื่องจากว่าเป็นช่วงฤดู ฝน ต้นเมียงเริ่มแตกใบอ่อน ชาวบ้านต้องรีบเก็บ จึงทำให้ไม่ค่อยมีเวลาสำหรับการมาร่วม ประชุมบ่อยๆ จึงทำให้งานวิจัยล่าช้าต้องเลื่อนระยะเวลาออกไป

กิจกรรมที่ 3.

การจัดประชุมอบรมชาวบ้านทั้งหมด 6 ปาง เรื่องการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืน

1. เป้าหมาย

- 1.1 เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจแก่ชาวบ้าน ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- 1.2 เพื่อเป็นข้อมูลในการ คิดหารูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของบ้านแม่กำปอง
- 1.3 เพื่อนำสรุปผลการประชุมกลุ่มย่อย ทั้ง 6 ปาง ที่คณะวิจัยได้วิเคราะห์สรุปแล้ว มาแจ้งให้ชาวบ้านรับทราบ และช่วยกันปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2. สถานที่ ช่วงเวลา

- 2.1 สถานที่ ณ ศาลาวัดแม่กำปอง
- 2.2 ช่วงเวลา วันที่ 9 มิถุนายน 2544 เวลา 08.00 น. - 17.00 น.

3. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

- 3.1 ชาวบ้านแม่กำปอง ครอบครัวละ 1 คน รวม 101 คน
- 3.2 คณะวิจัย 9 คน
- 3.3 วิทยากร 3 คน คือ
  1. นายวิสูตร บัวชุม เจ้าที่ ททท. จังหวัดเชียงใหม่
  2. นายสมศักดิ์ เตชะเอราวัณ ผู้จัดการบริษัททัวร์เอราวัณ ที.ยู.ซี. ทัวร์
  3. รศ. บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- 3.4 เจ้าหน้าที่ สกว.ภาค นายสวิง ต้นอุต
- 3.5 ผู้ประสานงาน สกว. กิ่ง อ.แม่ออน น.ส.อัญชลี พุนทาจักร์ พยาบาลโรงพยาบาลแม่ออน

4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

- 4.1 ประชุมคณะกรรมการ เมื่อ วันที่ 16 พ.ค. 44
  - กำหนดวัน สถานที่การประชุม กำหนดกิจกรรมหัวข้อประชุม
  - ประสานงาน ติดต่อกับวิทยากร
  - จัดทำเอกสารประกอบการประชุม สำหรับแจกให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคน
  - ให้ประกาศเชิญชวนชาวบ้านเข้าร่วมการประชุมก่อน 5 วัน และตอนเย็นวันที่ 8 มิ.ย.44 อีกครั้งหนึ่ง

- ประสานงาน ผู้รับจ้างทำอาหาร น้ำชา กาแฟ

4.2 จัดสถานที่ ประชุม ในวันที่ 8 มิ.ย. 44 โดยคณะทีมวิจัย

4.3 ดำเนินการประชุม ตามกำหนดการ คือ

- 08.00 น. เริ่มลงทะเบียนผู้เข้าร่วมการประชุม
- 09.00 น. ประธานกล่าวเปิดการประชุม
- 09.30 น. นายสวิง ตันอุต บรรยายให้ความรู้เรื่อง บทบาทหน้าที่ของชุมชนต่อการพัฒนาท้องถิ่น และการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม
- 10.30 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
- 11.00 น. นายสมศักดิ์ เตชะเอราวัณ และ รศ.บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา ร่วมกันบรรยายให้ความรู้เรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- 12.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
- 13.00 น. นายวิสูตร บัวชุม การดูแลรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม
- 13.00 น. ประชุมชาวบ้าน โดยคณะทีมวิจัย
  - คณะวิจัยเสนอผลสรุปของการประชุมระดมความคิดกลุ่มย่อยต่างๆที่ผ่านมาให้ที่ประชุมทราบ ช่วยกันพิจารณาประเด็นต่างๆให้เข้าใจตรงกันและให้รับรองเป็นมติของที่ประชุมอีกครั้งหนึ่ง
  - ให้ชาวบ้านช่วยกันคัดเลือกสิ่งที่เป็นทรัพยากรแหล่งการท่องเที่ยวของหมู่บ้านและเตรียมวางแผนพัฒนาต่อไป
  - คณะวิจัย เล่า บรรยาย ยกตัวอย่าง เรื่องการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพิ่มเติมเพื่อเป็นข้อมูลแก่ชาวบ้านสำหรับตัดสินใจเลือกให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นตนเอง
  - ระดมความคิดของชาวบ้านที่สนใจจะทำอาชีพเสริมเป็นรายได้จากการท่องเที่ยว แต่ต้องรวมกลุ่มกันเพื่อสะดวกในการส่งเสริมต่อไป
- 17.00 น. ปิดการประชุม

5. เครื่องมือและวิธีการที่นำมาใช้ ในการประชุม

- 1) แจกวัสดุประสงค์ในการประชุมให้ชาวบ้านทราบ
- 2) วิทยากรให้ความรู้ โดยมีเอกสารประกอบการบรรยาย
- 3) ฟังบรรยายจบ เปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้ซักถาม อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
- 4) คณะผู้วิจัย และชาวบ้านช่วยกันสรุปบททวนความรู้ ประสพการณ์ที่ได้วิทยากร
- 5) การระดมความคิดของชาวบ้านโดยคณะผู้วิจัยเป็นผู้เปิดประเด็นตามที่ประสงค์ และเพิ่มเติมข้อมูลให้เป็นช่วงๆ เปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลายแล้วจึงค่อยรวบรวมจัดหมวดหมู่ สรุปทีละเรื่องๆ เก็บเป็นข้อมูลนำไปใช้วางแผนวิจัยขั้นต่อไป

6. สรุปผลการจัดการประชุม

- 1) ชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจ เพิ่มขึ้นในเรื่อง
  - บทบาทหน้าที่ของชุมชนต่อการพัฒนาท้องถิ่น
  - การอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม
  - การจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือเชิงนิเวศ

ซึ่งทั้ง 3 เรื่องนี้ ก็ล้วนแต่ช่วยให้ชาวบ้านได้เข้าใจ ในบทบาทของตนเองในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและมีความจำเป็นต้องเสียสละร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ให้เจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนควบคู่ไปกับการรักษาทรัพยากร สภาพสิ่งแวดล้อมให้สมดุลกันเพื่อมิให้ย้อนกลับมาเกิดเป็นผลกระทบต่อวิถีชีวิตของตนเองและสังคมได้

- 2) ชาวบ้านได้รับทราบและตระหนักต่อปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับการท่องเที่ยวที่ขาดการจัดการอย่างเป็นระบบและฝากให้คณะกรรมการท่องเที่ยวและทีมวิจัยได้ช่วยกันวางแผนป้องกันและแสวงหารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของบ้านแม่กำปองต่อไป

กิจกรรมที่ 4

การจัดประชุมทีมวิจัย เพื่อเตรียมงานการประชุมคณะกรรมการท้องถิ่น 43 คน

1. เป้าหมาย

เพื่อเป็นการเตรียมการวางแผนการจัดประชุมคณะกรรมการท้องถิ่นของหมู่บ้าน 43 คน ในวันที่ 5 กรกฎาคม 2544

2. สถานที่ ช่วงเวลา

สถานที่ บ้านผู้ใหญ่บ้านแม่กำปอง

วันเวลา 23 มิถุนายน 2544 เวลา 9.00 น. - 15.00 น.

3. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

คณะทีมวิจัย 9 คน

4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

- 1) หัวหน้าทีมวิจัยสรุปภารกิจที่คณะวิจัยได้ดำเนินการมาแล้ว คือ
  - ประชุมกลุ่มย่อยต่างๆ 6 ปาง
  - ประชุมอบรมชาวบ้านทั้งหมด
- 2) ให้คณะทีมวิจัยทบทวนผลที่ได้รับของแต่ละกิจกรรม กับวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย ทำให้ได้ข้อมูลดังนี้
  - 2.1 ความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพิ่มขึ้น
  - 2.2 ผลดี ผลเสียของการท่องเที่ยว
  - 2.3 แหล่งท่องเที่ยว ที่เป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน
  - 2.4 ตัวแทนคณะกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของหมู่บ้าน 43 คน
- 3) คณะทีมวิจัยรวบรวมข้อมูลข้อ 2.1 – 2.4 เขียนลงในแผ่นกระดาษโปสเตอร์ เตรียมเสนอในที่ประชุมคณะกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของหมู่บ้าน ในวันที่ 5 ก.ค. 44
- 4) หัวหน้าทีมวิจัยมอบหมายแบ่งหน้าที่ในวันประชุม
  - ฝ่ายเอกสาร
  - ฝ่ายอาหาร เครื่องดื่ม
  - ฝ่ายนำเสนอข้อมูล
  - ฝ่ายเลขานุการ
  - และให้ทีมวิจัยทุกคนมาช่วยจัดสถานที่

5. เครื่องมือวิธีการที่นำมาใช้

- ใช้วิธีการประชุมกลุ่มระดมความคิดที่ทีมวิจัยทั้งหมด 9 คน
- หัวหน้าทีมวิจัยนำเสนอผลข้อมูลที่ได้รับ ตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายในแต่ละกิจกรรมที่ผ่านมา
- ทีมวิจัยทุกคนช่วยกันอภิปราย สรุปเป็นประเด็นให้ชัดเจน และเขียนลงในแผ่นโปสเตอร์ เป็นข้อมูลประกอบให้คณะกรรมการท่องเที่ยวใช้วางแผนการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปองต่อไป
- หัวหน้าทีมวิจัยหรือคณะทีมงานวางแผนเตรียมการประชุม และมอบหมายหน้าที่เป็นฝ่ายต่างๆ เพื่อให้การประชุมคณะกรรมการฯ เป็นไปโดยเรียบร้อย

6. สรุปผลการประชุม

เป็นเรื่องเดิมที่ได้ดำเนินผ่านมาแล้ว เพียงแต่คณะทีมวิจัยได้ช่วยกันนำเอาผลข้อมูลที่ได้จากชาวบ้านสรุปเป็นประเด็นให้เห็นชัดเจนตรงตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้

- คือ
- ความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
  - ผลดี ผลเสียของการท่องเที่ยว
  - แหล่งท่องเที่ยว ที่เป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน
  - รูปแบบการท่องเที่ยว และความต้องการอาชีพเสริมของชาวบ้าน

กิจกรรมที่ 5

การประชุมคณะกรรมการท่องเที่ยว จัดทำร่างแผนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

1. เป้าหมาย

เพื่อหารูปแบบ / แนวทาง การจัดทำร่างแผนงานการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ของหมู่บ้านแม่กำปอง

2. สถานที่ ช่วงเวลา

สถานที่ ศาลาวัดคันธาพุกษา แม่กำปอง

วันที่ 5 กรกฎาคม 2544

3. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

คณะกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในหมู่บ้านแม่กำปอง 40 คน

4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

4.1 คณะทีมวิจัยประชุมเตรียมงาน เมื่อ 23 มิ.ย. 44 เตรียมข้อมูล ดังนี้

- ความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- ผลดี ผลเสียของการท่องเที่ยว
- แหล่งท่องเที่ยว ที่เป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน
- รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- ความต้องการอาชีพเสริมของชาวบ้าน
- แจ้งกำหนดวันประชุมให้คณะกรรมการทราบ ก่อน 5 วัน
- เตรียมจัดสถานที่ประชุม ก่อน 1 วัน

4.2 ดำเนินการประชุม

- 1) หัวหน้าทีมวิจัย เป็นประธานกล่าวเปิดการประชุม
- 2) เสนอข้อมูลที่ได้จากการจัดกิจกรรมที่ผ่านมาให้กรรมการได้รับทราบ
  - ความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
  - ผลดี ผลเสียของการท่องเที่ยว
  - แหล่งท่องเที่ยว ที่เป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน
  - รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
  - ความต้องการอาชีพเสริมของชาวบ้าน

3) คณะกรรมการในที่ประชุม อภิปราย ชักถาม เสนอข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

4) ช่วยกันจัดทำร่างแผนงานการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

5. เครื่องมือและวิธีการที่นำมาใช้

ใช้วิธีการประชุมระดมความคิด โดยอาศัยข้อมูล ความต้องการของชาวบ้านเข้ามาร่วมประกอบการพิจารณา ดังนี้

- หัวหน้าทีมวิจัยกล่าวเปิดการประชุม
- ทีมวิจัยสรุปบททวนเสนอข้อมูล/ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ความต้องการของชาวบ้าน ที่ได้จากการทำกิจกรรมที่ผ่านมา
- คณะกรรมการผู้ร่วมประชุม อภิปรายชักถาม เสนอแนะข้อคิดเห็นเพิ่มเติมต่อประเด็นข้อมูล / ความต้องการเหล่านั้น
- กำหนดหัวข้อ โครงร่างของแผนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- ดำเนินการ ช่วยกันทำแผน ตามหัวข้อ โครงร่างที่กำหนด

เลขานุการ สรุปรวบรวม ทำเป็นร่างแผนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของหมู่บ้าน เปรียบเสนอให้ที่ประชุมใหญ่ของชาวบ้านให้รับทราบและช่วยกันพิจารณาต่อไป

6. สรุปผลการประชุม

ได้มีการร่างแผนการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนบ้านแม่กำปองดังนี้

- หลักการและเหตุผล
- วัตถุประสงค์
- แผนการดำเนินงาน
  - การทำความเข้าใจกับชาวบ้าน
  - สำรวจข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน
  - การจัดเตรียมสถานที่แหล่งท่องเที่ยว
- การกำหนดรูปแบบ การรับนักท่องเที่ยว
- การคิดหากิจกรรมรณรงค์ส่งเสริม
- การสร้างอาชีพเสริมให้ชาวบ้าน
- จัดทำการประชาสัมพันธ์
- การจัดหารายได้
- แนวทางการจัดสรรรายได้

กิจกรรมที่ 6

การประชุมชาวบ้านเพื่อนำเสนอร่างแผนการจัดการทำหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืน

1. เป้าหมาย

- 1.1 เพื่อเสนอร่างแผนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของหมู่บ้าน ให้ชาวบ้านทุกหลังคาเรือนได้รับทราบและ ร่วมกันพิจารณา ให้เข้าใจโดยทั่วกันอย่างชัดเจน
- 1.2 เพื่อให้ได้แผนการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนของหมู่บ้านแม่กำปองที่ชาวบ้านมีความเห็นชอบ ถือเป็นข้อค้นพบที่ผู้ค้นพบที่จะต้องดำเนินการร่วมกัน
- 1.3 เพื่อให้ทีมวิจัยใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานการวิจัยตามความต้องการของชุมชน

2. สถานที่ ช่วงเวลา

สถานที่ ศาลาวัดคันธาพฤกษา บ้านแม่กำปอง

วันที่ 13 กรกฎาคม 2544 เวลา 08.30 น. - 17.00 น.

3. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

3.1 ชาวบ้าน จำนวน 71 คน

3.2 ทีมวิจัย จำนวน 9 คน

3.3 ดร. สมุท มงคลกิติ อดีต รมต.ช. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และคณะ ซึ่งได้รับเชิญมาร่วมให้คำแนะนำและข้อคิดเห็น ต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการทำอาชีพเสริม จำนวน 5 คน

รวมเป็น จำนวน 85 คน

4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

4.1 เตรียมการ

- (1) คณะทีมวิจัยจัดทำเอกสารร่างแผนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แจกผู้เข้าร่วมการประชุม
- (2) หัวหน้าวิจัย แบ่งงานมอบหมายให้ คณะวิจัยฝ่ายต่างๆ คือ
  - ฝ่ายลงทะเบียน และแจกเอกสารผู้เข้าร่วมการประชุม
  - ฝ่ายนำเสนอข้อมูล ร่างแผนการท่องเที่ยวแก่ผู้เข้าร่วมการประชุม
  - ฝ่าย เลขาคัดบันทึกผลการประชุม
  - ฝ่ายติดต่อประสานงาน เชิญวิทยากร กำหนด และแจ้งวันสถานที่การประชุม

- ฝ่าย อาหาร และน้ำชากาแฟ

- ฝ่ายจัดเตรียม สถานที่ คณะที่มวิจยช่วยกันทุกคน

(3) แจ้งวันเวลาการประชุม ล่วงหน้า 3 วัน

(4) จัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์เครื่องเสียง การประชุม ก่อน 1 วัน

(5) ดำเนินการประชุม

5.1 ประธาน(หัวหน้าทีมวิจย) กล่าวเปิดการประชุม

5.2 แนะนำผู้เข้าร่วมการประชุมพร้อมคณะ

5.3 ทีมวิจยฝ่ายนำเสนอร่างแผน สรุปบททวนกิจกรรมวิจยที่ดำเนินผ่านมาแล้วและเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้อภิปรายซักถามเพิ่มเติม

5.4 ทีมวิจยฝ่ายนำเสนอข้อมูล เสนอร่างแผนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของหมู่บ้านให้ที่ประชุมทราบ และร่วมกันพิจารณา อภิปราย ซักถาม เพื่อจะได้นำไปปรับปรุงแก้ไขร่างแผนฯ ต่อไป พักเที่ยงรับประทานอาหารร่วมกัน

5.5 เชิญ ดร.สมุทธร และคณะ ได้มาแนะนำให้ข้อคิดเห็นต่อร่างแผนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และบรรยายเรื่องการเลี้ยงแมลงหนอนเยื่อไผ่ จิ้งหรีด เป็นรายได้เสริม

5.6 ประธานกล่าวปิดการประชุม

5. เครื่องมือและวิธีการที่นำมาใช้

5.1 ใช้วิธีการประชุมกลุ่มใหญ่พร้อมกัน

- คณะที่มวิจยสรุปบททวน กิจกรรมวิจยที่ดำเนินการ ไปแล้วเปิดโอกาสให้ชาวบ้านซักถาม
- คณะที่มวิจยเสนอร่างแผนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ให้ที่ประชุมรับทราบ ช่วยอภิปรายซักถาม และสามารถปรับปรุงแก้ไขได้ จนเข้าใจตรงกัน และรับรองแผนการท่องเที่ยว
- เชิญวิทยากรที่ได้รับเชิญมา ให้ข้อคิดเห็นต่อแผนการท่องเที่ยว และบรรยายความรู้ด้านอาชีพเสริม
- จัดทำแผนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนที่ปรับปรุงแล้วแจกให้ชาวบ้านทุกหลังคาเรือน

6. สรุปผลการประชุม

1. ชาวบ้านผู้เข้าร่วมการประชุม ให้ข้อเสนอแนะ เรื่องผลดีผลเสียที่จะได้รับและเห็นชอบกับร่างแผนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนของหมู่บ้าน และตกลงจะร่วมกันดำเนินการให้สำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ต่อไป

2. ดร. สมุทร มงคลกิติ เห็นด้วยกับชาวบ้านที่ได้ทำโครงการวิจัยเรื่องการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพราะอยากให้ทุกคนมีจิตสำนึกและห่วงแหนต่อทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของตนซึ่งท่านและคณะพร้อมที่จะให้การสนับสนุนข้อเสนอแนะต่างๆต่อไป และในการนี้ ท่านและคณะได้ให้ชาวบ้านรวมกลุ่มทดลองเลี้ยงหนอนเยื่อไผ่และเลี้ยงจิ้งหรีด โดยในขั้นตอนแรกให้ชาวบ้านหาสถานที่ปลูกต้นไผ่และเตรียมหน่อไผ่ไว้ในปีหน้า ถึงจะทดลองปล่อยหนอนได้

3. อาชีพเสริมที่ชาวบ้านสนใจ รวมกลุ่มกันเพื่อจะฝึกอบรม คือ

- กลุ่มทำเฟอร์นิเจอร์จากไม้ไผ่
- กลุ่มเกษตรปลูกพืชผักปลอดสารพิษ
- กลุ่มแปรรูปอาหาร
- กลุ่มสหกรณ์ร้านค้า
- กลุ่มจักสาน
- กลุ่มมัคคุเทศก์ ผู้นำเที่ยว
- กลุ่มเลี้ยงสัตว์
- กลุ่มผลิตของที่ระลึก
- กลุ่มสมุนไพร
- กลุ่มตีเหล็ก
- กลุ่มนวดแผนโบราณ
- กลุ่มศิลปะดนตรีพื้นเมือง
- กลุ่มบ้านพัก บ้านเช่า โฮมสเตย์

กิจกรรมที่ 7

การประชุมคณะกรรมการท่องเที่ยว และทีมวิจัย เพื่อสร้างกฎ ระเบียบ ข้อกำหนดที่
ควรปฏิบัติ เมื่อจัดให้หมู่บ้านเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

1. เป้าหมาย

เพื่อให้หมู่บ้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีข้อกำหนด กฎ ระเบียบ ให้ชาวบ้านและ
นักท่องเที่ยวได้ยึดถือปฏิบัติเกิดความตระหนักให้มีจิตสำนึกที่จะช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากร
ธรรมชาติและสภาพสิ่งแวดล้อมต่อไป

2. สถานที่ ช่วงเวลา

สถานที่ ศาลาวัดคันทาพุกษาบ้านแม่กำปอง

วันที่ 20 กรกฎาคม 2544 เวลา 09.00 น. - 16.00 น.

3. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

คณะกรรมการท่องเที่ยวและทีมวิจัย รวม 42 คน

4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

1) คณะทีมวิจัยประชุมจัดเตรียมการ คือ

1.1) สรุปหัวข้อสภาพปัญหา ที่ได้จากการจัดกิจกรรมที่ 1 - 6 ที่น่าจะนำสร้างเป็นมาตร
การ ข้อกำหนด / ระเบียบ ถือปฏิบัติ คือ

1. การรักษาความปลอดภัย
2. การรักษาความสะอาด
3. การรักษาพืชพรรณ ป่าไม้ สัตว์ป่า ไม่ให้ถูกทำลาย
4. การป้องกันสภาพแม่น้ำลำห้วย ถูกบุกรุกเสียหาย
5. การรักษาค่านิยมอันดีงามของท้องถิ่น ที่ถูกละเลยเปลี่ยนแปลงไปตามแบบ
ตะวันตก ในลักษณะที่ไม่ดีไม่พึงปรารถนา
6. การจัดการรายได้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

1.2) หัวหน้าทีมวิจัยแบ่งหน้าที่มอบหมายงานแก่คณะวิจัยทั้ง 8 คน คือ

- ฝ่ายจัดสถานที่ ช่วยกันทุกคน
- ฝ่ายติดต่อประสานงาน แจกหนังสือเชิญประชุม ขออนุญาตใช้สถานที่
ประชุม

- ฝ่ายจัดทำเอกสาร และลงทะเบียนการประชุม
- ฝ่ายอาหารเครื่องดื่ม
- ฝ่ายนำเสนอข้อมูล สภาพปัญหาที่พบ
- ฝ่ายเลขาคัดบันทึกผลการประชุม

1.3) แจ้งคณะกรรมการมาร่วมประชุม ก่อนล่วงหน้า 3 วัน

1.4) คณะที่มิวิจัย ช่วยกันจัดสถานที่ก่อน 1 วัน

1.5) ดำเนินการประชุม

1.5.1) หัวหน้าทีมวิจัย กล่าวเปิด และแจ้งวัตถุประสงค์ของการประชุมวันนี้

1.5.2) ฝ่ายวิจัยเสนอ ข้อสภาพปัญหาที่ได้จากการทำกิจกรรมที่ 1 – 6 แก่ที่ประชุม ทั้งสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว และที่ยังไม่ได้เกิดขึ้น

1.5.3) ที่ประชุมช่วยกัน เสนอปัญหาเพิ่มเติม และช่วยกันวิเคราะห์หาสาเหตุ และกำหนดหาแนวทางที่เป็นมาตรการป้องกัน/แก้ไขให้ถือปฏิบัติต่อไป คือ

(1) มาตรการ ของชุมชน

(2) ระเบียบปฏิบัติของการท่องเที่ยว

4. สรุปผลการประชุม

ได้มาตรการและระเบียบปฏิบัติการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านแม่กำปอง

1. มาตรการรักษาความปลอดภัยให้ชุมชนและนักท่องเที่ยว
2. มาตรการอนุรักษ์ บริเวณ อาคารสถานที่
3. มาตรการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
4. มาตรการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่า
5. มาตรการอนุรักษ์ แม่น้ำลำห้วย
6. มาตรการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น
7. มาตรการจัดหารายได้เพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของหมู่บ้าน

และให้คณะที่มิวิจัยนำไปแจ้งให้ที่ประชุมชาวบ้านได้รับทราบ เขียนป้ายติดประกาศไว้ เพื่อเป็นมติ ยึดถือ ปฏิบัติของชุมชนและนักท่องเที่ยวทุกคน หากฝ่าฝืนต้องได้รับโทษตามที่กำหนดหรือตามกฎหมายบ้านเมืองต่อไป

กิจกรรมที่ 8

การประชุมคณะกรรมการท่องเที่ยวและทีมวิจัย เพื่อคิดหากิจกรรมรณรงค์สร้างให้เกิดจิตสำนึก
ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แก่ชาวบ้านและนักท่องเที่ยว

1. เป้าหมาย

1. เพื่อให้มีกิจกรรมรณรงค์การอนุรักษ์ ที่สอดคล้องกับหมู่บ้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืน
2. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการรณรงค์สร้างให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สภาพสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิต แก่ชาวบ้านและนักท่องเที่ยว

2. สถานที่ ช่วงเวลา

สถานที่การประชุม ศาลาวัดคันธาพุกษาบ้านแม่กำปอง

ช่วงเวลา วันที่ 28 กรกฎาคม 2544 เวลา 09.00 น. - 16.00 น.

3. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

คณะกรรมการท่องเที่ยว และทีมวิจัย รวมจำนวน 38 คน

4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรม และสรุปบทเรียนเป็นอย่างไร

4.1 ประชุมคณะทีมวิจัยเตรียมการเรื่องต่างๆ

- แจกวัสดุประสงค์และเป้าหมายของกิจกรรมที่จะดำเนินการ และให้ทุกคนไปคิดหากิจกรรมรณรงค์เป็นการบ้าน มานำเสนอในที่ประชุม
- หัวหน้าทีมวิจัยมอบหมายแบ่งงานแก่คณะทีมวิจัย
- ฝ่ายสถานที่ทีมวิจัยมาช่วยกันจัดก่อน 1 วัน
- ฝ่ายอาหาร น้ำชากาแฟ
- ฝ่ายเอกสาร ลงทะเบียน
- ฝ่ายเลขา แจ้งคณะกรรมการท่องเที่ยวให้มาประชุมและบันทึกผลการประชุม

4.2 จัดเตรียมสถานที่ประชุม ก่อนล่วงหน้า 1 วัน

4.3 ให้เลขา แจ้งคณะกรรมการท่องเที่ยวเข้าร่วมประชุม ก่อนล่วงหน้า 3 วัน

4.4 ดำเนินการประชุม

- 4.4.1 ลงทะเบียน แจกเอกสาร แก่ผู้เข้าร่วมการประชุม 08.30 น. - 9.00 น.

4.4.2 ประธาน(หัวหน้าทีมวิจัย) เปิดการประชุม แจ้งวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการประชุม

4.4.3 คณะวิจัยเล่าเรื่องราวการอนุรักษ์กิจกรรมการรณรงค์ในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนวิถีชีวิตขนบธรรมเนียมประเพณีที่ควรรักษาไว้ ให้ที่ประชุมได้รับทราบเป็นตัวอย่างพื้นฐาน

4.4.4 นำร่าง กฎ ระเบียบ และมาตรการต่างๆที่ ได้จัดทำไปแล้วมาวิเคราะห์เป็นข้อๆ ว่า มาตรการ หรือกฎระเบียบใดน่าจะมีกิจกรรมรองรับ หรือสนับสนุนให้เป็นจริงเกิดขึ้น พอสรุปเป็นหมวดหมู่ ได้ดังนี้

- กิจกรรมรณรงค์เรื่องความปลอดภัย
- กิจกรรมรณรงค์เรื่องการรักษาความสะอาด ความสวยงามของบริเวณอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
- กิจกรรมรณรงค์เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
- กิจกรรมรณรงค์เรื่องการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น

5. เครื่องมือและวิธีการที่นำมาใช้มีอะไรบ้าง

- 5.1 ใช้วิธีการยกตัวอย่าง เล่าประสบการณ์ เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการพิจารณา ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น
- 5.2 ใช้ร่าง กฎ ระเบียบ และมาตรการต่างๆที่กำหนดขึ้นในกิจกรรมที่ 7 เป็นตัวตั้ง แล้วจึงช่วยกันวิเคราะห์ และสังเคราะห์เป็นหมวดหมู่ คิดหากิจกรรมมารองรับ เพื่อใช้รณรงค์ให้เกิดจิตสำนึกสนับสนุนให้ กฎ ระเบียบ และมาตรการต่างๆ เกิดสัมฤทธิ์ผลเป็นรูปธรรมดียิ่งขึ้น
- 5.3 ใช้วิธีการประชุมระดมพลังสมอง หาแนวทางรณรงค์ให้เกิดจิตสำนึกหลายๆแนวทาง
- 5.4 วิเคราะห์ความเป็นไปได้ของแต่ละแนวทาง แล้วจึงพิจารณาคัดเลือกเอาวิธีที่ดีที่สุดเหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นตนเอง

6. สรุปผลการประชุม

แนวทางในการรณรงค์ในแต่ละเรื่อง

กิจกรรมรณรงค์เรื่องความปลอดภัย แก่ชีวิตและทรัพย์สิน

- จัดทำป้ายสัญลักษณ์ ระวังระวังความปลอดภัยบนท้องถนน แหล่งท่องเที่ยวที่อาจจะมีภัยอันตราย
- มีป้ายยามคอยตรวจสอบดูแลการเข้าออกของนักท่องเที่ยว 2 จุด (หัวและท้ายของหมู่บ้าน)

กิจกรรมรณรงค์เรื่องการรักษาความสะอาด ความสวยงามของบริเวณอาคารสถานที่

- เชิญชวนให้ชาวบ้านดูแลรักษาความสะอาดของอาคารบ้านเรือน ให้ถูกสุขอนามัย
- เชิญชวนให้ชาวบ้านช่วยกันหาไม้ดอกไม้ประดับมาปลูกตกแต่งหน้าบ้านของตนเอง ให้สวยงามเป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน
- เชิญชวนให้ชาวบ้านทุกหลังคาเรือนมีที่เผากำจัดขยะ หรือร่วมกันจัดทำเตาเผาขยะ
- จัดให้มีกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านเดือนละ 1 ครั้ง เช่น ปลูกต้นไม้ดอกไม้ ตัดกิ่งไม้ใบหญ้า สองข้างทาง เก็บเศษขยะทำความสะอาดแม่น้ำลำห้วย พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

กิจกรรมรณรงค์เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

- เชิญชวนให้ชาวบ้าน ลด ละ เลิก การเข้าป่าล่าสัตว์ และนำมาบริโภค
- เชิญชวนให้ชาวบ้าน นักท่องเที่ยว ทำบุญปล่อยชีวิตสัตว์ป่าคืนสู่ธรรมชาติในโอกาสวันสำคัญต่างๆ
- จัดให้มีกิจกรรม บวชต้นไม้ ปลูกป่า ปลูกพืชสมุนไพร เพาะขยายพันธุ์กล้าไม้ประจำท้องถิ่นที่หายาก
- จัดงานวันดอกเอื้องดินบาน
- จัดให้มีกิจกรรมการเดินป่า สัมผัสกับชีวิตแบบธรรมชาติอันแสนบริสุทธิ์
- จัดให้มีการเพาะเลี้ยงขยายพันธุ์สัตว์ป่าต่างๆ คืนสู่ธรรมชาติ
- จัดให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียนอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม
- จัดให้มีการฝึกอบรมความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่ มัคคุเทศก์หรือผู้นำทาง เพื่อจะได้แนะนำแก่นักท่องเที่ยวได้ถูกต้อง

กิจกรรมรณรงค์เรื่องการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น

- ส่งเสริมให้มีวงดนตรีพื้นเมือง การฟ้อนพื้นบ้าน
- ส่งเสริมให้มีการแต่งกายชุดพื้นเมือง ชุดล้านนาไทย ชุดผ้าฝ้าย ผ้าไหมในโอกาสต่าง
- ส่งเสริมให้มีร้านอาหารพื้นเมือง ชน ไตก และของฝากสินค้าพื้นบ้าน
- จัดนิทรรศการ จำลองแบบวิถีชีวิตชาวคอยทั้งในอดีต-ปัจจุบัน
- การจัดสร้างอาคารสถานที่ให้คำนึงถึงความเป็นเอกลักษณ์ไทยไว้ และให้กลมกลืนเข้ากับบรรยากาศของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กิจกรรมที่ 9

การประชุมสรุปผลการดำเนินการวิจัยที่ผ่านมาต่อ เจ้าหน้าที่ สกว. ภาค

1. เป้าหมาย

เพื่อรับทราบและติดตามผลการดำเนินงานการวิจัยของชาวบ้าน

2. สถานที่ วันเวลา

สถานที่ ศาลาวัดแม่กำปอง

วันเวลา วันที่ 15 สิงหาคม 2544 เวลา 10.00 น. - 16.00 น.

3. ผู้เข้าร่วมทำกิจกรรม

1. เจ้าหน้าที่ สกว. ภาค จำนวน 4 คน
  2. คณะทีมวิจัย จำนวน 9 คน
  3. ตัวแทนชาวบ้าน จำนวน 12 คน
- รวมทั้งหมด 25 คน

4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

1. หัวหน้าทีมวิจัย แจ้งนัดประชุมตัวแทนชาวบ้าน
2. ทีมวิจัย ช่วยกันจัดสถานที่ และสรุปงานการวิจัยที่ผ่านมา ได้ทำอะไรผลเป็นอย่างไร พบปัญหา อุปสรรค และแก้ไขอย่างไร
3. ประชุมคณะกรรมการและตัวแทนชาวบ้าน
  - 3.1 ประธานหัวหน้าทีมวิจัยกล่าวเปิดการประชุม แนะนำตัวคณะเจ้าหน้าที่ สกว.ภาค
  - 3.2 หัวหน้าทีมวิจัยสรุปผลการดำเนินงานการวิจัยที่ผ่านมา (ตามกิจกรรมที่ได้สรุปไปแล้วข้างต้น) เสนอต่อ คณะเจ้าหน้าที่ สกว.ภาค ในเรื่อง
    - การจัดประชุมกลุ่มย่อยต่างๆ เพื่อให้รับทราบและเข้าใจการวิจัยเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนของบ้านแม่กำปอง
    - การจัดทำแผนงานการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนของหมู่บ้าน
    - การวิเคราะห์ให้ทราบผลดี-ผลที่เสีย ของการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน
    - การจัดตั้งคณะกรรมการการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน
    - การจัดทำแผนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนของชาวบ้าน
    - การสร้างข้อกำหนด กฎระเบียบการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน

- การกำหนดแนวทาง กิจกรรมรณรงค์ให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์
- การทำวิจัยล่าช้าไม่ทันตามกำหนดระยะเวลา

3.3 คณะเจ้าหน้าที่ สกว. ภาค ชักถามทีมวิจัยและชาวบ้าน ในเรื่องต่างๆของการวิจัย และเสนอแนะแนวทาง การจัดทำรายงานความก้าวหน้าและการจัดทำแผนงานการวิจัยช่วงต่อไป

4. ประธานกล่าวขอบคุณและปิดการประชุม

5. เครื่องมือและวิธีการที่นำมาใช้จัดกิจกรรมประชุม

5.1 ใช้วิธีการประชุม คือสรุปผล การดำเนินงานวิจัย เสนอต่อ คณะเจ้าหน้าที่ สกว.ภาค

5.2 คณะเจ้าหน้าที่ สกว. ชักถาม และให้คำแนะนำเพิ่มเติม

5.3 ทีมวิจัย และชาวบ้านสอบถาม คณะเจ้าหน้าที่ สกว. ในส่วนที่ยังสงสัย เช่นการใช้เงินวิจัย การรายงานผลความก้าวหน้า

6. สรุปผลการประชุม

หัวหน้าทีมวิจัยสรุปผลการดำเนินงานการวิจัยที่ผ่านมา (ตามกิจกรรมที่ได้สรุปไปแล้วข้างต้น) เสนอต่อ คณะเจ้าหน้าที่ สกว.ภาค ในเรื่อง

- การจัดประชุมกลุ่มย่อยต่างๆ เพื่อให้รับทราบและเข้าใจการวิจัยเรื่องจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนของบ้านแม่กำปอง

- การจัดทำแผนงานการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนของหมู่บ้าน
- การวิเคราะห์ให้ทราบผลดี-ผลเสีย ของการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน
- การจัดตั้งคณะกรรมการการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน
- การจัดทำแผนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนของชาวบ้าน
- การสร้างข้อกำหนด กฎระเบียบการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน
- การกำหนดแนวทาง กิจกรรมรณรงค์ให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์
- การทำวิจัยล่าช้าไม่ทันตามกำหนดระยะเวลา

ที่ประชุมตกลงให้คณะวิจัยได้ขยายเวลาและทำกิจกรรมต่อไปจนแล้วเสร็จ

กิจกรรมที่ 10

การสำรวจข้อมูลพื้นฐานของประชากร สภาพแวดล้อม แหล่งท่องเที่ยว เพื่อใช้เป็นข้อมูล
เปรียบเทียบก่อนและหลังดำเนินการวิจัย

1. เป้าหมาย

เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานของประชากร สภาพแวดล้อม แหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ในหมู่บ้าน

2. สถานที่ ช่วงเวลา

สถานที่ พื้นที่ในหมู่บ้านแม่กำปอง

ช่วงเวลา 1 ส.ค. - 23 ส.ค. 44 รวมจำนวน 11 วัน

3. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

คณะทีมวิจัย 8 คน

4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรม 2 กิจกรรม คือ

4.1 กิจกรรมการสำรวจข้อมูลประชากร ใช้เวลาสำรวจ 5 วัน

4.2 กิจกรรมสำรวจสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยว ใช้เวลาสำรวจ 6 วัน

5. เครื่องมือและวิธีการที่นำมาใช้ในกิจกรรม

การสำรวจข้อมูล ใช้แบบสอบถาม ให้คณะทีมวิจัยออกไปสอบถามด้วยตนเอง
ทุกหลังคาเรือนแล้วนำข้อมูลมาสรุปวิเคราะห์ เป็นภาพเฉลี่ยรวมของหมู่บ้าน

การสำรวจเส้นทางทัวริซึม ใช้การประชุมวางแผน เขียนเป็นแผนที่เส้นทาง
คร่าวๆ กำหนดข้อที่ต้องการเก็บข้อมูล แล้วคณะทีมวิจัยทุกคนก็ดำเนินการตามนั้น

การสำรวจแหล่งสถานที่ท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ใช้การประชุม พิจารณากำหนด
สถานที่ที่น่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ และกำหนดข้อหวักรเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วจึงลง
มือสำรวจและนำข้อมูลวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของสถานที่นั้นๆว่าจะสามารถพัฒนาเป็นแหล่ง
ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้อย่างไร

5. สรุปผลการประชุม

- ทราบถึงข้อมูลพื้นฐานของประชากร

- อาชีพชาวบ้าน
- รายจ่ายหลัก
- การเป็นหนี้สิน

- ทราบถึงแหล่งท่องเที่ยว

- เส้นทางเดินทัวร์ป่า
- น้ำตก
- ป่าไม้ สมุนไพร
- วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน
- สัตว์ป่า
- ดอกไม้ประจำถิ่น
- จุดพักผ่อน ตั้งแคมป์ ชมวิวทิวทัศน์
- สถานที่นำศึกษาดูงาน

กิจกรรมที่ 11

การจัดทำแผนผัง แผนที่เส้นทางการท่องเที่ยว และศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน

1. เป้าหมาย

1. เพื่อให้มีแผนผัง แผนที่ สำหรับเป็นเส้นทางการเดินป่า ทวีร์ป่าของนักท่องเที่ยว
2. เพื่อให้มีศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สำหรับแจ้งข้อมูลแก่ผู้สนใจและนักท่องเที่ยวทั่วไป

2. สถานที่ ช่วงเวลา

สถานที่ ในหมู่บ้านแม่กำปอง หน้าโรงเรียนวัดแม่กำปอง

ช่วงเวลา 1 - 10 ม.ค. 45

3. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

คณะทีมวิจัย 8 คน

4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรม 2 กิจกรรม คือ

- 4.1 กิจกรรม การจัดทำศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยว ใช้เวลาสำรวจ 4 วัน
- 4.2 กิจกรรม การจัดทำแผนผัง แผนที่เส้นทางการเดินป่า ใช้เวลาสำรวจ 6 วัน

5. เครื่องมือและวิธีการที่นำมาใช้ในกิจกรรม

1. คณะทีมวิจัย ใช้วิธีการ ประชุมวางแผนก่อนดำเนินการ จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำ
2. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากไปสำรวจมาแล้ว จากกิจกรรมที่ 10 เพื่อเตรียมจัดทำข้อมูลการท่องเที่ยว
3. คณะทีมวิจัยทุกคนร่วมกันจัดทำ จนแล้วเสร็จ รวม 10 วัน

6.สรุปผลการประชุม

คณะกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน 43 คน ตกลงจะใช้สถานที่ ศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวของหมู่บ้านหน้าโรงเรียนวัดแม่กำปองที่ได้จัดทำเสร็จแล้วนี้สำหรับใช้เป็นสถานที่ ติดต่อสอบถามข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวพร้อมกันจะเข้าร่วมกันจัดทำร้านค้าของหมู่บ้านเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในบริเวณศูนย์ข้อมูลแห่งนี้

กิจกรรมที่ 12
สรุปผลการดำเนินงานวิจัยในช่วงที่ 1

ผลการดำเนินงานวิจัย

1. กิจกรรม การดำเนินการวิจัยตามสัญญาวิทยุ 8 ข้อ คือ

1) ประชุมชาวบ้านกลุ่มย่อยตามปางบ้านต่างๆ 6 กลุ่ม เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์โครงการ
ผลที่ได้รับ

- ชุมชนได้รับความรู้ ความเข้าใจเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืน
- ชาวบ้านได้ให้ความสนใจ มีการอภิปรายซักถาม เสนอแนะ ความต้องการ แนวทาง ในการดำเนินการวิจัยต่อไป

2) จัดอบรมชาวบ้านเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืน และจัดตั้งคณะกรรมการ
ท่องเที่ยวของหมู่บ้าน

ผลที่ได้รับ

- ชุมชน ชาวบ้าน ได้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ถูกต้องตรงกัน
- ชุมชน ชาวบ้าน ได้ตระหนักและทราบถึงผลดี ผลเสียของการจัดการท่องเที่ยว รวมทั้งได้เอกลักษณ์ที่เป็นจุดเด่นของหมู่บ้านสำหรับเป็นจุดดึงดูดของนักท่องเที่ยว
- ได้คณะกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน รวม 43 คน

3) จัดประชุมคณะกรรมการท่องเที่ยวเพื่อจัดทำแผนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของหมู่บ้าน

ผลที่ได้รับ

- ได้แผนการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนของหมู่บ้านที่ชุมชนช่วยกันจัดทำ

4) จัดประชุมชาวบ้าน เพื่อนำเสนอแผนการจัดทำหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืน

ผลที่ได้รับ

- ชาวบ้านให้ข้อเสนอแนะถึงข้อดีข้อเสียการการจัดหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว และเห็นชอบ ในการที่จะดำเนินการร่วมกันตามแผนต่อไป
- ได้แนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งวิธีการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนของหมู่บ้าน

- 5) ดำรงข้อมูลพื้นฐานของประชากร สภาพแวดล้อม แหล่งท่องเที่ยว เพื่อใช้เป็นข้อมูลเปรียบเทียบก่อนและหลังการดำเนินการวิจัย

ผลที่ได้รับ

- ได้ข้อมูลพื้นฐาน วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ รายรับจ่าย ข้อคิดเห็นความรู้สึต่อการท่องเที่ยวว่ามีภาพอย่างไร
- ได้ทราบปัญหากระทบต่อสภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่แท้จริงของชาวบ้าน
- ทำให้ทราบแนวทางทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของหมู่บ้าน

- 6) ประชุมคณะกรรมการสร้างกฎระเบียบ ข้อกำหนดที่ควรปฏิบัติ ทั้งของชาวบ้านและนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในหมู่บ้าน

ผลที่ได้รับ

- ได้ข้อกฎระเบียบ ข้อปฏิบัติของหมู่บ้าน ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

- 7) การจัดทำแผนผัง แผนที่ เส้นทางแหล่งท่องเที่ยว ปรับปรุงศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน

ผลที่ได้รับ

- ได้แผนผัง แผนที่เส้นทางท่องเที่ยวและศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวของ หมู่บ้าน จำนวน 1 ศูนย์

- 8) จัดประชุมคณะกรรมการท่องเที่ยว เพื่อช่วยกันระดมความคิดเห็น ที่จะจัดกิจกรรมรณรงค์ให้ชาวบ้านและนักท่องเที่ยว เกิดจิตสำนึกที่จะช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบยั่งยืนต่อไป

ผลที่ได้รับ

- ได้กิจกรรมรณรงค์ให้ชาวบ้านและนักท่องเที่ยวเกิดจิตสำนึก ในการอนุรักษ์ เพื่อจะได้นำไปปฏิบัติกร ในช่วงระยะที่ 2

การดำเนินงานในระยะที่ 2

กิจกรรมที่ 1

สรุปทบทวนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จากช่วงที่ผ่านมาและจัดทำประชาพิจารณ์
กฎระเบียบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

1. เป้าหมาย

1. ทบทวนการทำงานในช่วงแรก
2. ถอดบทเรียนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในช่วงที่ผ่านมา
3. สร้างความเข้าใจกับชุมชนในเรื่องแนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
4. ประชาพิจารณ์ กฎระเบียบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของหมู่บ้าน

2. สถานที่/เวลา

วัดบ้านแม่กำปอง 09.00 –17.00 น. ใช้เวลา 1 วัน.

20 สิงหาคม 2545

3. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

- ทีมวิจัย 9 คน
- ชาวบ้าน 90 คน
- เจ้าหน้าที่ติดตาม จาก สกว.ภาค 1 คน

4. ผลที่เกิด

1. ชุมชนเข้าใจงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นและเข้าใจการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากยิ่งขึ้น
2. ชุมชนเห็นประโยชน์จากการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่มีต่อการท่องเที่ยว
3. ได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการอนุรักษ์ป่าสงวนได้จากกิจกรรมการทำแนวกันไฟที่ทุกส่วนต่างให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี
4. คนตัดไม้ทำลายป่าและเข้าป่าล่าสัตว์น้อยลง
5. ได้บทเรียนจากการจัดการการท่องเที่ยวที่ผ่านมา
6. ได้มิตรร่วมกันของชุมชนต่อการกำหนดกฎระเบียบในการท่องเที่ยว

กิจกรรมที่ 2

สรุปการอบรมมัคคุเทศก์

1. เป้าหมาย

1. เพื่อให้รู้วิธีการและเทคนิคของการเป็นมัคคุเทศก์
2. เพื่อให้มัคคุเทศก์ได้มีความรู้ความเข้าใจถึงเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ สภาพสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์ของระบบนิเวศวิทยากับการอนุรักษ์รวมทั้งประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเองได้อย่างถูกต้อง
3. เพื่อพัฒนาศักยภาพของมัคคุเทศก์และบุคคลต่าง ๆ ในชุมชนให้สามารถสื่อสารถ่ายทอดประชาสัมพันธ์ถึงศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตภูมิปัญญาของท้องถิ่น แก่นักท่องเที่ยวได้ อย่างถูกต้อง

2. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. ทีมวิจัย	9 คน
2. มัคคุเทศก์ท้องถิ่นและชาวบ้านที่สนใจ	30 คน
3. วิทยากรจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)	5 คน

3. เวลา/สถานที่

ใช้เวลา 2 วัน / สถานที่ วัดบ้านแม่กำปอง
วันที่ 11 ธันวาคม 2545 – 12 ธันวาคม 2545

4. ผลที่เกิด

1. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเข้าใจคุณสมบัติเบื้องต้นของการเป็นมัคคุเทศก์
2. ผู้เข้าร่วมมีความมั่นใจมากขึ้นในการรับนักท่องเที่ยวเพราะสามารถนำเทคนิคต่าง ๆ ไปปรับใช้ในการรับนักท่องเที่ยวและครอบครัวของตัวเองได้

กิจกรรมที่ 3

สรุป จัดทำป้ายข้อกำหนด กฎระเบียบของชุมชนและป้ายประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

1. เป้าหมาย

1. เพื่อให้นักท่องเที่ยวและชาวบ้านได้เห็นป้ายประกาศถึงข้อกำหนดกฎระเบียบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของหมู่บ้านและได้ยึดถือปฏิบัติตาม
2. เพื่อสนับสนุนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของหมู่บ้านให้เป็นรูปธรรม

2. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. ทีมวิจัย 9 คน
2. ชาวบ้านแม่กำปอง 25 คน

3. เวลา/สถานที่

- 1 สัปดาห์ / นำป้ายไปติดตั้ง 3 พื้นที่ คือ น้ำพุร้อนกิ่งอำเภอแม่ออน , ทางเข้าหมู่บ้านแม่กำปอง, วัดแม่กำปอง

4. ผลที่ได้

พบว่านักท่องเที่ยวแวะดูป้ายและปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชนเป็นอย่างดี

กิจกรรมที่ 4

สรุป การศึกษาดูงาน

1. เป้าหมาย

1. เพื่อศึกษาดูงานด้านการบริหารจัดการ จากหมู่บ้านหรือชุมชนอื่นที่ประสบความสำเร็จในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
2. เพื่อจะได้นำเอาประสบการณ์ องค์ความรู้และเทคนิควิธีการต่าง ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการท่องเที่ยวในหมู่บ้านให้เหมาะสม
3. เพื่อเพิ่มศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวให้แก่คณะกรรมการการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน

2. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. ทีมวิจัย 9 คน
3. คณะกรรมการการท่องเที่ยว / เจ้าหน้าที่โครงการหลวง / ชาวบ้าน 50 คน

3. เวลา/สถานที่

วันที่ 3 เมษายน 2546 /บ้านแม่กลางหลวง อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่

4. ผลที่ได้

หลังจากการกลับจากการไปศึกษาดูงานมาแล้ว ทีมวิจัยได้นำคําหมายผู้ไปดูงานทั้งหมดมาสรุปรูปทเรียน ซึ่งมีผลการพุดคุดคั้งนี้

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยว
2. เหตุผลการจัดการท่องเที่ยวบ้านแม่กลางหลวง
3. รูปแบบการท่องเที่ยวบ้านแม่กลางหลวง
4. กระบวนการจัดการท่องเที่ยว
5. องค์ความรู้ของชุมชนที่คั้งพบ
6. ปัญหาที่พบ

กิจกรรมที่ 5

สรุป การเสวนาและการบวชป่า

1. เป้าหมาย

1. เพื่อสร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ป่าไม้ แม่น้ำลำธารให้กับชุมชน
2. เพื่อสนับสนุนองค์ความรู้ชุมชนในการอนุรักษ์ป่าไม้ แม่น้ำ ลำธาร

2. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. ทีมวิจัย 9 คน
2. วิทยากร 5 คน
3. ชาวบ้าน 100 คน

3. เวลา/สถานที่

2 วัน วันที่ 3 – 4 พฤศจิกายน 2545 / โรงเรียนบ้านแม่กำปองและพื้นที่ป่าไม้บริเวณน้ำตกแม่กำปอง

4. ผลที่เกิดขึ้น

1. ชุมชนเข้าใจแนวความคิดเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากขึ้น สืบเนื่องจากการแลกเปลี่ยนและการตั้งคำถามในเวที
2. ชุมชนมั่นใจที่จะเข้ามาทำการอนุรักษ์ทรัพยากรร่วมกันมากขึ้นเพราะเห็นคุณค่าของทรัพยากรและตระหนักถึงโทษของการไม่รักษาทรัพยากร
3. คนเข้าร่วมน้อยกว่าที่คาดการณ์ไว้ (คาดการณ์ไว้ 100 คน แต่มาวันแรกเพียง 60 คน ส่วนในวันที่สองได้ตามเป้าคือ 100 คน)
4. วันที่สองฝนตกไม่มากนักประกอบกับชาวบ้านที่มาฟังเสวนาวันแรกได้รับทราบข้อมูลจากทางวิทยากรจึงเกิดความเข้าใจต่อการจัดกิจกรรมบวชป่าจึงทำให้มีความมั่นใจ และเข้ามาร่วมในกิจกรรมมากกว่าวันแรก

กิจกรรมที่ 6

สรุป การจัดทำเส้นทางการท่องเที่ยวเดินป่า

1. เป้าหมาย

1. เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบเป็นการเดินทัวร์ป่าชมธรรมชาติของนักท่องเที่ยว
2. เพื่อป้องกันมิให้นักท่องเที่ยวเดินออกนอกเส้นทางซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสภาพชีวะวิทยาของป่าหรือได้รับอันตรายจากการเดินป่า

2. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ทีมงานวิจัย 9 คน

3. เวลา/สถานที่

4 วันวันที่ 27 - 30 พฤศจิกายน 2545 / เส้นทางในการเดินป่า 4 เส้นทาง

4. ผลที่ได้ : ได้สำรวจเส้นทางเดินป่า 4 เส้นทาง อันได้แก่

1. เส้นทางไปม่อนล้าน (เดินเท้า 6-7 ชม.)
2. เส้นทางไปทางน้ำตกต่อไปยังห้วยรากไม้เหลืองต่อไปยังดอยม่อนล้าน (ดูนก)
(6-7 ชม.)
3. เส้นทางระยะใกล้ (ดูสมุนไพรมะเขี้ยว/ต้นไม้ใหญ่) (2ชม.)
4. เส้นทางแม่รวม (ต้นไม้ใหญ่/พืชพันธุ์ไม้หลากหลาย/สมุนไพรร) (เดินเท้า 6-7 ชม.)

กิจกรรมที่ 7

สรุป จัดอบรมชาวบ้านเรื่องการดำเนินวิถีชีวิตที่ไม่เป็นมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม

1. เป้าหมาย

1. เพื่อสร้างองค์ความรู้ให้ชุมชนในเรื่องการอนุรักษ์สภาพสิ่งแวดล้อมมิให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติของชุมชน
2. เพื่อนำองค์ความรู้ถ่ายทอดแก่นักท่องเที่ยวได้
3. เพื่อสนับสนุนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้ประสบผลสำเร็จดียิ่งขึ้น

2. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. ทีมวิจัย 9 คน
2. วิทยากร 3 คน
3. ชาวบ้านที่สนใจ 30 คน

3. เวลา/สถานที่

2วัน วันที่ 14 – 15 มกราคม 2546 / วัดบ้านแม่กำปอง

4. ผลที่ได้

1. ชาวบ้านตื่นตัวและให้ความสนใจต่อการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ สังเกตจากมีหลายคนเริ่มทดลองทำปุ๋ยหมักชีวภาพ และเริ่มนำไปใช้ในสวนมีของของตัวเอง
2. บทเรียนที่สำคัญที่ทำให้ชุมชนเกิดการตื่นตัวและเห็นความสำคัญต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติคือการที่ชาวบ้านได้ไปเห็นตัวอย่างพื้นที่อื่นที่เขาทำและประสบความสำเร็จ อีกทั้งการใช้วิทยากรที่มีความสามารถในการกระตุ้นและปลุกเร้าให้ชาวบ้านได้คิดทบทวน รวมทั้งการสาธิตการทำปุ๋ยหมักจุลินทรีย์ชีวภาพ
3. แบบง่าย ๆ ที่ชุมชนสามารถจะนำไปปฏิบัติได้ จึงเป็นกระบวนการที่ปลูกจิตสำนึกและสร้างการเปลี่ยนแปลงในระบบคิดของชุมชนได้

กิจกรรมที่ 8

สรุป บทเรียนการดำเนินงานในระยะที่ 2

1. เป้าหมาย

1. เพื่อสรุปบทเรียนการดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมา
2. เพื่อวางแนวทางการดำเนินงานในช่วงสุดท้าย

2. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. ทีมวิจัย 9 คน
2. เจ้าหน้าที่ติดตาม สกว.ภาค 2 คน
3. เจ้าหน้าที่ NODE การท่องเที่ยว 1 คน

3. เวลา/สถานที่

1วัน/ ห้องสมุดโรงเรียนบ้านแม่กำปอง

4. ผลที่ได้

1. ได้ข้อมูลที่น่าสนใจประกอบการทำรายงานความก้าวหน้าฉบับที่ 2
2. ได้แผนการทำงานในระยะสุดท้าย

กิจกรรมการดำเนินงานช่วงที่ 3

1. เวทีทำความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การบริหารจัดการการท่องเที่ยว การกระจายรายได้ และเป็นการคืนข้อมูลให้กับชุมชนด้วย

- จัดเวทีรายป๊อก / ปาง บ้าน
- จัดเวทีใหญ่ (รวมทั้งหมดทุกปาง)

3. กิจกรรมทบทวน ถอดบทเรียน และพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวทั้ง 3 แบบ

- แบบไป – กลับ (วันเดียว)
- แบบทัศนศึกษา
- แบบมาพักค้างคืน (homestay)

3. กิจกรรมอบรมเพิ่มความรู้ ทักษะให้กับกลุ่มอาชีพ

- กลุ่มสมุนไพร
- กลุ่มเหล่า ไวน์
- กลุ่มพืชผักปลอดสารพิษ
- กลุ่มชา กาแฟ

7. พัฒนา ปรับปรุงเส้นทางการเดินป่า (เส้นทางศึกษาธรรมชาติ) ต่อจากระยะที่ 2

8. เวทีสรุปบทเรียนกิจกรรมทั้งหมดของโครงการวิจัย

9. การเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์

กิจกรรมช่วงที่ 3 มีทั้งหมด 6 กิจกรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กิจกรรมที่ 1

การทำความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การบริหารจัดการการท่องเที่ยว
การกระจายรายได้และเป็นการคืนข้อมูลให้กับชุมชน

1. เป้าหมาย

1. เวลาทำความเข้าใจ

- เรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- การบริหารจัดการการท่องเที่ยว
- การกระจายรายได้

2. การคืนข้อมูลให้กับชุมชน

2. สถานที่ ช่วงเวลา

2.1 สถานที่ ณ ศาลาวัดแม่กำปอง

2.2 วันที่ 9 ธันวาคม 2546 เวลา 08.00 น. - 17.00

3. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

3.1 ชาวบ้านแม่กำปอง ครอบครัวละ 1 คน รวม 101 คน

3.2 คณะวิจัย 9 คน

3.3 เจ้าหน้าที่ติดตามจาก สกว.ภาค 2 คน

4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

4.1 ประชุมคณะทีมวิจัยเพื่อเตรียมความพร้อมและแบ่งหน้าที่ทีมงาน

- กำหนดวัน สถานที่การประชุม กำหนดกิจกรรมหัวข้อประชุม
- ประสานงาน ติดต่อวิทยากร
- จัดทำเอกสารประกอบการประชุม สำหรับแจกให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคน
- ให้ประกาศเชิญชวนชาวบ้านเข้าร่วมการประชุมก่อน 5 วัน และตอนเย็นวันที่ 8 ธันวาคม 2546 อีกครั้งหนึ่ง
- ประสานงาน ผู้รับจ้างทำอาหาร น้ำชา กาแฟ

4.2 จัดสถานที่ประชุม ในวันที่ 9 ธันวาคม 2546 โดยคณะทีมวิจัย

4.3 ดำเนินการประชุม ตามกำหนดการ โดยมีคุณวีรพจน์ ผลจันทร์เป็นผู้บรรยายและทำความเข้าใจกับชาวบ้าน

5. เครื่องมือและวิธีการที่นำมาใช้ ในการประชุม

- 1) แจกวัสดุประสงค์ในการประชุมให้ชาวบ้านทราบ
- 2) วิทยากรให้ความรู้ โดยมีเอกสารประกอบการบรรยาย
- 3) ฟังบรรยายจบ เปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้ซักถาม อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
- 4) คณะผู้วิจัย และชาวบ้านช่วยกันสรุปทบทวนความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ที่ได้จากวิทยากร
- 5) การระดมความคิดของชาวบ้าน โดยคณะผู้วิจัยเป็นผู้เปิดประเด็นตามที่ประสงค์ และเพิ่มเติมข้อมูลให้เป็นช่วงๆ เปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลายแล้วจึงค่อยรวบรวมจัดหมวดหมู่ สรุปทีละเรื่องๆ เก็บเป็นข้อมูลนำไปสรุปเป็นวิจัยฉบับสมบูรณ์

6. สรุปผลการจัดการประชุม

- 1) ชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจ เพิ่มขึ้นในเรื่อง

- สกว.คืออะไร

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดยเฉพาะการทำวิจัยโดยชาวบ้าน ทางสกว. นอกจาก จะให้การสนับสนุนด้านงบประมาณแล้วเจ้าหน้าที่ ยังคอยให้การสนับสนุน ดูแล ช่วยเป็นที่ปรึกษาคอยให้คำแนะนำในการทำวิจัย ส่งเสริมให้ชุมชนได้มีโอกาสคิดเป็น ทำเป็น รวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญาของชุมชนมาทำให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน เป็นแนวทางที่จะทำให้ชุมชนสามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้ ภายใต้อุดมการณ์ของชุมชนเองที่ช่วยกันคิด ช่วยกันทำขึ้นมา ดังนั้น ก็จะเป็นอีกทางหนึ่งที่จะทำให้ชุมชนมีความเป็นปกติสุขได้

การวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นการวิจัยเพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน เป็น การวิจัยโดยชุมชนเพื่อชุมชน

- การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรเพราะการท่องเที่ยวแบบนี้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนและนักท่องเที่ยวต้องมีจิตสำนึกในการที่จะช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้อยู่อย่างยั่งยืน

- รูปแบบการท่องเที่ยว 3 แบบ

- มีอยู่ 3 รูปแบบ คือ
  - แบบไป – กลับ (วันเดียว)
  - แบบทัศนศึกษา
  - แบบมาพักค้างคืน

- การบริหารจัดการ

เป็นการบริหารจัดการโดยคนในชุมชน มีการจัดตั้งคณะกรรมการเป็นผู้บริหารจัดการในหมู่บ้านมีคณะกรรมการอยู่ 3 ฝ่ายช่วยกันพัฒนา กลุ่มแรกคือกรรมการหมู่บ้าน (กม.) กลุ่มที่สองคณะกรรมการของสหกรณ์ไฟฟ้าโครงการหลวงแม่กำปองจำกัด กลุ่มที่ สามคือคณะกรรมการท่องเที่ยว (ชุดทำวิจัย)

การกระจายรายได้

รายได้ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว การบริหารจัดการจะทำโดยกรรมการของสหกรณ์ไฟฟ้าผ่านระบบบัญชีของสหกรณ์ ทุกเดือนจะมีเจ้าหน้าที่ขึ้นมาตรวจสอบบัญชีของสหกรณ์ ซึ่งทุกปีจะมีการสรุปงบดุลเมื่อมีกำไร ชาวบ้านก็จะได้รับในรูปแบบของเงินปันผล

จากทุกประเด็นที่กล่าวมาชาวบ้านได้เข้าใจในเรื่องของการท่องเที่ยวอนุรักษ์ การบริหารจัดการในทุกด้าน แนวทางความร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยวและในบทบาทของตัวเองในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและมีความจำเป็นต้องเสียสละร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาท้องถิ่นของตัวเองให้เจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนควบคู่ไปกับการรักษาทรัพยากร สภาพสิ่งแวดล้อมให้สมดุลกันเพื่อมิให้ย้อนกลับมาเกิดเป็นผลกระทบต่อวิถีชีวิตของตนเองและสังคมได้

กิจกรรมที่ 2

กิจกรรมทบทวน ถอดบทเรียนและพัฒนาารูปแบบการจัดการท่องเที่ยว

1. เป้าหมาย

เพื่อถอดบทเรียนและพัฒนาารูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชนแม่กำปอง

2. สถานที่ ช่วงเวลา

2.1 สถานที่ ณ ศาลาวัดแม่กำปอง

2.2 ช่วงเวลา วันที่ 10 ธันวาคม 2546 เวลา 08.00 น. - 17.00

3. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

3.2 คณะวิจัย 8 คน

3.4 เจ้าหน้าที่ติดตามจาก สกว.ภาค 2 คน

4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

- ประธานกล่าวเปิดการประชุม ชี้แจงรายละเอียดต่างๆ
- ดำเนินการประชุมตามวาระ
- เลขาสรุปบันทึกรายละเอียดการประชุม

5. สรุปผลการประชุม

วันนี้เป็นการรวบรวมถอดบทเรียนที่ได้จากการที่ทุกคนร่วมกันทำการวิจัยมาว่ารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวบ้านแม่กำปองเป็นอย่างไรบ้างซึ่งสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

รูปแบบการท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ

แบบที่ 1 แบบเข้าไป เย็นกลับ (ชาจร)

กลุ่มเป้าหมายของการท่องเที่ยวแบบนี้คือ กลุ่มคนไทยหรือชาวต่างชาติที่เข้ามาโดยไม่มีกำหนดหรือแจ้งให้กับหมู่บ้านไว้ล่วงหน้าซึ่งจะเข้ามาเพื่อเที่ยวชมธรรมชาติในหมู่บ้าน เที่ยวชมกิจกรรมต่างๆตลอดจนเข้ามาเที่ยวหน้าตกซึ่งจะมีมากในช่วงวันหยุด ช่วงปิดภาคเรียน

สำหรับวิธีการจัดการต่างๆในหมู่บ้านในการต้อนรับและดูแลยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนเนื่องจากว่านักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เป็นนักท่องเที่ยวชาจรและไม่ทราบปริมาณหรือจำนวนนักท่องเที่ยวทางหมู่บ้านก็จะจัดการได้เฉพาะในเรื่องของ การจัดการที่จอดรถที่น้ำตก ห้องน้ำ ถึงขยะ ศาลาที่พักหรือจุดชมวิว มีการตั้งตู้บริจาคที่น้ำตกเพื่อนำเงินมาพัฒนาดูแล บริเวณน้ำตกและดูแลสภาพแวดล้อมภายในหมู่บ้านและเป็นค่าใช้จ่ายในการทำความสะอาดโดยจ่ายเป็นค่าแรงวันละ

100 – 120 บาท สำหรับรายได้อื่นถือว่ามิรายได้เข้าสู่ชุมชนน้อยเนื่องจากเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้เข้ามาพัก และทางหมู่บ้านไม่ได้มีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการเข้าชมหมู่บ้านนอกจากนั้น ก็จะมีรายได้จากการขายสินค้าและผลิตภัณฑ์ต่างๆของชุมชน

ผลกระทบต่อชุมชน

- ขยะ ถือว่าเป็นปัญหาที่จัดการยากเพราะนักท่องเที่ยวไม่มีจิตสำนึกในการทิ้งขยะแม้ว่าจะมีป้ายเตือนหรือเพิ่มจำนวนถังขยะ
- เสียงดังรบกวนจากรถยนต์หรือมอเตอร์ไซค์ ซึ่งคาดว่าน่าจะต้องเพิ่มป้ายสื่อสารความเร็ว หรือป้ายลดความเร็วในหมู่บ้าน
- ระบบการจราจร ที่น้ำตกที่หนาแน่นเกินไป ต้องมีระบบการจัดการที่ดี ยิ่งช่วงเทศกาลหรือวันหยุดนักขัตฤกษ์

แบบที่ 2 การพักค้างคืน (โฮมสเตย์)

กลุ่มเป้าหมายของการท่องเที่ยวแบบนี้คือ กลุ่มคนไทยหรือชาวต่างชาติที่ติดต่อผ่านบริษัททัวร์หรือติดต่อผ่านเข้ามาโดยมีการแจ้งเข้ามาก่อนล่วงหน้าในการจองที่พัก ซึ่งส่วนใหญ่ นักท่องเที่ยวจะทราบก่อนเข้ามาพักว่ารูปแบบการพักจะเป็นอย่างไร โฮมสเตย์คืออะไรซึ่งส่วนใหญ่จะเข้ามาเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน ศึกษารวมชาติ ซึ่งจะมีกิจกรรมที่หลากหลายให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเลือกชม มีการเดินป่าสำรวจความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ชมนก ชมดอกไม้ในป่า สมุนไพร มีการฝึกทำอาหารร่วมกับเจ้าของบ้าน มีพิธีบายศรีสู่ขวัญ ชมการแสดง ฟ้อน ดนตรีพื้นเมือง ทำบุญตักบาตร การปลูกต้นไม้ในหมู่บ้าน

สำหรับจำนวนการเข้าพักในหมู่บ้านจะรับได้ไม่เกิน 60 คน ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถติดต่อผ่านสหกรณ์จังหวัด บริษัททัวร์, นำฟูร้อน, อบต.ห้วยแก้วหรือติดต่อผ่านเข้ามาเอง

จำนวนรายได้เข้าหมู่บ้านจะค่อนข้างสูง จะได้จากค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่าบริการ ค่าบำรุงหมู่บ้าน ค่าชมกิจกรรมต่างๆ เก็บผ่านระบบบัญชีสหกรณ์ ค่าใช้จ่ายต่างๆมารับเองที่สหกรณ์ ค่าที่พัก ค่าบริการ ค่าไกด์ในชุมชน จะหัก 5 % เข้าสหกรณ์ ส่วนค่าแสดงต่างๆจ่ายให้นักแสดง นักดนตรีเต็มจำนวนไม่มีการหักเพราะว่าถ้าหมู่บ้านมีการทำบุญหรืองานบุญต่างๆ กลุ่มนักดนตรีและนักแสดงเหล่านี้จะแสดงให้ฟรีไม่มีค่าใช้จ่ายในการจัดจ้างแต่อย่างใด

ผลกระทบ

เกิดการแทรกแซงจากบุคคลภายนอก เพื่อหวังประโยชน์ส่วนตนในเรื่องการท่องเที่ยวในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นบ้านพัก การประชาสัมพันธ์ หรือกิจกรรมต่างๆในหมู่บ้านและยังนับวันกลุ่มบุคคลภายนอกที่หวังจะเข้ามาร่วมมีมากขึ้นเรื่อยๆจนเกรงว่าจะเกิดการจัดการที่ซับซ้อนในชุมชนจากกลุ่มที่คิดว่าตัวเองมีอำนาจทั้งหลาย

แบบที่ 3 แบบทัศนศึกษาดูงาน

กลุ่มเป้าหมายของการท่องเที่ยวแบบนี้ก็คือ นักศึกษา หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน กลุ่มองค์กรต่างๆรวมถึงหมู่บ้านท่องเที่ยวอื่นๆที่สนใจเข้ามาศึกษาดูงาน ศึกษากระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยว การจัดการทรัพยากรป่าไม้ สมุนไพร กลุ่มอาชีพต่างๆที่จัดตั้งในหมู่บ้าน เรียนรู้วิถีชีวิตของคนในหมู่บ้าน การจัดการกองทุนหมู่บ้าน

การเข้ามาดูงานจะเน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน รายได้จะได้เป็นส่วนน้อย รายได้จะมาจกค่าอาหารเพียงอย่างเดียว

ผลกระทบ

ปัญหาที่พบตอนนี้คือมีคนเข้ามาดูงานมากเกินไปไม่สามารถควบคุม ดูแลหรืออำนวยความสะดวกได้อย่างทั่วถึง ทำให้เกิดผลกระทบต่อชุมชน ซึ่งต่อไปในอนาคตคงจะต้องทำออกมาในรูปแบบของ วีซีดี บอกเรื่องราวต่างๆของชุมชน รวบรวมรูปแบบ ขั้นตอน การจัดการท่องเที่ยว เพื่อกลุ่มที่สนใจสามารถนำไปชมได้เลย

กิจกรรมที่ 3

กิจกรรมอบรมเพิ่มความรู้ ทักษะให้กับกลุ่มอาชีพในชุมชน

1. เป้าหมาย

- เพิ่มความรู้ ทักษะเกี่ยวกับการแปรรูปกาแฟ
- เพิ่มความรู้ ทักษะเกี่ยวกับการทำอาหาร
- เพิ่มความรู้ ทักษะกลุ่มดนตรีพื้นเมือง

2. สถานที่ ช่วงเวลา

2.1 สถานที่ ณ ศาลาวัดแม่กำปอง

2.2 วันที่ 23 - 24 ธันวาคม 2546 เวลา 08.00 น. - 17.00

วันที่ 3 - 4 มกราคม 2547 เวลา 08.00 น. - 17.00

3. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

3.1 คณะวิจัย 8 คน

3.2 ชาวบ้านแต่ละกลุ่ม กลุ่มละ 26 คน

3.3 อาจารย์ณิธิ ไทยสันทัด อาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

23 ธันวาคม 2546 อบรมการแปรรูปกาแฟ

24 ธันวาคม 2546 อบรมการทำอาหาร

3-4 มกราคม 2547 อบรมกลุ่มดนตรีพื้นเมือง

5. สรุปผล

ชาวบ้านตื่นตัวและให้ความสนใจต่อการอบรมเสริมทักษะกันมาก เนื่องจากเกี่ยวข้องต่อการทำอาชีพเสริมและการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

กิจกรรมที่ 4

การพัฒนาและปรับปรุงเส้นทางเดินป่า ศึกษาธรรมชาติ

1. เป้าหมาย

เพื่อปรับปรุงเส้นทางเดินป่าจำนวน 4 เส้นทางเพื่อสะดวกต่อการเดินป่าและปลอดภัยจากสัตว์อันตรายทั้งหลาย

2. สถานที่ ช่วงเวลา

2.1 สถานที่ เส้นทางในการเดินป่า 4 เส้นทาง

2.2 วันที่ 5-6 ธันวาคม 2546 เวลา 08.00 น. - 17.00

3. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

3.1 คณะวิจัย 8 คน

3.2 ชาวบ้าน 22 คน

4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ชาวบ้านและทีมวิจัยช่วยกันแผ้วถาง ปรับปรุงเส้นทางเดินป่า ทั้ง 4 เส้นทาง คือเส้นทางไปดอยม่อนล้าน, เส้นทางไปน้ำตกต่อไปยังห้วยรากไม้เหลืองต่อไปยังดอยม่อนล้าน, เส้นทางระยะใกล้และเส้นทางสายไปแม่รวม

5. สรุปผล

ได้เส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติที่พร้อมให้นักท่องเที่ยวได้เดินชมทั้งหมด 4 เส้นทาง

กิจกรรมที่ 5

การรวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

1. เป้าหมาย

- เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ที่เป็นของชุมชน
- เพื่อพัฒนามัคคุเทศก์ท้องถิ่น

2. สถานที่ ช่วงเวลา

- 2.1 สถานที่ ณ ศาลาวัดแม่กำปอง
- 2.2 วันที่ 6-7 กุมภาพันธ์ 2547 เวลา 08.00 น. - 17.00

3. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

- 3.1 คณะวิจัย 8 คน
- 3.2 มัคคุเทศก์ 20 คน
- 3.3 เจ้าหน้าที่จาก สกว. 3 คน
- 3.4 อาจารย์ฉัตรแก้ว สิมารักษ์

4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

- 4.1 ประชุมคณะทีมวิจัยเพื่อเตรียมความพร้อมและแบ่งหน้าที่ทีมงาน
  - กำหนดวัน สถานที่การประชุม กำหนดกิจกรรมหัวข้อประชุม
  - ประสานงาน ติดต่อวิทยากร
  - จัดทำเอกสารประกอบการประชุม สำหรับแจกให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคน
  - ให้ประกาศให้มัคคุเทศก์เข้าร่วมการประชุมก่อน 5 วัน และตอนเย็นวันที่ 6-7 กุมภาพันธ์ 2547 อีกครั้งหนึ่ง
  - ประสานงาน ผู้รับจ้างทำอาหาร น้ำชา กาแฟ
- 4.2 จัดสถานที่ประชุม ในวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2547 โดยคณะทีมวิจัย
- 4.3 ดำเนินการประชุม ตามกำหนดการ เวทีการประชุมในครั้งนี้ใช้เวลาการจัดประชุม 1 วันครึ่ง โดยมีการจัดประชุมด้วยกันทั้งหมด 2 กิจกรรม คือ 1.การรวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญาของชุมชนบ้านแม่กำปองจากกลุ่มผู้เฒ่าผู้แก่และผู้ที่อยู่ในชุมชนชนทั้งหลาย และ 2.กิจกรรมการอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลองค์ความรู้ที่ได้จากการรวบรวมโดยชาวบ้านเอง ซึ่งในช่วงแรกได้มีการทำความเข้าใจร่วมกันว่าการจัดการท่องเที่ยว และการอธิบายความหมายต่างๆที่

เกี่ยวกับชุมชนด้านการท่องเที่ยวตามแผนงานโครงการวิจัยจำเป็นจะต้องรวบรวมและตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชุมชน ทรัพยากรทางธรรมชาติของชุมชน ตลอดจนวัฒนธรรม ประเพณีเพื่อเป็นความรู้ต่อการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนให้กับกลุ่มมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ดังนั้นจึงได้มีการจัดเวทีรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นขึ้น และในขณะเดียวกันในช่วงเช้าของวันที่ 7 ก.พ. 2547 ก็จะเป็นกิจกรรม ด้านการอบรม ต้องการให้ผู้เป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นได้เข้าถึงแนวทาง เทคนิค วิธีการการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นอย่างถูกต้อง โดยมีวิทยากรให้การอบรม คือ อ.ฉัตรแก้ว สิมารักษ์ จากภาควิชาการท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นผู้อบรม ในครั้งนี้

สุดท้าย ให้ผู้เป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ทดลองนำนักท่องเที่ยวชมบริเวณรอบวัดแม่กำปอง เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น และวิทยากรนำกลับมาประชุมสรุปให้ฟังอีกครั้งก่อนปิดเวทีการประชุมและอบรมในครั้งนี้

5. สรุปผล

ได้ข้อมูลที่ชัดเจนในเรื่องขององค์ความรู้ที่เป็นของชุมชน ตลอดจนมัคคุเทศก์ทุกคนเข้าใจในคุณสมบัติของการเป็นมัคคุเทศก์ที่ดี มารยาทในสังคม การใช้ภาษา การแสดงออก การต้อนรับแขก การดูแลแขก

กิจกรรมที่ 6

สรุปบทเรียน รูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบ้านแม่กำปอง

1. เป้าหมาย

เพื่อรวบรวม รูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชน

2. สถานที่ ช่วงเวลา

2.1 สถานที่ ศาลาวัดแม่กำปอง

2.2 วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2547 เวลา 08.00 น. - 17.00

3. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

3.1 คณะวิจัย 8 คน

3.2 เจ้าหน้าที่จาก สกว. 3 คน

4. สรุปผล

- 1) หัวหน้าทีมวิจัยสรุปภารกิจที่คณะวิจัยได้ดำเนินการมาแล้ว คือ
- 2) ให้คณะทีมวิจัยทบทวนผลที่ได้รับของแต่ละกิจกรรม กับวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย ทำให้ได้ข้อสรุปของรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชน

บทที่ 3 การทบทวนทุนเดิมของพื้นที่วิจัย

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านแม่กำปอง

ความหมาย / ที่ตั้ง ชื่อชุมชนหมู่บ้านแม่กำปอง มีที่มาจากที่ตั้งชื่อตามดอกไม้ชนิดหนึ่งเกิดขึ้นในหมู่บ้านเป็นจำนวนมาก คือ "ดอกกำปอง" บวกกับในบริเวณที่ตั้งชุมชนมีแม่น้ำไหลผ่าน จึงมีคำว่า แม่อยู่ด้านหน้าตามสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ กลายมาเป็นชื่อชุมชนว่า บ้านแม่กำปอง มีสถานที่ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือของ จ.เชียงใหม่ ต.ห้วยแก้ว ตำบลนี้ก็ได้ชื่อมาจากแม่น้ำหรือภาษาท้องถิ่นเรียกว่า ลำห้วย บริเวณริมแม่น้ำนี้มีทรายที่ขาวละเอียดเหมือนแก้ว จึง ชื่อ ตำบลห้วยแก้ว

ประวัติความเป็นมา ผู้ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในช่วงแรกของการตั้งชุมชน คือ พ่ออู่ป่า กิ่งแก้ว ซึ่งเป็นชาวบ้านจากบ้านดอกแดง อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ การอพยพมาครั้งแรกมาที่บ้านปางโตน จากนั้นจึงโยกย้ายมาจนถึงบริเวณที่ตั้งชุมชนบ้านแม่กำปองในปัจจุบัน สาเหตุที่มีการอพยพมานั้นเนื่องจากการมาทำสวนเมี่ยง หรือสวนชา เพราะในสมัยก่อนชาวล้านนานิยมนำในชามาทำเป็นเมี่ยงบริโภคกัน จนกลายเป็นวัฒนธรรม ด้วยความที่พื้นที่ดังกล่าวเพราะแก่การเพาะปลูกเมี่ยง จึงมีชาวบ้านบางส่วนในพื้นที่ดอยสะเก็ดที่มีอาชีพปลูกเมี่ยงทำเมี่ยงอยู่แล้ว อพยพมาปลูกชาทำเมี่ยงในบริเวณบ้านแม่กำปอง ซึ่งหลังจากที่พ่ออู่ป่าได้ขึ้นมาทำสวนชาแล้ว ก็มีญาติพี่น้องอพยพโยกย้ายตามมาด้วย จากนั้นจึงมีการขยายชุมชนออกไปเรื่อยๆ ชาวบ้านที่อยู่โดยมากจึงเป็นชาวล้านนาพื้นที่แถบดอยสะเก็ด ตามประวัติศาสตร์ของการ อพยพมา ชุมชนบ้านแม่กำปองมีอายุร่วม 200 ปี

ปัจจุบันชุมชนแบ่งออกเป็น 6 ปาง ประกอบด้วย 1.ปางโตน 2.ปางห่าง 3.ปางใน 4.ปางกลาง 5.ปางนอก และ 6.ปางขอน จำนวนประชากรมีทั้งหมด 417 คน จำนวนครัวเรือน 130 ครัวเรือน ระบบการปกครองโดยมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำชุมชน จากอดีตจนถึงปัจจุบันมีทั้งสิ้น 12 คน เริ่มจาก 1.นายแก้ว จันทะวัน 2. นายตา 3.นายคำ สิงโต 4.นายตา กันทา 5.นายสี พากรทิพย์ 6. นายปิ่น พวงมาลา 7.นายอ้าย จิโน 8.นายจัน วงศ์เสน 9.นายคำ อุ่นเรือน 10.นายนวล พวงย้อยแก้ว 11.นายบุญรัตน์ อุ่นคำเมือง และ 12. นายพรหมินทร์ พวงมาลา

ภายในชุมชนมีวัดประจำหมู่บ้านคือ วัดแม่กำปอง เริ่มสร้างในราว พ.ศ. 2473 ชาวบ้านนับถือศาสนาพุทธเป็นหลัก และมีโรงเรียนวัดแม่กำปอง ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2490 และในปี พ.ศ.2524 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จประพาสหมู่บ้านแม่กำปอง ปัจจุบันมีโครงการ

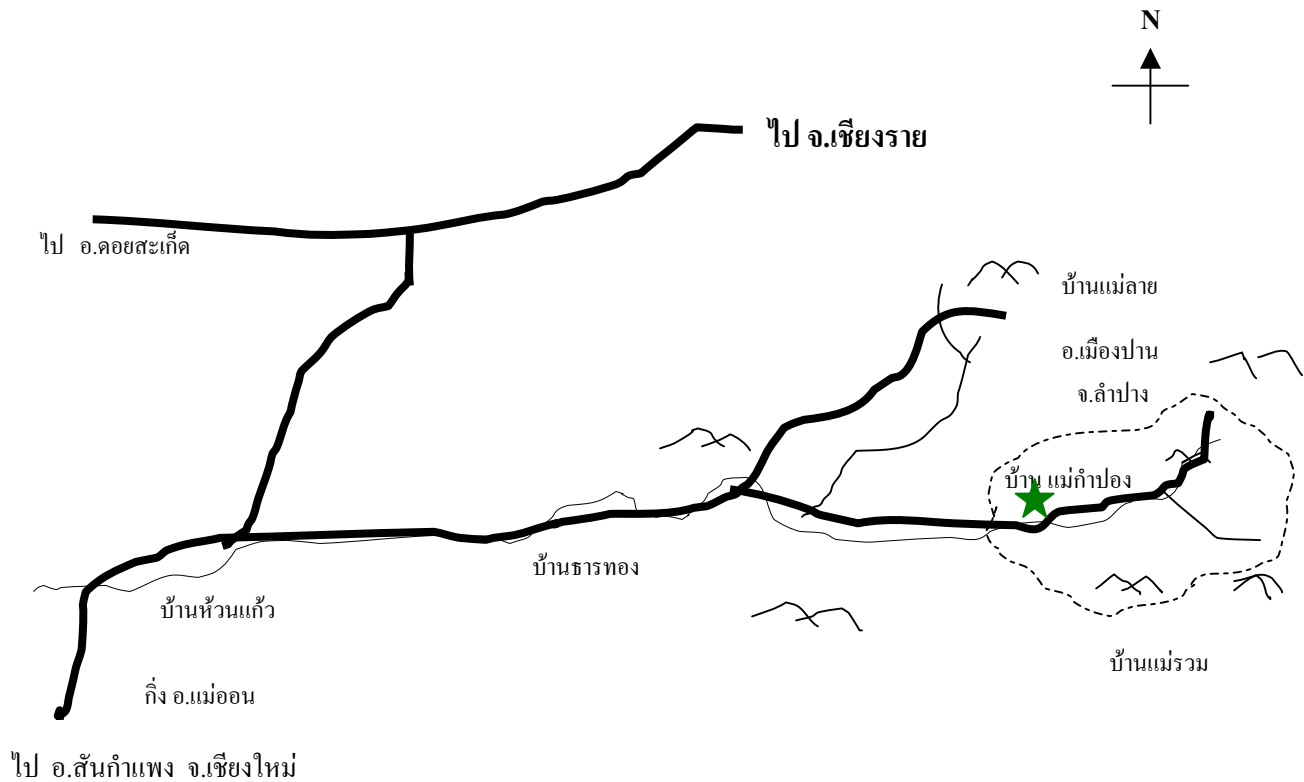
หลวงตีนตก ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้กับชุมชนด้วยเช่นกัน พร้อมกับมีโครงการส่งเสริมเรื่องอาชีพทางการเกษตรในพื้นที่ให้ชาวบ้าน อาทิ ส่งเสริมการปลูกกาแฟ ส่งเสริมการสร้างโรงไฟฟ้าพลังน้ำให้ชุมชน ชาวบ้านมีไฟฟ้าใช้ตลอดทั้งปีจาก โรงไฟฟ้าพลังน้ำ

นอกจากนี้ชุมชนหมู่บ้านแม่กำปองยังมีประวัติศาสตร์ของชุมชนที่น่าสนใจอีกด้านหนึ่งคือ ในช่วงปี พ.ศ.2519 ที่เกิดเหตุการณ์พรรคคอมมิวนิสต์ บริเวณหมู่บ้านแม่กำปองกลายเป็นพื้นที่สีชมพู เพราะมีกลุ่มนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และแถบภาคเหนือที่เข้าป่าได้มาทำแคมป์หลบซ่อนอยู่ในพื้นที่แถบนี้ และเคยมีการปะทะกันกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ในช่วงปี 2521 ซึ่งชาวบ้านก็อยู่กันอย่างปกติไม่ได้มีการเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์ นักศึกษาบางคนก็ยังเคยมาช่วยชาวบ้านเก็บเมี่ยง ภายหลังเหตุการณ์สงบช่วงเวลาผ่านไปเป็น 10 ปีก็ยังมีบางคนกลับมาเที่ยวในหมู่บ้านแม่กำปอง

การประกอบอาชีพ ชาวบ้านมีการประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นหลัก โดยเฉพาะอาชีพของชาวบ้านแต่ดั้งเดิมเมื่อเริ่มตั้งเป็นชุมชนก็คือ การทำสวนชาหรือ เมี่ยง ตามความหมายของชาล้านนา ซึ่งในพื้นที่บริเวณที่ตั้งชุมชนมีคำบอกเล่าจากผู้เฒ่าผู้แก่ที่บอกเล่าแก่ลูกหลานต่อๆมาพอจะสืบทราบได้ว่าต้นชาหรือเมี่ยงนั้นมิได้เกิดขึ้นมาบ้างแล้วในพื้นที่ และเมื่อมีการอพยพเข้ามาอยู่ในพื้นที่จึงมีการปลูกเพิ่มขึ้นทำเป็นรายได้หลักของชุมชน และมีการนำไปจำหน่ายในชุมชนเมืองแถบคอยสะเก็ด โดยชาวบ้านหาบลงมาขายเอง ต่อมามีการเดินทางโดยม้าต่าง และวัวต่างตามลำดับในอดีต ซึ่งชาวบ้านบางส่วนมีอาชีพเป็นพ่อค้าวัวต่าง แต่ปัจจุบันพัฒนารูปแบบใช้การขนส่งโดยรถยนต์ และมีการทำการเกษตรด้านอื่นด้วยเช่นกัน อาทิ การปลูกกาแฟ และผลไม้เมืองหนาวบางชนิด

ที่ตั้ง – อาณาเขต

บ้านแม่กำปองตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัดเชียงใหม่ ห่างจากตัวกิ่งอำเภอแม่ออน 20 กม.และห่างจากตัวจังหวัดเชียงใหม่ ประมาณ 50 กิโลเมตร มีแผนที่โดยสังเขปดังนี้

ลักษณะทางภูมิศาสตร์

บ้านแม่กำปองตั้งอยู่ในหมู่ที่ 3 ตำบลห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่ 98 % เป็นเขตภูเขา เนินเขา เฉลี่ยสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 1,300 เมตร มีป่าไม้อุดมสมบูรณ์เป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำลำธาร มีสภาพอากาศที่เย็นสบายตลอดปี

ทิศเหนือ ติดต่อกับ บ้านแม่ลาย

ทิศใต้ ติดต่อกับบ้านแม่รวม ตำบลห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับบ้านธารทอง ตำบลห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

สภาพเศรษฐกิจ

การประกอบอาชีพ

ภาคการเกษตร ชาวบ้านแม่กำปอง 100% มีอาชีพ ทำสวนเมี่ยง สวนกาแฟ ไม่มีการปลูกข้าว เนื่องจากสภาพพื้นที่ไม่เหมาะสมและไม่ต้องการให้มีการตัดโค่นต้นไม้ทำลายป่า ซึ่งเป็นแหล่งของต้นน้ำลำธารส่วนการแปรรูปผลผลิตคือ

เมี่ยง ชาวบ้านจะเก็บใบอ่อนมาหนึ่งแล้วนำไปมัดเป็นกำๆหมักให้มีรสชาติ จึงนำส่งขายให้พ่อค้า

กาแฟ ชาวบ้านจะเก็บผลผลิตเมล็ดสด ส่งขายให้พ่อค้าหรือโครงการหลวงนอกจากภาคเกษตร ขณะนี้ชาวบ้านยังไม่มีรายได้หรืออาชีพเสริม

การลงทุน

การปลูกสวนเมี่ยง ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะไม่ลงทุนในด้านตัวเงิน แต่จะใช้แรงงานของครอบครัว ไม่ใช่ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ ไม่ใช่ยาฆ่าแมลง ดังนั้นการลงทุนจึงเป็นด้านแรงงานทั้งหมด เมื่อนำผลผลิตเมี่ยงขายได้จึงพอเพียงแก่การดำรงชีพตามอัตภาพ

การปลูกสวนกาแฟ ชาวบ้านจะลงทุนในด้าน แรงงาน ปุ๋ย แต่เมื่อเก็บผลผลิตขาย หักค่าต้นทุนแล้วจะให้ผลตอบแทนดีกว่าการปลูกเมี่ยง

ปัจจุบันความเจริญทางด้านต่างๆไม่ว่าทางด้าน ไฟฟ้า ถนนหนทางดีขึ้น ความต้องการในการบริโภคเครื่องสิ่งอำนวยความสะดวกของชาวบ้านมีมากขึ้น ค่าใช้จ่ายของครอบครัวมากขึ้น การศึกษาสูงขึ้น ส่งผลให้บางครอบครัวเริ่มมีหนี้สินจากการกู้ยืมเพิ่มขึ้น

สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม

ประชากรในหมู่บ้าน

บ้านแม่กำปอง มีประชากรทั้งหมด 418 คน เป็นชาย 216 คน เป็นหญิง 202 คน จำแนกได้ดังนี้

กลุ่มอายุ(ปี)	เพศ		รวม
	ชาย	หญิง	
0-4	8	9	17
5-9	14	18	32
10-14	14	16	30
15-19	20	11	31
20-24	7	17	24
25-29	11	12	23
30-39	40	32	72
40-49	62	48	110
50-59	21	15	36
60-69	11	12	23
70-79	7	11	18
80 ขึ้นไป	1	1	2
รวม	216	202	418

การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน

ประชากร นิยมตั้งบ้านเรือนใกล้ๆกัน อยู่ตามที่ราบเนินเขาใกล้แม่น้ำลำห้วยเป็นหย่อมหรือกลุ่ม ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า ป๊อกหรือปาง มีทั้งหมด 6 ปาง รวม 128 หลังคาเรือน ดังนี้

- 1.กลุ่มป๊อก ปางนอก มีบ้านเรือน 30 หลังคาเรือน
- 2.กลุ่มป๊อก ปางกลาง มีบ้านเรือน 19 หลังคาเรือน
- 3.กลุ่มป๊อก ปางซอน มีบ้านเรือน 19 หลังคาเรือน
- 4.กลุ่มป๊อก ปางโตน มีบ้านเรือน 15 หลังคาเรือน
- 5.กลุ่มป๊อก ปางโน(1) มีบ้านเรือน 9 หลังคาเรือน

6.กลุ่มป๊อก ปางใน(2) มีบ้านเรือน 36 หลังคาเรือน

การตั้งบ้านเรือน

รูปแบบการตั้งบ้านเรือนดั้งเดิม ใช้ไม้เลื้อยจากป่าไผ่บ้าน ประกอบเป็นตัวบ้านและหลังคา นิยมปลูกบ้านเป็นเรือนไม้ชั้นเดียวได้สูง เพื่อใช้สำหรับเก็บของ

ปัจจุบันรูปแบบใหม่ เริ่มทำเป็นบ้านสองชั้น ไม้เริ่มมีราคาแพงและเลื้อยได้ยากขึ้น หลังคาจึงมุงด้วย กระเบื้องลอน มีการใช้อิฐก่อแทนฝาผนังชั้นล่างบ้าง

เส้นทางคมนาคมและการติดต่อกับภายนอก

ตามแผนที่เส้นทาง จากกิ่งอำเภอแม่อน – บ้านแม่กำปอง ประมาณ 20 กม. ถนน 100% เป็นถนนลาดยางและเทคอนกรีต สามารถใช้พาหนะรถได้ทุกประเภท มีโทรศัพท์จานดาวเทียมที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน โทรศัพท์มือถือรับสัญญาณได้เป็นบางจุด ใช้ไฟฟ้าระบบพลังน้ำและภูมิภาค

การศึกษา

ในหมู่บ้านมีโรงเรียน 1 แห่งเปิดทำการสอนตั้งแต่อนุบาล –ป.6 มีนักเรียนประมาณ 60 คนทุกปี

การศึกษานอกระบบในหมู่บ้านไม่มีแต่ผู้สนใจต้องออกไปเรียนประจำอำเภอหรือประจำจังหวัด

การสาธารณสุข

ในหมู่บ้านไม่มีสถานอนามัย แต่มีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และมีหน่วยแพทย์เคลื่อนที่เข้ามาตรวจรักษาอยู่เป็นประจำ มีการต่อน้ำประปาจากภูเขามาใช้ทั่วทั้งหมู่บ้าน มีการสร้างเตาเผาขยะประจำป่างต่างๆ มีการรณรงค์ให้ทุกบ้านมีส่วนร่วมใช้ 100% มีการใช้เสียงตามสายประชาสัมพันธ์ถึงโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ให้ชาวบ้านได้รับทราบระมัดระวัง อย่างสม่ำเสมอ ปัจจุบันทุกคนในหมู่บ้านจะมีบัตรประกันสุขภาพ เช่น บัตรผู้สูงอายุ บัตรประกันสุขภาพเด็ก บัตรสามสิบบาทรักษาทุกโรคตามนโยบายของรัฐบาล

วัฒนธรรมและประเพณี

1. วัฒนธรรมและประเพณีที่ดำรงรักษาไว้

- 1.1 ประเพณีสงกรานต์ การรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ การแต่งงาน ทำบุญศพ
- 2.1 ประเพณีวันสำคัญทางศาสนาต่างๆ และการถวายทานต้นเงิน เดือนยี่เป็ง ทานสลากภัตการ ทอดผ้าป่า ถวายผ้ากฐิน ทานขันข้าวใหม่ ทานข้าวส่นบาตร การเข้าโศสานกรรม ปอยหลวง

2. วัฒนธรรมและประเพณีที่เปลี่ยนแปลงไปหรือขาดการสืบทอด

ศาสนา ความเชื่อ และการเคารพนับถือ

ชาวบ้าน 100 % นับถือศาสนาพุทธ ส่วนใหญ่มีความเชื่อว่าการทำบุญ การประกอบพิธีกรรมต่างๆ การทำประโยชน์ให้ผู้อื่น ให้สังคมในช่วงที่ตนยังมีชีวิตอยู่ จะส่งผลให้ตัวเองได้รับความสุข ความสบาย มั่งมีทรัพย์สิ้นเงินทองในชาติหน้า (เมื่อตนเองตายไปแล้วและได้กลับมาเกิดใหม่อีกครั้งหนึ่ง) และในขณะปัจจุบันก็ยังทำให้ตนเองมีความสุข มีความภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือสังคมช่วยเหลือผู้อื่น ดังนั้นชาวบ้านจึงมีความเชื่อว่าการทำบุญ เป็นการกระทำที่ยิ่งใหญ่จะหาสิ่งอื่นใดมาเสมอเหมือนมิได้

การเคารพนับถือ ผู้น้อยจะเคารพผู้ใหญ่ และทุกคนจะนับถือบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ดังในวันสำคัญๆเช่นวันปีใหม่เมือง วันเข้าพรรษา วันเดือนสิบสองเป็งๆ ลูกหลานก็จะพากันไปวัดทำบุญถวายทานไปหาดวงวิญญาณของบรรพบุรุษตนเอง นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญเคารพนับถือต่อผู้นำชุมชน เช่น พระสงฆ์ กำนันผู้ใหญ่บ้าน ครูอาจารย์ในท้องถิ่น

ทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการ และระบบกรรมสิทธิ์

พื้นดิน

ลักษณะของพื้นดินและความเปลี่ยนแปลง

สภาพพื้นดินของหมู่บ้าน เป็นดินภูเขาหินปะปน 50% พื้นดินข้างบนจะมีเศษซากใบไม้ใบหญ้าสะสมอยู่มากจึงมีสีน้ำตาลนวล ลึกประมาณ 1 ฟุต และชั้นล่างเป็นดินเหลืองแดงมีก้อนหินปะปนทั้งเล็กและใหญ่ จึงสามารถปลูกพืชได้ พื้นที่ทำกินของชาวบ้านส่วนใหญ่ 100% เป็นเนินเขา ไร่ละเขา

การใช้ประโยชน์และความเหมาะสม

ชาวบ้านจะใช้พื้นที่ทำกินส่วนใหญ่ปลูกสวนเมี่ยง สวนกาแฟ ซึ่งเป็นพืชที่สามารถขึ้นได้ดีในที่ที่มีอากาศเย็นและความสูง ตั้งแต่ 1,000 – 1,500 เมตรจากระดับน้ำทะเล ดังนั้นการทำสวนเมี่ยง สวนกาแฟ จึงเป็นอาชีพหลักที่เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศของชุมชนแถบนี้

ความเสื่อมโทรม สาเหตุและผลกระทบ

จากการที่ชาวบ้านได้ใช้พื้นที่ทำสวนเมี่ยง สวนกาแฟ จะต้องมีการตัดต้นไม้ที่ขึ้นหนาแน่นปกคลุมสวนเหล่านั้นทุกปีเพื่อให้โล่งสะดวกต่อการทำงานเก็บผลผลิต แต่ก็เหลือพอที่พืชทั้งสองชนิดนั้นจะใช้เป็นร่มเงารำไรได้ ปกติจะมีหญ้าขึ้นปกคลุมตามพื้นหน้าดินทั่วไป ปัญหาเรื่องการพังทลายของหน้าดินเนื่องจากการทำสวนจึงไม่เกิดขึ้น ปัจจุบันชาวบ้านได้หันมาสนใจปลูกสวนกาแฟกันมากขึ้น และนิยมใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์อย่างแพร่หลาย ถ้าหากไม่มีการใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยขี้วัว ปรับสภาพดินสลับกันไปเกรงว่าในอนาคตสภาพดินก็อาจเสื่อมได้

และปัจจุบันมีการทำถนนและปรับให้กว้างมากขึ้น จึงทำให้ภูเขาไร่ละเขาทางถูกรถลากถางไม่มีหญ้าขึ้น เวลาฝนตกถูกรน้ำฝนไหลกัดเซาะ พังทะลายเป็นช่วงๆ

การถือครองที่ดิน,กรรมสิทธิ์

พื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกินของชาวบ้าน 80% เป็นที่มีเอกสารสิทธิ์ ใบสค.1และอีก 20% ยังเป็นที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ใด แต่ก็ได้เข้าไปทำกินนานแล้วและมีบางส่วนเพิ่งเข้าไปทำประโยชน์

ใหม่ ต่อไปอาจจะเป็นปัญหาทางกฎหมายได้ จำเป็นที่ทางราชการและทางชุมชนจะต้องร่วมมือกันแก้ไขให้ชัดเจนอย่างเร่งด่วน

ปัจจุบันมีกลุ่มบุคคล นายทุนภายนอก เริ่มเข้ามาติดต่อซื้อที่ดินของชาวบ้าน สำหรับใช้บ้านพักตากอากาศ ทำเป็นสวนคิดเป็น 8% ของพื้นที่ทั้งหมด ดังนั้นหลายฝ่ายจึงมองเห็นว่าอำนาจเงินของนายทุนหรือกลุ่มบุคคลเหล่านี้ อาจจะกว้านซื้อที่ดินของชาวบ้านไปหมดและสร้างปัญหาเรื่องการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำกินเพิ่มขึ้นอีกหรืออาจสร้างปัญหาต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านได้

พื้นน้ำ

แหล่งน้ำ

หมู่บ้านแม่กำปองส่วนใหญ่ ตั้งเรียงรายอยู่ใกล้กับลำห้วยและตั้งอยู่ในเขตป่าที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ ดังนั้นจึงมีแหล่งน้ำ สำหรับใช้ในการบริโภคหล่อเลี้ยงประชากรได้ตลอดปี

ชาวบ้านทุกหลังคาเรือน ได้ช่วยกันต่อประปาภูเขาเข้ามาใช้ในครัวเรือน ได้อย่างสะดวกสบาย ไม่มีการเก็บค่าน้ำ แต่มีปัญหาเรื่องน้ำขุ่น เป็นตะกอนเป็นบางครั้ง เช่นช่วงฝนตก

นอกจากใช้น้ำในลำห้วยสูง ต่อมาเป็นประปาภูเขาสำหรับใช้ในการบริโภค ใช้ในงานเกษตรต่างๆแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงดำริให้สร้างฝายกั้นน้ำเพื่อใช้ป้อนเป็นพลังงานกระแสไฟฟ้าใช้ในหมู่บ้านตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 – ถึงปัจจุบัน

ความเปลี่ยนแปลง ความเสื่อมโทรม การสูญเสีย และผลกระทบ

1. ปัจจุบันปริมาณของน้ำในลำห้วยได้ลดจำนวนลง เนื่องจากป่าไม้ที่ขึ้นอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์เป็นที่กำเนิดของต้นน้ำได้ถูกชาวบ้านได้ทยอยโค่นล้มลงมาก เพื่อใช้ทำเป็นบ้านเรือน ใช้ทำเป็นสวนเมี่ยง สวนกาแฟและมีการบุกรุกขยายพื้นที่ทำกินใหม่ หากไม่คิดถึงการอนุรักษ์ป่าไม้ให้สมดุลแล้วปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำจะเพิ่มมากขึ้น
2. คุณภาพของน้ำที่ไหลผ่านที่ตั้งบ้านเรือนของชุมชนลดลง เนื่องจากบางครัวเรือนได้ปล่อยทิ้งน้ำที่ใช้แล้วลงสู่ลำห้วยโดยตรง และมีการขวางทิ้งเศษขยะมูลฝอยลงในลำห้วยมากขึ้น ปัญหาเหล่านี้ต้องได้รับการแก้ไขต่อไป

การอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งน้ำ

สืบเนื่องจากที่ชาวบ้านมีความต้องการใช้น้ำในการบริโภคตลอดปี และบางปีเคยประสบปัญหาน้ำมีน้อย ไม่เพียงพอแก่การผลิตกระแสไฟฟ้านั้น ชาวบ้านจึงได้ตระหนักเห็นความสำคัญที่จะต้องช่วยกันอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งน้ำเหล่านั้นไว้ โดยให้มีการดูแลรักษาป่าไม้ไว้ มิให้ถูกตัดทำลายจนเกินจุดแห่งธรรมชาติ และต้องมีการช่วยกันปลูกป่าเพิ่มเติม

ป่าไม้และป่าชุมชน

ขอบเขตพื้นที่, ขนาดพื้นที่ แผนที่

พื้นที่ป่าไม้ในเขตบ้านแม่กำปองที่จัดเป็นป่าสงวนมีประมาณ 6 ตารางกิโลเมตรพื้นที่ป่าชุมชนมีประมาณ 1 ตร.กม. พื้นที่ทำกินปลูกสวนเมือง กาแฟ 6 ตารางกิโลเมตร

ลักษณะของทรัพยากรในป่า

หมู่บ้านแม่กำปอง เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในพื้นที่สูง เป็นเนินเขาและอยู่ในเขตป่าไม้ชั้น A (ตามการแบ่งพื้นที่ป่าของกรมป่าไม้) และสูงกว่าระดับน้ำทะเลโดยเฉลี่ย ประมาณ 1,300 เมตร ดังนั้นลักษณะป่าไม้ส่วนใหญ่จึงเป็นป่าเบญจพรรณ เป็นป่าดิบชื้น ต้นไม้ทยอยกันผลัดใบตลอดปี จึงทำให้ป่าไม้มีใบเขียวชอุ่ม ชุ่มชื้น อากาศเย็นสบายตลอดทั้งปี ในป่ามีทรัพยากร เช่น เห็ดป่า หน่อไม้ น้ำผึ้ง ผัก สมุนไพรและสัตว์ป่า ปัจจุบันสัตว์ป่าได้ถูกล่าจนเกือบหมดหรือสูญพันธุ์ไปแล้ว

ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชน

ทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

- คอยม่อนล้าน : คอยที่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 1,700 เมตร เป็นเส้นทางเดินทิวไร่น้ำสำหรับนักท่องเที่ยวเนื่องจากมีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ อากาศเย็นสบายตลอดปี
- ดอกเอื้องดิน : เป็นดอกกล้วยไม้ชนิดหนึ่ง สวยงาม ราคาแพง 1 ปีจะบานอยู่ 1 ครั้ง นานประมาณ 2 เดือน
- ดอกกำปอง : เป็นดอกสัญลักษณ์ของหมู่บ้าน
- น้ำตกแม่กำปอง : น้ำตกสูง 7 ชั้น น้ำใส สะอาด จากหมู่บ้านไปประมาณ 1 กม.

ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

- วัดคณาพุกยา: ตั้งอยู่ ณ หมู่บ้านแม่กำปอง เป็นวัดที่เก่าแก่และมีแห่งเดียวของหมู่บ้าน ส่วนไหนที่ทรุดโทรมก็จะมีการบูรณซ่อมแซมถือว่าเป็นบูรณสถานที่สำคัญของหมู่บ้าน

องค์ความรู้ ภูมิปัญญาชาวบ้าน

□ ด้านเกษตรกรรม

- การตัดต้นไม้ : ลักษณะของการตัด จะเหลือต้นไม้ไว้ประมาณ 1 ฟุตเพื่อต้นไม้มจะไม่ตายและมีการแตกหน่อใหม่

- การเก็บเหมียง : เป็นอาชีพหลักของหมู่บ้านที่มีมาแต่บรรพบุรุษ มีวิธีการเก็บโดย จะไม่เด็ดใบเหมียงทั้งใบ แต่จะเก็บประมาณ 2/3 ของใบเพื่อเหลือโคนใบไว้เพื่อการเลี้ยงต้น

□ ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

- การมุงหลังคาโดยใช้เป็นเกล็ด: ซึ่งเป็นเกล็ดกะเทาะออกมาจากต้นไม้ม

- การทำเก้าอี้ไม้ไผ่ โดยนำเอาไม้ไผ่มาเป็นวัสดุหลักและมัดด้วยเส้นหวาย

ประกอบทุกอย่างด้วยมือถือว่าเป็นสินค้าหัตถกรรม

□ ด้านการแพทย์แผนไทย

- สมุนไพร : ส่วนมากจะได้มาจากคนเฒ่า คนแก่ ที่นำพืชผักต่างๆมาเป็นยาสมุนไพรเพื่อรักษาโรคเนื่องจากสมัยก่อนการไปพบแพทย์เป็นสิ่งที่ทำได้ยากเนื่องถนนอยู่ในสภาพที่ทุรกันดาร ไปมาลำบาก

- การนวดแผนไทย : มีการนวดอยู่ 2 แบบ คือนวดฝ่าเท้า และนวดตัว มีการนำน้ำมันมาร่วมในการนวดประคบต่างๆ เหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการผ่อนคลาย แก้อาการปวดเมื่อยร่างกาย

- การผลิตยาสมุนไพร : เป็นการนำรากไม้ เปลือกไม้ ต้นไม้ มาผสมแล้วบดเป็นผงละเอียด เพื่อนำมารักษาโรค โดยมีการแบ่งใส่บรรจุภัณฑ์เพื่อการจำหน่ายในราคาที่ไมแพง ซึ่งมีทั้งยารับประทาน ยาทา ยาประคบ

- ด้านปรัชญา ศาสนา ประเพณี : การร้องขวัญ(ร้องขวัญ)นิยมทำเวลาที่มีผู้เจ็บไข้ได้ป่วยและหายป่วยหายไข้ก็จะทำการร้องหรือขวัญ เพื่อเป็นการเรียกขวัญ กลับมาแต่ปัจจุบันเริ่มมีการบายศรีสู่ขวัญ แบบวัฒนธรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำขึ้นเพื่อเป็นกิจกรรมหนึ่งในการจัดการการท่องเที่ยว ใช้สำหรับ ต้อนรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามายังชุมชนบ้านแม่กำปอง โดยเพิ่มความหมายในพิธีให้นักท่องเที่ยวฟังเกี่ยวกับฝ่ายที่นำมาใช้มัดข้อมือ มีความสำคัญอย่างไรจึงต้องบายศรีสู่ขวัญ

□ ด้านโภชนาการ

: การยำใบเมี่ยง หรือยาสมุนไพรร เป็นการทำนายนอดใบเมี่ยงและยอดใบมะขาม เสรี่ยม ฯลฯ มาสับฉีกเป็นชิ้นเล็กๆแล้วนำมายำโดยใส่พริกชี้หนูและเครื่องปรุงอื่นตามใจชอบ

: ไข่ใบตอง เป็นการทอดไข่โดยไม่ใช้น้ำมัน ใช้ใบตองมารองกะทะแล้วเทไข่ที่ดีแล้วมาเทลงบนใบตองจากนั้นตั้งไฟอ่อน ๆ จนด้านหนึ่งสุกก็พลิกอีกด้านลงไปสั๊กพักจนไข่สุกก็นำมาจัดใส่จาน รับประทานได้ไข่จะมีกลิ่นหอมจากใบตอง นำรับประทานมาก สีสันก็สวยงาม เหมาะแก่ผู้ที่ดูแลสุขภาพควบคุมการบริโภคน้ำมัน

บทที่ 4 ผลการวิจัย

- สถานการณ์ สภาพการณ์ ด้านการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปอง

หมู่บ้านแม่กำปองเป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดเชียงใหม่ มีแนวติดต่อกับอำเภอแจ้ห่มจังหวัดลำปาง อยู่ห่างตัวเมืองเชียงใหม่ไปประมาณ 50 กม. สภาพพื้นที่ตั้งของหมู่บ้าน อยู่ในหุบเขามิแม่น้ำไหลผ่านตั้งแต่หัวบ้านถึงท้ายบ้าน และไหลเขา มีทั้งหมด 130 หลังคาเรือน ประชากร 416 คน อาชีพหลักของคนที่นี่คือ การเก็บใบเมี่ยงขาย ซึ่งทำกันมานานับเป็น 100 ปี สภาพภูมิศาสตร์ที่นี่ยังมีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์อากาศเย็นตลอดทั้งปี มีป่าสมุนไพรมีน้ำตก ชุมชนมีความสามัคคีและอหิชาศยดี สิ่งที่ได้รับประโยชน์จากธรรมชาตินอกเหนือจากได้น้ำได้อากาศได้สมุนไพร ได้อาชีพ แล้วน้ำยังได้นำมาผลิตเป็นกระแสไฟฟ้าใช้ในหมู่บ้าน และหมู่บ้านอื่นอีกร่วม 18 ปีแล้ว

จุดนี้เองที่ทำให้ได้คิดว่า น่าจะนำเอาฐานทรัพยากรเหล่านี้มาต่อยอดให้เกิดประโยชน์ด้วย จึงได้เกิดโครงการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ขึ้นมา วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่สำคัญก็คือ

1. ให้เกิดความสามัคคีร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมได้ และให้เกิดจิตสำนึก ห่วงแหน ทรัพยากรธรรมชาติ เห็นความสำคัญของฐานทรัพยากรธรรมชาติ และวิถีชีวิตของชุมชนตนเอง
2. เพื่อให้เกิดการพัฒนาคือพัฒนาทั้งตัวบุคคล ครอบครัว ชุมชน ทำให้เกิดกลุ่มองค์กรต่าง ๆ สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนได้
3. เพื่อให้เกิดรายได้เสริม ทั้งจากการท่องเที่ยว จากการขายผลิตภัณฑ์ และการบริการอื่น ๆ
4. เพื่อให้เกิดแหล่งเรียนรู้ทั้งชุมชนเอง และชุมชนอื่นหรือ สถาบันการศึกษาทั่วไป ได้มีโอกาส ศึกษาเรียนรู้ทั้งวิถีชีวิต วิถีชุมชนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและยังเป็นการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมด้วย

นี่คือเป้าหมายที่ชุมชนร่วมกันคิดขึ้นมา เพื่อต้องการอนุรักษ์ฐานทรัพยากรของตนเองให้ อยู่ได้อย่างยั่งยืน

การเตรียมการในการเปิดหมู่บ้านตนเองเป็นแหล่งท่องเที่ยว สิ่งที่สำคัญก็คือคนในชุมชน ต้องมีความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน จึงจะเกิดการพัฒนาร่วมกันได้ หมู่บ้านแม่กำปองมี

กรรมการหมู่บ้านที่คอยดูแลในการพัฒนาโครงสร้างต่าง ๆ กรรมการดำเนินการสหกรณ์ไฟฟ้าของหมู่บ้านที่ดูแลเรื่องของรายได้ – รายจ่าย ของโครงการ กรรมการวิจัย ทำหน้าที่สร้างการเรียนรู้สู่ชุมชน หารูปแบบในการจัดการที่ถูกต้องเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และนำไปสู่ความยั่งยืนต่อไป

หมู่บ้านแม่กำปองได้เปิดเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และจัดให้มีบริการพักแบบโฮมสเตย์ โดยเริ่มทดลองรับนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2542 และเปิดเป็นทางการในวันที่ 10 ธันวาคม 2543 จากการดำเนินงานมาได้ระยะหนึ่งจึงเกิดปัญหาที่สำคัญดังเช่น ชาวบ้านไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยว หรือการพักแบบโฮมสเตย์, ประโยชน์ที่ได้รับจากการเปิดหมู่บ้านเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว, มองไม่เห็นความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตของตนเอง, ไม่มีกฎระเบียบหรือมาตรการในการปฏิบัติที่ถูกต้อง รวมไปถึงไม่เข้าใจในเรื่องของการดูแลผลประโยชน์หรือผลตอบแทนที่จะได้รับ จึงได้มีการทำวิจัยเพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติหรือการจัดการที่ถูกต้อง

ซึ่งในปัจจุบันหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แม่กำปองเริ่มเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางขึ้น มีนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศเข้ามาท่องเที่ยวและพักแบบ โฮมสเตย์ รวมถึงการเข้ามาดูงานของหมู่บ้านหรือชุมชนอื่นเพื่อศึกษาเป็นตัวอย่างและนำไปปรับใช้กับชุมชนของตนเอง นอกจากนี้ยังมีกลุ่มนักศึกษา สถาบันต่างๆ เข้ามาขอข้อมูลเพื่อศึกษาค้นคว้า

จากการดำเนินงานมาจนถึงขณะนี้ถือว่าประสบความสำเร็จได้ดี เนื่องจากได้รับความร่วมมือจากหลายๆฝ่ายทั้งเจ้าหน้าที่ทั้งภาครัฐ, เอกชน และที่สำคัญคือชาวบ้านแม่กำปองทุกคนที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

สถานการณ์ของการท่องเที่ยวในอนาคตคิดว่าจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น เนื่องจากการประชาสัมพันธ์ที่ทางหมู่บ้านได้ช่วยกันทำและได้รับการสนับสนุนจากสื่อต่างๆ ทั้งทางวิทยุ โทรทัศน์ วารสาร หนังสือพิมพ์ พร้อมกับบริษัททัวร์ต่างๆ ที่ช่วยประชาสัมพันธ์ให้แก่หมู่บ้านเป็นอย่างดี

แต่สิ่งหนึ่งที่พึงระวังคือการที่มีบุคคลภายนอก ซึ่งเดิมทีก็เริ่มจากการเข้ามาท่องเที่ยวและต่อมาอยู่ในหมู่บ้านมาทำกิจกรรมการท่องเที่ยวและไม่ยอมรับในกฎระเบียบของหมู่บ้าน จะเป็นการทำให้หมู่บ้านมีปัญหา เหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นแล้วในหมู่บ้านแม่กำปอง ส่วนการแก้ไขในเรื่องนี้ ทางคณะกรรมการของหมู่บ้านได้เชิญให้เข้ามาร่วมประชุมกับคณะกรรมการและชาวบ้าน แต่ผู้ประกอบการรายนี้ไม่ยอมเข้ามาร่วมประชุมด้วย และฝากคนอื่นมาบอกว่าจะไม่ยอม

เข้าร่วมโครงการกับชาวบ้านอย่างแน่นนอน เมื่อเป็นเช่นนี้ทางคณะกรรมการหมู่บ้านและชาวบ้านจึงมีมติร่วมกันว่า เมื่อผู้ประกอบการรายนี้ไม่ยอมเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวตามกฎและระเบียบของหมู่บ้าน ทางหมู่บ้านก็จะไม่ให้ความร่วมมือใดๆทั้งสิ้นกับผู้ประกอบการรายนี้

สำหรับชาวบ้านในชุมชนหากยังให้ความร่วมมือหรือช่วยเหลือผู้ประกอบการที่ไม่ยอมให้ความร่วมมือกับชุมชน ทางชุมชนก็จะไม่ให้ความช่วยเหลือบุคคลผู้นั้นไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อาทิเช่น การกู้ยืมเงินเพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพ, สิทธิประโยชน์ต่างๆที่พึงจะได้รับจากชุมชน

- องค์ความรู้และศักยภาพชุมชนในด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนของบ้านแม่กำปอง

➤ เส้นทางเดินป่า

จัดแบ่งเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติออกเป็น 4

เส้นทาง 1 ใช้ระยะเวลาเดิน ไป-กลับ 2 ชม. เป็นทางระยะสั้น ระหว่างทางพันธุ์ไม้ให้ศึกษาหลายชนิด อาทิ ไม้กฤษณา ไม้ตุ่มใหญ่ กล้วยไม้ ดอกเอียงดิน รวมทั้งสมุนไพรชนิดต่างๆ พร้อมทั้งชมสวนเมี่ยง และสวนกาแฟ

เส้นทางที่ 2-3 มีการเดินคล้ายกัน ใช้เวลาในการเดินป่าศึกษาธรรมชาตินาน 1 วัน และเดินขึ้นถึงยอดดอยม่อนล้านที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเล 1,700 เมตรสามารถมองเห็นวิวทิวทัศน์ได้ถึง 3 จังหวัดคือ ลำปาง ลำพูน เชียงใหม่ ความสำเร็จของป่าไม้ และชมพระอาทิตย์ขึ้น ระหว่างทางเดินก็จะพบกับพรรณไม้หลากหลายชนิดที่หาชมได้ยากเช่น ดอกสะแกเค็ดดาว (ช่วงเดือนมี.ค.) ดอกกุหลาบพันปี(ช่วงเดือน ก.พ.-มี.ค.) ดอกนางพญาเสือโคร่ง(ซากระเมือเมืองไทย) พืชสมุนไพรต่างๆมากมาย

เส้นทางที่ 4 ใช้เวลาในการเดินป่าศึกษาธรรมชาติและสมุนไพรนานประมาณ 5 ชั่วโมง

สำหรับการจัดการเส้นทางเดินป่านั้นทุกเส้นทาง ทางหมู่บ้านมีการกำหนดพื้นที่ในการเดินเที่ยวชมธรรมชาติ และนักท่องเที่ยวจะต้องเดินบนเส้นทางที่กำหนดไว้เท่านั้นเพื่อป้องกันการถูกทำลายจากการเที่ยวชม โดยมีผู้นำเที่ยวในชุมชนหรือมัคคุเทศก์เป็นผู้คอยดูแล และห้ามนักท่องเที่ยวเด็ด ตัดหรือเก็บ ดอกไม้ ต้นไม้ ใบป่า ตลอดจนนำทรัพยากรในป่าทุกชนิดออกนอกพื้นที่โดยไม่ได้รับอนุญาต

ทรัพยากรธรรมชาติ

➤ ป่าไม้

ป่าไม้ในเขตของหมู่บ้านแม่กำปอง ยังคงความอุดมสมบูรณ์ประมาณ 70% และบางส่วนหน่วยอนุรักษ์ต้นน้ำได้ปลูกป่าสนขึ้นทดแทน ลักษณะป่าไม้เป็นป่าเบญจพรรณ มีหลากหลายชนิด ทนต่อกันผลัดใบ ป่าจึงเขียวชอุ่มตลอดทั้งปี หลังจากได้จัดทำวิจัยส่งผลให้ชุมชนมีจิตสำนึกในการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ มีระเบียบในการนำมาใช้ เช่นการสร้างบ้านต้องขออนุญาตจากคณะกรรมการของหมู่บ้าน การดูแลรักษาและมีการรณรงค์ปลูกป่าเพื่อให้ทุกคนมีจิตสำนึก รักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติเช่น โครงการคืนไม้สู่ป่า, ปลูกป่าเทิดพระเกียรติปลูกพืชสมุนไพร ตลอดจนการป้องกันรักษาป่าโดยมีการทำแนวกันไฟในช่วงฤดูร้อนของทุกปี, กำหนดพื้นที่ทำกิน – พื้นที่ป่าไม้อย่างชัดเจนเพื่อป้องกันการขยายพื้นที่ทำกินและป้องกันการบุกรุกทำลายป่า ,สนับสนุนการเพาะกล้าไม้ เช่น กล้าไม้กฤษณา ซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านอีกทางหนึ่งด้วย

➤ สัตว์ป่า

ชาวบ้านในชุมชนบ้านแม่กำปองบางคนในอดีตนั้นเคยมีอาชีพเป็นนายพรานล่าสัตว์แต่ปัจจุบันหลายคนเลิกประกอบอาชีพนายพรานแล้ว ทำให้ทราบว่าในพื้นที่ป่าบริเวณนี้มีสัตว์ป่าต่าง ๆ มากมาย ดังนี้ เลียงผา, หมูป่า, เม่น, อีเห็น, เก้ง, อ้น, หลิ่ง, กระรอก, หอน, นิ่ม, หมี, ไก่ป่า และประเภทสัตว์ปีก นกนานาชนิดที่มีอยู่ทั้งนกท้องถิ่นและนกอพยพ คือ นกโพระดก, นกแอ่นฟ้า, นกหัวขวาน, นกเขาเขียว, ไก่ป่า, นกเขา, นกปรอท, นกปี๊ดตะริ้ว, นกขมิ้น, นกแซว, นกอุ้มบาตร, นกกระปูด, นกฟิราบบ่าหรือนกเป่า, นกเอี้ยงดำ และนกเป็ดน้ำ เป็นต้น

การจัดการเกี่ยวกับสัตว์ป่านั้น ทางชุมชนได้มีการขอความร่วมมือจากชาวบ้านในการห้ามล่าสัตว์ เนื่องจากสัตว์ป่าใกล้สูญพันธุ์ มีการรณรงค์ให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญของสัตว์ป่า

➤ ดอกเอื้อง

เป็นดอกกล้วยไม้ชนิดหนึ่ง ซึ่งภายในหมู่บ้านมีหลากหลายชนิด เช่น

1. ดอกเอื้องดิน ดอกเป็นสีม่วง – ขาว มีความยาวประมาณ 75 – 80 ซม. มีอายุประมาณ 2 เดือน ใน 1 ปี ดอกจะบานอยู่ 1 ครั้ง ราคาอยู่ที่ประมาณ 100 – 500 บาท
2. ดอกเอื้องหงส์ทอง ดอกเป็นสีเหลืองเข้ม ช่อดอกยาว บานอยู่ปีละครั้งเหมือนดอกเอื้องดิน

3. ดอกเอื้องป่า มีหลากหลายสายพันธุ์ จะเกาะอยู่ตามต้นไม้ใหญ่ๆ อยู่ในป่า ปัจจุบันมีการสนับสนุนให้ชาวบ้านเพาะขยายพันธุ์ดอกกล้วยไม้ให้เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะดอกเอื้องดินซึ่งกำลังเป็นที่ต้องการของตลาด และสามารถช่วยสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านด้วย

➤ น้ำตก

น้ำตกแม่กำปอง ที่มีต้นกำเนิดมาจากต้นน้ำรากไม้เหลือง มีทั้งหมด 7 ชั้น สภาพของน้ำตกทั่วไปใสสะอาด มีต้นไม้ต้นเฟิร์น ตะไคร้น้ำขึ้นอยู่ทั่วไป ปริมาณน้ำมีมากในช่วงฤดูฝน ส่วนในฤดูแล้งน้ำค่อนข้างน้อย การเดินทางสามารถนำพาหนะไปหรือเดินจากหมู่บ้านไปได้ซึ่งเป็นเส้นทางที่นักท่องเที่ยวขึ้นไปเที่ยวและเป็นเส้นทางเดินป่าที่ผ่านไปจึงจุดชมวิวยอดดอยม่อนล้าน

หลังจากทำวิจัยได้มีการพัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์ เช่นการปลูกไม้ดอกไม้ประดับ 2 ข้างทาง โดยใช้พืชพันธุ์ไม้ในท้องถิ่นเป็นหลัก การจัดทำป้ายบอกทาง จัดทำถังขยะเพิ่ม สร้างศาลาที่พัก ปรับปรุงเส้นทางขึ้นน้ำตก ต่อเติมบันไดให้ถึงชั้นสุดท้าย จัดทำแอ่งน้ำ ที่เล่นน้ำ ปรับปรุงสถานที่จอดรถ กลับรถ ปรับปรุงห้องน้ำให้มิดชิดสะอาด

ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวทุกวัน โดยเฉพาะวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ ช่วงเทศกาลต่างๆ

➤ สมุนไพร

ภายในหมู่บ้านนอกจากจะมีสมุนไพรที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติแล้ว ชาวบ้านยังได้กันพื้นที่บริเวณที่มีสมุนไพรเป็นสวนสมุนไพรของหมู่บ้าน ซึ่งมีเนื้อที่ทั้งหมด 200ไร่ โดยมีการจัดทำเป็นแปลงเพาะ และปลูกเสริมในบริเวณพื้นที่ที่มีอยู่แล้วด้วย สมุนไพรที่เด่นและมีมาก ได้แก่ อบเชย, ไม้กระเทียม, โรง, สาบเสือ และนางพญาเสือโคร่ง เป็นต้น

ปัจจุบันทางหมู่บ้านได้ตั้งกลุ่มหอมเมืองหรือกลุ่มสมุนไพร ได้ผลิตยาสมุนไพรออกมาจำหน่ายไม่ว่าจะเป็นยาทา ยาทานบำรุงร่างกาย

➤ กาแฟและการแปรรูป

การทำสวนกาแฟ พันธุ์กาแฟที่ปลูกของชุมชนเป็นพันธุ์อราบิก้า โดยการส่งเสริมของโครงการหลวง ใช้เวลาปลูก 2 ปีก็สามารถเก็บผลผลิตได้ นิยมเก็บผลผลิตในช่วงปลายเดือนพฤศจิกายนถึงเดือน มกราคม ช่วงหน้าฝนเป็นช่วงของการดูแลดิน ตั้งแต่เดือน มิถุนายนถึงเดือน พฤศจิกายน

ขั้นตอนการผลิตกาแฟของหมู่บ้านหลังจากที่ปลูกคือ เก็บเมล็ดกาแฟสด จากนั้นนำไปโม่เปลือกที่เป็นสีแดงออก แล้วนำไปหมักไว้ 1 คืน ล้างเมือกออกจนสะอาด แล้วนำไปตากจนแห้ง ขั้นตอนต่อไปคือ โม่เอากะลาออก นำไปคั่ว และนำไปแพ็คสำหรับขายต่อไป

➤ วัฒนธรรมและประเพณี

- การร้องขวัญ(ร้องขวัญ) นิยมทำเวลาที่มีผู้เจ็บไข้ได้ป่วยและหายป่วยหายไข้ก็จะทำการร้องหรือขวัญ เพื่อเป็นการเรียกขวัญกลับมา แต่ปัจจุบันเริ่มมีการบายศรีสู่ขวัญ แบบวัฒนธรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำขึ้นเพื่อเป็นกิจกรรมหนึ่งในการจัดการการท่องเที่ยว ใช้สำหรับต้อนรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามายังชุมชนบ้านแม่กำปอง โดยเพิ่มความหมายในพิธีให้นักท่องเที่ยวฟังเกี่ยวกับฝ่ายที่นำมาใช้มัดข้อมือ มีความสำคัญอย่างไรจึงต้องบายศรีสู่ขวัญ

- การฟ้อนแบบต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนนิยมนำมาฟ้อนในงานประเพณีปอยหลวง อาทิ ฟ้อนสาวไหม /ฟ้อนเล็บ/ฟ้อนดาบ/ฟ้อนจ้อง/ฟ้อนเทพบันเทิง

-งานปอยหลวง การทำบุญเฉลิมฉลองเวลาที่มีการสร้างศาสนสถานอะไรต่างๆของวัด

- คนตรีพื้นเมือง

- โบสถ์กลางน้ำ(อุทกเสมา) งานสถาปัตยกรรมที่สำคัญของ ชุมชน เป็นโบสถ์ที่ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา โดยปลูกไว้กลางน้ำ และมีน้ำเป็นโบเสมา ในภาคเหนือเท่าที่พบยังเหลืออยู่ 2 แห่งคือ ที่ อ.แม่แจ่ม และที่บ้านแม่กำปอง

- ประเพณี รอบ 12 เดือน (1 ปี)

- มกราคม (เดือนสีเป้ง) วันขึ้น 15 ค่ำ พิธีตามข้าวใหม่ ใส่น้ำตรข้าวสารและข้าวสุกหลังฤดูเก็บเกี่ยว
- เมษายน วันปีใหม่เมืองตามประเพณีล้านนาทั่วไปของภาคเหนือ
- กรกฎาคม วันเข้าพรรษา มีพิธีทำบุญตักบาตร
- กันยายน (สิบสองเป็ง) มีประเพณีตานก๋วยสลาก คือการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว และ การตานเจดีย์ทราย คือ การถวายเป็นพุทธบูชาเหมือนเช่นช่วงเทศกาลปีใหญ่เมือง หรือสงกรานต์
- ตุลาคม วันออกพรรษา มีการทำบุญตักบาตร และตานหรือทานของของผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว

- พุทธศักราช (ยี่เป็ง) ประเพณีลอยกระทง และในช่วงนี้ก็จะมีการทอดกฐิน มี กิจกรรม ฟังเทศน์ฟังธรรม พิธีกรรมเข้าวงศต หรือการเข้าไปเดินในแนวเขตล้อมผ้าที่ทางวัดจัดทำ ขึ้น เป็นทางเดินปริศนาธรรม หากผู้ใดหาทางออกได้ก็จะถือว่าเป็นผู้ที่มีสติ สมาธิ พิธี กรรมนี้จะทำอยู่ 3 วันและกำหนดทำขึ้น 3 ปี ต่อ 1 ครั้ง

ขนบธรรมเนียมประเพณีทุกอย่าง ทางหมู่บ้านแม่กำปองยังยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันเรื่อยมา และก็จะอนุรักษ์สืบต่อกันเรื่อยไป

➤ การทำสวนเมี่ยงและวิธีการแปรรูป

การทำเมี่ยง ชาวบ้านมีอาชีพหลักคือทำสวนเมี่ยงวิถีชีวิตจึงมีความผูกพันอยู่กับอาชีพของชาวบ้านด้านการทำเมี่ยง โดยมีช่วงระยะเวลาของการดำเนินชีวิตหรือกิจวัตรประจำปีประจำวันเกี่ยวกับเมี่ยง คือ เริ่มจาก ขั้นตอนที่ 1.การเก็บเมี่ยงจะเริ่มเดือนเมษายน 2.การทำพื้นสำหรับเตรียมไว้นึ่งเมี่ยง 3. ทำตอกเตรียมไว้สำหรับมัดเมี่ยง 4.การเตรียมถอนหญ้าตามสวนเมี่ยง และขั้นตอนที่ 5. เมื่อได้เมี่ยงมาแล้วเตรียมนำมาแปรรูปคือ เก็บจากสวน นำมานึ่ง และมัด นำไปหมักและก็นำออกมาขาย

การอธิบายความหมายความผูกพันระหว่างเมี่ยงกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน พบว่ามีการกินเมี่ยงกันมาตั้งแต่อดีต แต่ไม่มีหลักฐานชัดเจนว่า เริ่มมาตั้งแต่เมื่อไหร่ เมี่ยงถือว่ามีส่วนเข้ามาเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตชาวบ้านจนกลายเป็นเรื่องปกติ วิธีการกินเมี่ยงก็จะนำมาห่อกับเกลือเล็กน้อยและเคี้ยวหรืออมไว้ในปาก ชาวบ้านเชื่อกินเมี่ยงแล้วทำหายง่วง กำจัดกลิ่นปาก และรักษารากฟัน เวลามีแขกมาเยี่ยมตามบ้านก็จะยกออกมาต้อนรับแขก เวลามีพิธีกรรมต่างๆ เมี่ยงจะเป็นส่วนหนึ่งในสิ่งของที่จัดทำเกี่ยวกับพิธีกรรมนั้นๆ เช่นเดียวกับ หมากพลู ของชาวภาคกลาง

➤ การจักสาน

ทำเครื่องจักสาน โดยรวมตัวของชาวบ้านเป็นกลุ่มเครื่องจักสานของหมู่บ้าน ทำเป็น ตะกร้า, หมวก และ โต้ะเก้าี่ต่างๆ ที่ทำจากไม้ไผ่ ทุกอย่างทำด้วยมือจึงถือว่าเป็นสินค้าหัตถกรรม ซึ่งมีคนสนใจจำนวนมากโดยมีผู้สนใจจะเข้ามาสั่งทำในหมู่บ้าน ปัจจุบันถือว่ากลุ่มจักสานสามารถสร้างรายได้และประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี เพียงแต่ต่อไปควรจะเพิ่มช่องทางการตลาดหรือจัดจำหน่ายให้เพิ่มมากขึ้น พัฒนารูปแบบให้แปลกใหม่หรือดัดแปลงทำเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายเป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน

➤ การนวดแผนโบราณ

เป็นการนวดที่ช่วยผ่อนคลายกล้ามเนื้อ การเมื่อยล้า โดยหมอนวดจะผ่านการฝึกและเรียนรู้มาเป็นอย่างดี มีใบประกาศรับรองจากกรมพัฒนาฝีมือแรงงานทุกคน มีการนวดอยู่ 2 แบบ คือนวดตัวและนวดฝ่าเท้า มีการนวดประคบสมุนไพรหรือนวดน้ำมัน ราคานวดตัวอยู่ที่ชั่วโมงละ 100 ส่วนนวดฝ่าเท้าชั่วโมงละ 120 บาท

ปัจจุบันการนวดแผนโบราณกำลังเป็นที่นิยม โดยเฉพาะในหมู่บ้านเองทุกครั้งที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาพัก นักท่องเที่ยวจะนิยมการนวดแผนโบราณมาก โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

➤ การตีมีด

มีการตีสำหรับใช้กันมาตั้งแต่อดีต ทุกครัวเรือนจะตีมีดกันไว้ใช้เองเกือบทั้งหมด แต่ปัจจุบันเริ่มห่างหายไปบ้างแล้ว และผู้อาวุโสที่เป็นผู้มีภูมิปัญญาเกี่ยวกับเรื่องการตีมีด ทำมีดคนสำคัญของชุมชนก็เสียชีวิตไปแล้ว มีการฟื้นกลับมาโดยการจัดตั้งกลุ่มตีมีดขึ้น และกำลังอยู่ในระหว่างเริ่มหัดเรียนรู้การตีมีดกันอยู่

การตีมีดถือว่าเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชนนี้ สมัยก่อนทุกบ้านจะตีมีดไว้ใช้กันเอง ซึ่งความคงทนจะสูงกว่ามีดที่จำหน่ายอยู่ทั่วไปในปัจจุบัน มีดมีอยู่หลากหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นมีดทำครัว มีพกติดตัวเวลาเข้าป่า มีดใช้สำหรับแผ้วถางหญ้าเพราะทุกบ้านต้องไปแผ้วถางสวนเมี่ยง ลักษณะของมีดจะไม่ค่อยสวยงาม มีน้ำหนักมาก คมมาก ส่วนด้ามจะเป็นด้ามไม้ จะใช้ครั้งลงไฟหยดลงไปเพื่อยึดมีดกับด้ามไม้ให้ยึดติดกัน สะดวกต่อการนำไปใช้

ทางชุมชนเห็นว่าควรจะมีการอนุรักษ์การตีมีดกันต่อไป ซึ่งปัจจุบันถือว่าหาครูได้ยากมาก นักท่องเที่ยวได้เห็นก็จะประทับใจ ถือว่าเป็นภูมิปัญญาที่เก่าแก่

- รูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนของบ้านแม่กำปอง

1. รูปแบบที่กำหนดทั้ง 3 แบบ

- แบบไป – กลับ (วันเดียว)กลุ่มเป้าหมายของการท่องเที่ยวแบบนี้คือ กลุ่มคนไทยหรือชาวต่างชาติที่เข้ามาโดยไม่มีกำหนดหรือแจ้งให้กับหมู่บ้านไว้ล่วงหน้าซึ่งจะเข้ามาเพื่อเที่ยวชมธรรมชาติในหมู่บ้าน เที่ยวชมกิจกรรมต่างๆตลอดจนเข้ามาเที่ยวน้ำตกซึ่งจะมีมากในช่วงวันหยุด ช่วงปิดภาคเรียน
- แบบทัศนศึกษากลุ่มเป้าหมายของการท่องเที่ยวแบบนี้ก็คือ นักศึกษา หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน กลุ่มองค์กรต่างๆรวมถึงหมู่บ้านท่องเที่ยวอื่นๆที่สนใจเข้ามาศึกษาดูงานศึกษาระบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยว การจัดการทรัพยากรป่าไม้ สมุนไพร กลุ่มอาชีพต่างๆในหมู่บ้าน เรียนรู้วิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรม การจัดการกองทุนหมู่บ้าน
- แบบมาพักค้างคืน (homestay)กลุ่มเป้าหมายของการท่องเที่ยวแบบนี้คือ กลุ่มคนไทยหรือชาวต่างชาติที่ติดต่อผ่านบริษัททัวร์หรือติดต่อผ่านเข้ามาโดยมีการแจ้งเข้ามาก่อนล่วงหน้าในการจองที่พัก ซึ่งส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจะทราบก่อนเข้ามาพักว่ารูปแบบการพักจะเป็นอย่างไร โฮมสเตย์คืออะไรซึ่งส่วนใหญ่จะเข้ามาเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนศึกษาธรรมชาติ ซึ่งจะมีกิจกรรมที่หลากหลายให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเลือกชม มีการเดินป่าสำรวจความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ชมนก ชมดอกไม้ในป่า สมุนไพร มีการฝึกทำอาหารร่วมกับเจ้าของบ้าน มีพิธีบายศรีสู่ขวัญ ชมการแสดงฟ้อน ดนตรีพื้นเมือง ทำบุญตักบาตร การปลูกต้นไม้ในหมู่บ้าน

2. โปรแกรมทัวร์ อัตราค่าบริการ

- พัก 1 คืน 2 วัน
- พัก 2 คืน 3 วัน

วันแรกที่เดินทางมาถึงหมู่บ้าน นักท่องเที่ยวจะได้รับการต้อนรับจากผู้นำของหมู่บ้านเจ้าของบ้านและผู้นำเที่ยวในชุมชน ผู้นำหมู่บ้านชี้แจงข้อมูลของหมู่บ้านให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบก่อน หลังจากนั้นเจ้าของบ้านพานักท่องเที่ยวเข้าบ้านพัก หลังจากนั้นจะมีผู้นำเที่ยวของหมู่บ้านพานักท่องเที่ยวชมภายในหมู่บ้าน ดูการทำหมวก การทำเครื่องเรือนไม้ไผ่ การจักรสาน การทำสมุนไพร ภูมิวิธีการหมักเมี่ยง พาเข้าเดินชมสวนเมี่ยง (ชา) ภูมิวิธีการเก็บเมี่ยง พาไปชมและพักผ่อนที่น้ำตกแม่กำปอง ซึ่งมีความสูง 7 ชั้น หลังจากนั้นพาไปกราบพระที่วัด ไปเยี่ยมเด็กที่

โรงเรียน ตอนค้าคูการนั่งเมียงและมัดเมียง ตอนเย็นร่วมรับประทานอาหารกับเจ้าของบ้านแบบทางเหนือโดยใช้ขันโตก และนั่งกับพื้น

เช้าวันรุ่งขึ้นจะมีการตัดบาตรหรือถวายสังฆทานที่วัด การที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้าหมู่บ้านแม่กำปอง ในกรณีนำรถมาเองท่านสามารถใช้เส้นทาง เชียงใหม่-สันกำแพง ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1317 ซุปเปอร์สายนอก ขับตรงไปเรื่อยๆ ระหว่างทางท่านสามารถแวะเที่ยวบ่อสร้าง หรือสันกำแพงได้ ท่านขับตรงมาจนถึง กิ่ง อ.แม่ออน ท่านจะแวะเที่ยวที่ถ้ำเมืองออนหรือเที่ยวที่น้ำพุร้อนสันกำแพงก็ได้ จากสามแยกทางเข้าน้ำพุร้อนมาถึงหมู่บ้านแม่กำปอง ระยะทาง 18 กม.

ถ้าเที่ยวต่อในวันที่ 2 นักท่องเที่ยวสามารถเลือกเที่ยวได้ 2 กิจกรรม คือ 1.นักท่องเที่ยวยที่ชอบเดินป่า ทางหมู่บ้านก็มีเส้นทางเดินป่า เส้นทางศึกษาธรรมชาติ เดินผ่านสวนเมียง (ชา) ขึ้นไปจนถึงคอยม่อนล้าน ซึ่งมีความสูงกว่าระดับน้ำทะเลถึง 1,700 เมตร และอยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 5 กม. ยอดคอยม่อนล้านเป็นจุดชมวิวยุคใหม่ได้ถึง 3 จังหวัด คือ ลำปาง เชียงใหม่ และลำพูน มีผู้นำเที่ยวในชุมชนที่ชำนาญทางคอยบริการให้ 2.นักท่องเที่ยวยสามารถเลือกเที่ยวได้ทั้งเชียงใหม่-ลำปาง ในเชียงใหม่สถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงก็มีน้ำพุร้อนสันกำแพง ถ้ำเมืองออนหรือแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ของเชียงใหม่ทั้งหมดก็ได้ ตอนเย็นก็กลับมาพักที่หมู่บ้านแม่กำปองหรือถ้าต้องการไปเที่ยวข้ามไปทางเขตจังหวัดลำปาง สถานที่ใกล้เคียงก็มีอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน เป็นต้น

อัตราค่าที่พักโฮมสเตย์

พัก 1 คืน 2 วัน อาหาร 3 มื้อ	550 / คน
พัก 2 คืน 3 วัน อาหาร 6 มื้อ	900 / คน
พักต่อจากนี้ 1 วัน 1 คืน อาหาร 3 มื้อ	350 / คน
บริการนำเที่ยว (มัคคุเทศก์)	200 บาท / วัน
กิจกรรมการทำบายศรีสู่ขวัญ ชุดเล็ก	600 บาท
ชุดใหญ่	1,000 – 1,500 บาท
กิจกรรมการแสดงฟ้อนพื้นเมือง	1,000 บาท
กิจกรรมการแสดงดนตรีพื้นเมือง	1,000 บาท
*กิจกรรมแล้วแต่จะเลือกใช้บริการ	

3. กฎระเบียบ ข้อบังคับของกลุ่ม

- มาตรการ ของชุมชน
- ระเบียบปฏิบัติของการท่องเที่ยว

(1) มาตรการ ของชุมชนบ้านแม่กำปอง

1. มาตรการรักษาความปลอดภัยให้ชุมชนและนักท่องเที่ยว

1.1 สร้างป้อมยามจุดตรวจ จำนวน 2 จุด คือ ก่อนเข้าถึงหมู่บ้านปางนอก 1 จุด และท้ายหมู่บ้านก่อนข้ามห้วยถึงน้ำตกอีก 1 จุด โดยให้มีกรรมการท่องเที่ยวฝ่ายรักษาความปลอดภัยทำหน้าที่ ดูแลตรวจเช็คยานพาหนะ ผู้คนนักท่องเที่ยวเข้าออกหมู่บ้าน และเก็บบัตรค่าบำรุงสถานที่ และคอยตรวจป้องกันมิให้ผู้ใดลักลอบนำทรัพยากรออกจากพื้นที่ ก่อนได้รับการอนุญาต

1.2 ทำป้ายจราจร สัญลักษณ์ เตือนภัยตามจุดที่อาจเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย

1.3 การเข้ามาท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ต้องแจ้งให้คณะกรรมการรับทราบก่อนล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 2 วัน

1.4 ห้ามพกพาอาวุธทุกชนิดเข้ามาในหมู่บ้าน

1.5 เมื่อเข้ามาในเขตของหมู่บ้านไม่ให้ขับรถเร็วเกิน 35 กม./ชม.เพราะถนนคับแคบคดเคี้ยวขึ้นลงเนินเขาให้ระวังภัยตามป้ายบอกเตือนและให้จอดรถชิดขอบทางพอให้คันอื่นสวนมาได้หรือตามจุดที่กำหนดไว้

1.6 การเดินป่าต้องมีมัคคุเทศก์/ ผู้นำทางของหมู่บ้านเข้าร่วมทุกครั้งโดยใช้ 1 คน ต่อนักท่องเที่ยวไม่เกิน 5 คน

2. มาตรการอนุรักษ์ บริเวณ อาคารสถานที่

2.1 ไม่ให้ทิ้งขยะ กิ่งไม้ใบหญ้า สิ่งปฏิกูลเรียกราดบริเวณสาธารณะ หรือในลำน้ำห้วย ฝายฝืนให้ปรับตามกฎหมาย

2.2 จัดตั้งร้านค้าสิ่งของ ในที่สาธารณะตามจุดที่กำหนดไว้

2.3 ไม่ให้นำ อาหาร เครื่องดื่ม เข้าไปกินในเขตบริเวณที่กำหนดห้าม

2.4 เจ้าของบ้านเรือนต้องปรับปรุง ตกแต่งบ้านของตนเอง ให้สะอาด ถูกสุขลักษณะ อนามัยอยู่เสมอ

2.5 ช่วยกันจัดหาไม้ดอกไม้ประดับมาปลูกตกแต่ง บริเวณบ้านเรือนที่อยู่อาศัย หรือแหล่งท่องเที่ยวให้ เป็นเอกลักษณ์สวยงาม ตลอดปี

3. มาตรการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

3.1 ไม้อนุญาตให้บุกรุกพื้นที่ทำกิน เกินขอบเขตครอบครองของตนเองตามกฎหมายหรือสิทธิที่มีอยู่เดิม

3.2 ไม้ให้ตัดไม้ นอกเขตพื้นที่สิทธิของตนเอง หรือหากเป็นเขตสิทธิพื้นที่ของตนเองต้องได้รับการอนุญาต ก่อนทุกครั้ง

3.3 ไม้ให้ เหยียบย่ำทำลายพืชพรรณไม้ทุกชนิด หรือตัดต้นไม้ทำลายป่ายกเว้นต้นไม้พรรณไม้ที่ปลูกทดแทนขึ้นได้ในเวลาอันรวดเร็ว เช่น ไม้ไผ่ ต้นกล้วย ต้นหวาย หรือ กิ่งแขนงไม้ต่างๆ เพื่อนำมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ ขาย แต่ต้องไม่กระทบต่อสภาพสิ่งแวดล้อม และต้องอยู่ในความดูแลของคณะกรรมการหมู่บ้าน

4. มาตรการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่า

4.1 ไม้ให้มีการล่า จับ ทำลาย สัตว์ป่าทุกชนิด

4.2 กำหนดให้พื้นที่ในหมู่บ้านเป็นเขตอภัยทาน ปลอดภัยจากการล่าทำลายและรังแกสัตว์ป่าทุกชนิด

5. มาตรการอนุรักษ์ แม่น้ำลำห้วย

5.1 ไม้ให้ปลูกสิ่งก่อสร้างใดๆ ส่วนบุคคล ใกล้ลำน้ำห้วยเกินกว่า 2 เมตร

5.2 ไม้ให้ทิ้งขยะ สิ่งปฏิกูลอื่นใดลงในลำน้ำห้วย ฝ่าฝืนปรับตามกฎหมาย

5.3 ไม้ให้ทิ้งน้ำเสียสิ่งสกปรกลงในลำน้ำห้วยโดยตรง หรือก่อนได้รับการบำบัดให้สะอาด

4.4 ไม้ให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเส้นทางเดินของลำน้ำห้วย เพื่อประโยชน์ของตนเอง

6. มาตรการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น

6.1 ไม้ประพฤติดิจจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น

6.2 ไม้กระทำสิ่งผิดกฎหมายในหมู่บ้าน

6.3 แต่งกายตามวัฒนธรรมของท้องถิ่น ต้อนรับผู้มาด้วยอัธยาศัยไมตรีที่ดีงามกับนักท่องเที่ยว

7. มาตรการจัดการรายได้เพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของหมู่บ้าน

- 7.1 เก็บบัตรค่าบำรุงสถานที่ท่องเที่ยว เด็ก 5 บาท ผู้ใหญ่ 10 บาท
- 7.2 ค่าบริการห้องน้ำ 2 บาท / คน
- 7.3 บริการที่จอดรถ จักรยานยนต์ 5 บาท / คัน รถยนต์ 10 บาท / คัน
- 7.4 ค่าเช่าที่ขายของ ล้อกละ 20 บาท/วัน (ไม่ให้สิทธิเช่าถาวรเกินครั้งละ 1 เดือน ยกเว้นไม่มีผู้เช่า)และต้องรักษาความสะอาดให้เรียบร้อย
- 7.5 ผู้นำทาง มัคคุเทศก์ ลูกหาบ 200 บาท / วัน / คน ค้างคืนเพิ่มอีก 100 บาท
- 7.6 นักท่องเที่ยวต้องเสีย ค่าเช่าที่พัก บำรุงสถานที่ และค่าบริการอื่นๆตามที่ต้องการ ก่อนที่ตกลงใช้บริการนั้น
- 7.7 การจัดบริการเพื่อหารายได้ ขายของต่างๆ สงวนไว้ให้แก่บุคคลในหมู่บ้านเท่านั้น และต้องแบ่งปันรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวทุกประเภท เข้าสู่ศรัทธาของกลางการท่องเที่ยว ร้อยละ 5 บาท

(2) ระเบียบปฏิบัติของการท่องเที่ยว

ระเบียบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ “ บ้านเล็กในป่าใหญ่ ” บ้านแม่กำปอง
หมู่ที่ 3 ต.ห้วยแก้ว กิ่ง อ. แม่ออน จ. เชียงใหม่ โทร.(053) 229526

1. การเข้ามาเที่ยวแบบโฮมสเตย์ มีระเบียบดังนี้
  - 1.1 ติดต่อแจ้งล่วงหน้าให้คณะกรรมการรับทราบก่อน (053 – 229526)
  - 1.2 กรอกใบสมัครข้อมูลและชำระเงินค่าใช้จ่าย ก่อนเข้าพักอาศัย มีรายละเอียด คือ
    - ค่าอาหาร มื้อละ 50 บาท /คน
    - ค่าที่พักโฮมสเตย์ คืนละ 100 บาท/คน
    - ค่าบริการเจ้าของบ้าน วันละ 100 บาท /วัน
    - ค่าบำรุงกิจกรรมที่พาชม 100 บาท/คน
    - ค่าผู้นำเที่ยว กลางวันๆละ 200 บาท เลยเข้าถึงช่วง กลางคืน(กรณีพักในป่า) เพิ่มอีกคืนละ 100 บาท

- ค่าเช่าเตียงรวมทั้งบำรุงสถานที่ 150 บาท/วัน แต่นำเตียงมาเองคิดค่าบำรุงสถานที่ 50 บาท/วัน

- ค่าดูชมการแสดงและร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญ ชุดเล็ก ชุดใหญ่ ชุดละ 600-1,500 บาท /ครั้ง

- ค่าดูชมการแสดงดนตรีพื้นเมือง ครั้งละ 1,000 บาท/ครั้ง

- ค่าดูชมการแสดงศิลปการฟ้อนพื้นบ้าน(ฟ้อนเล็บ ฟ้อนเทียน ฯ) ครั้งละ 1,000 บาท

- ค่าเช่าพาหนะ 100 - 1,000 บาท/วัน (ตามประเภทที่ใช้บริการ)

หมายเหตุ ทุกอย่างชำระเงินตามที่ท่านใช้บริการจริง เพราะกิจกรรมการท่องเที่ยวนี้เป็นของชุมชนต้องการให้มีการ กระจายรายได้ให้ชุมชนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

2. ให้ใช้ผู้นำเที่ยวของหมู่บ้าน เป็นมัคคุเทศก์ อัตรา 1 ต่อ นักท่องเที่ยว 5 คน และใช้เส้นทางตามที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ก็เพื่อป้องกันความปลอดภัย การพลัดหลง และคอยดูแลรักษาผลกระทบที่อาจจะเกิดกับธรรมชาติ

3. ตลอดเส้นทางไม่ทิ้งขยะ โดยเด็ดขาด ให้นำไปทิ้งตามจุดที่กำหนดไว้

4. ไม่ยิงปืน ทำเสียงดัง เป็นการรบกวนสัตว์ป่า และนักท่องเที่ยวอื่น

5. ไม่ก่อไฟก่อน ได้รับการอนุญาต และต้องดับสนิทเมื่อเสร็จภารกิจแล้ว

6. ต้องดับบุหรี่ให้สนิทก่อนทิ้งตามจุดที่กำหนดไว้

7. ไม่อนุญาตให้ขีดเขียน ทำสัญลักษณ์อื่นใด ที่เป็นการทำลายธรรมชาติ สภาพสิ่งแวดล้อม

8. ไม่อนุญาตนำสิ่งของอื่นใดในป่าออกจากพื้นที่

9. พ่อแม่ค้ำที่นำของมาขาย ต้องเสียค่าบำรุงสถานที่ วันละ 20 - 100 บาท และต้องขายในจุดที่กำหนดให้ ตลอดทั้งดูแลความสะอาดในจุดบริเวณของตนเอง

10. เก็บบัตรค่าบำรุงสถานที่ท่องเที่ยว เด็ก 5 บาท ผู้ใหญ่ 10 บาท

- ค่าบริการห้องน้ำ 2 บาท / คน

- บริการที่จอดรถ จักรยานยนต์ 5 บาท / คัน รถยนต์ 10 บาท / คัน

11. ไม่กระทำการอันใดที่ผิดจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นไทย

12. เมื่อนักท่องเที่ยวจะเดินทางกลับออกจากหมู่บ้าน ต้องได้รับการตรวจสอบเพื่อมิให้นำทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งอื่นใดออกจากพื้นที่ ก่อนได้รับการอนุญาต

13. เพื่อความปลอดภัยของ บุคคลนักท่องเที่ยว และทรัพยากรอันมีค่า ผู้ที่จะเข้ามาท่องเที่ยวในหมู่บ้านทั้งก่อนและเข้าและออกไปต้องได้รับการตรวจสอบซักถาม จากคณะกรรมการ ฯ ณ จุดด่านตรวจของหมู่บ้านก่อนทุกครั้ง

14. นักท่องเที่ยวทุกคนพึงต้องช่วยกันเสียสละเงิน เพื่อเป็นการบำรุงรักษา และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของหมู่บ้านให้ยั่งยืนต่อไป ตามอัตราค่าธรรมเนียมที่ประกาศไว้
15. ไม่ให้พกพาอาวุธต้องห้ามตามกฎหมาย
16. โปรดขับรถด้วยความเร็วไม่เกิน 35 กม./ ชั่วโมง เนื่องจากถนนคดเคี้ยวและคับแคบ
17. ไม่กระทำการอันใดให้เป็นที่รบกวน ผู้คนนักท่องเที่ยว หรือสัตว์ป่าทุกชนิด
18. ไม่ทิ้งขยะเรี่ยราด
19. ไม่ประพฤติผิดศีลธรรม จารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น
20. การเดินทางท่องเที่ยวเข้าไปในเขตป่า ต้องมีมัคคุเทศก์ของหมู่บ้านนำไปทุกครั้ง
21. จัดตั้งร้านค้า รับประทานอาหารตามเขตบริเวณที่กำหนดเท่านั้น มิให้นำติดตัวเข้าไปกินในเขตหวงห้าม
22. การจัดทำธุรกิจท่องเที่ยวทุกชนิดขอสงวนสิทธิ์ ให้เป็นของหมู่บ้านเท่านั้น
23. การเข้ามาตั้งเต็นท์พักผ่อน เช้าบ้านพัก หรือพักแบบโฮมสเตย์ ในที่สถานที่ต่าง ๆ ต้องมาติดต่อคณะกรรมการ ฯ และต้องได้รับการอนุญาตก่อนทุกครั้ง

4. คณะกรรมการ โครงสร้างการบริหาร การแบ่งหน้าที่

1. นายพรหมมินทร์	พวงมาลา	ประธานกรรมการ
2. นายจรัส	ไทยสมุทร	รองประธาน
3. นายยุทธ	ฉันทยา	เลขานุการ
4. นายสุเทพ	กิติคุณ	เหรัญญิก
5. นายแก้ว	กิ่งแก้ว	กรรมการ
6. นายอนันต์	ไทยกรณ์	กรรมการ
7. นายสุรพล	กิ่งแก้ว	กรรมการ
8. นายประดิษฐ์	ถมมา	กรรมการ
9. นายบุญเลิศ	ไทยกรณ์	กรรมการ

5. การบริหารจัดการรายได้

การจัดการรายได้ การท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปอง ทางคณะกรรมการกำหนดให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมสหกรณ์การไฟฟ้าฟ้าโครงการหลวงแม่กำปองจำกัด เนื่องจากทางผู้นำของหมู่บ้านต้องการให้ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นี้เป็นตัวสร้างรายได้ และนำรายได้กระจายสู่ชุมชนอย่างทั่วถึง เพราะชาวบ้านของบ้านแม่กำปองเป็นสมาชิกของสหกรณ์ ทั้งหมดทุกหลังคาเรือน รายได้ที่เหลือหลังหักค่าใช้จ่ายแล้วก็จะเป็รายได้ของสหกรณ์และทุกปีจะมีการสรุปกำไรขาดทุนของสหกรณ์ ฉะนั้นเมื่อสหกรณ์มีกำไร กำไรนี้จะออกมาในรูปของเงินปันผลให้แก่สมาชิกทุกคน

ดังนั้นชาวบ้านที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านแต่ไม่มีความพร้อมในการเข้าร่วม กิจกรรมของการท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งชาวบ้านที่ไม่มีความพร้อมกลุ่มนี้ ก็ยังมีส่วนได้รับประโยชน์จากกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปของเงินปันผล

หากไม่นำการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เข้ามาในระบบการบริหารงานของสหกรณ์ผล ประโยชน์จากการท่องเที่ยวจะตกอยู่กับชาวบ้านแค่บางกลุ่มทำให้เกิดปัญหาการกระจายรายได้ไม่ทั่วถึง

ดังนั้นการบริหารของระบบสหกรณ์น่าจะเป็นรูปแบบของการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งรายละเอียดของรายได้จากการท่องเที่ยวมีดังนี้

1. ค่าที่พัก บ้านพัก 9 หลัง 100/คน/คืน
2. ค่าบำรุงหมู่บ้าน 100 / คน / ครั้ง
3. ค่ากิจกรรมพาชม (พาชมชุมชนในหมู่บ้าน) 100 / คน / ครั้ง
4. นวดแผนโบราณ 8 คน นวดตัว 100 นวดฝ่าเท้า 120
5. บริการนำเที่ยว (ไกด์) 200 บาท
6. กลุ่มแปรรูปอาหาร ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ชา,กาแฟ ถูงละ 50 บาท มันฝรั่งทอดกรอบถูงละ 30 บาท หมอนซาไบละ 100 บาท
7. การทำเครื่องเรือนไม้ไผ่ ชุดละ 2,000 บาท
8. การฟ้อนรำ 15 คน 1,000 บาท/ครั้ง
9. ดนตรีพื้นเมือง 15 คน 1,000 บาท/ครั้ง
10. การจำหน่ายไม้ดอกไม้ประดับ ดอกเอื้องดิน 25-300 บาท
11. การจักสาน หมวก 20 บาท/ใบ

12. การจำหน่าย ยาสมุนไพรพื้นบ้าน
13. การตีมีด
14. รายได้จากการทำพิธีบายศรีสู่ขวัญ - ค่าบายศรี 600-1,200 บาท/ครั้ง
- ค่าบุคคลทำพิธี (มัคทายก) 100-200บาท
15. ค่าทำอาหาร คนละ 50 บาท

ค่าที่พัก, ค่าบริการ, ค่านำเที่ยว (ไกด์) หัก 5% เข้าหมู่บ้าน

หมู่บ้าน แม่กำปอง เป็นเขตพื้นที่ของป่าสงวนแห่งชาติ ยังไม่ได้เป็นเขตของอุทยานแห่งชาติ ดังนั้นการเข้ามาท่องเที่ยวในหมู่บ้านแม่กำปองไม่มีค่าใช้จ่ายในการผ่านทาง หรือเก็บบัตรผ่านทางแต่อย่างใด นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้ามาเที่ยวได้ทุกวัน เวลา ไม่ว่าจะป็นน้ำตก, เที่ยวชมในหมู่บ้าน, เดินขึ้นดอยม่อนล้าน ฯลฯ

แนวทางการจัดสรรรายได้ จากการท่องเที่ยว

- จัดสรรแก่สมาชิกผู้ถือหุ้น
- จัดสรรให้การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง
- จัดสรรเข้าสหกรณ์เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนต่อไป

ข้อมูลและจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้

ปี พ.ศ 2544

จำนวนนักท่องเที่ยวที่พักโฮมสเตย์	247 คน
- นักท่องเที่ยวคนไทย	145 คน
- นักท่องเที่ยวต่างชาติ	102 คน
รายได้ที่ได้รับ	<u>86,650 บาท</u>

ปี พ.ศ 2545

จำนวนนักท่องเที่ยวที่พักโฮมสเตย์	493 คน
- นักท่องเที่ยวคนไทย	330 คน
- นักท่องเที่ยวต่างชาติ	163 คน
รายได้ที่ได้รับ	<u>172,880 บาท</u>

หมายเหตุ : เยอรมัน 4 คน , อเมริกา 39 คน , แคนาดา 28 คน ,
อังกฤษ 32 คน , นิวยอร์ค 13 คน, จีน 4 คน

ปี พ.ศ 2546

จำนวนนักท่องเที่ยวที่พักโฮมสเตย์ 745 คน

- นักท่องเที่ยวคนไทย 539 คน

- นักท่องเที่ยวต่างชาติ 206 คน

รายได้ที่ได้รับ 260,952 บาท

หมายเหตุ : เคนมาร์ก 20 คน

อเมริกา 71 คน

แคนาดา 24 คน

อังกฤษ 39 คน

สเปน 24 คน

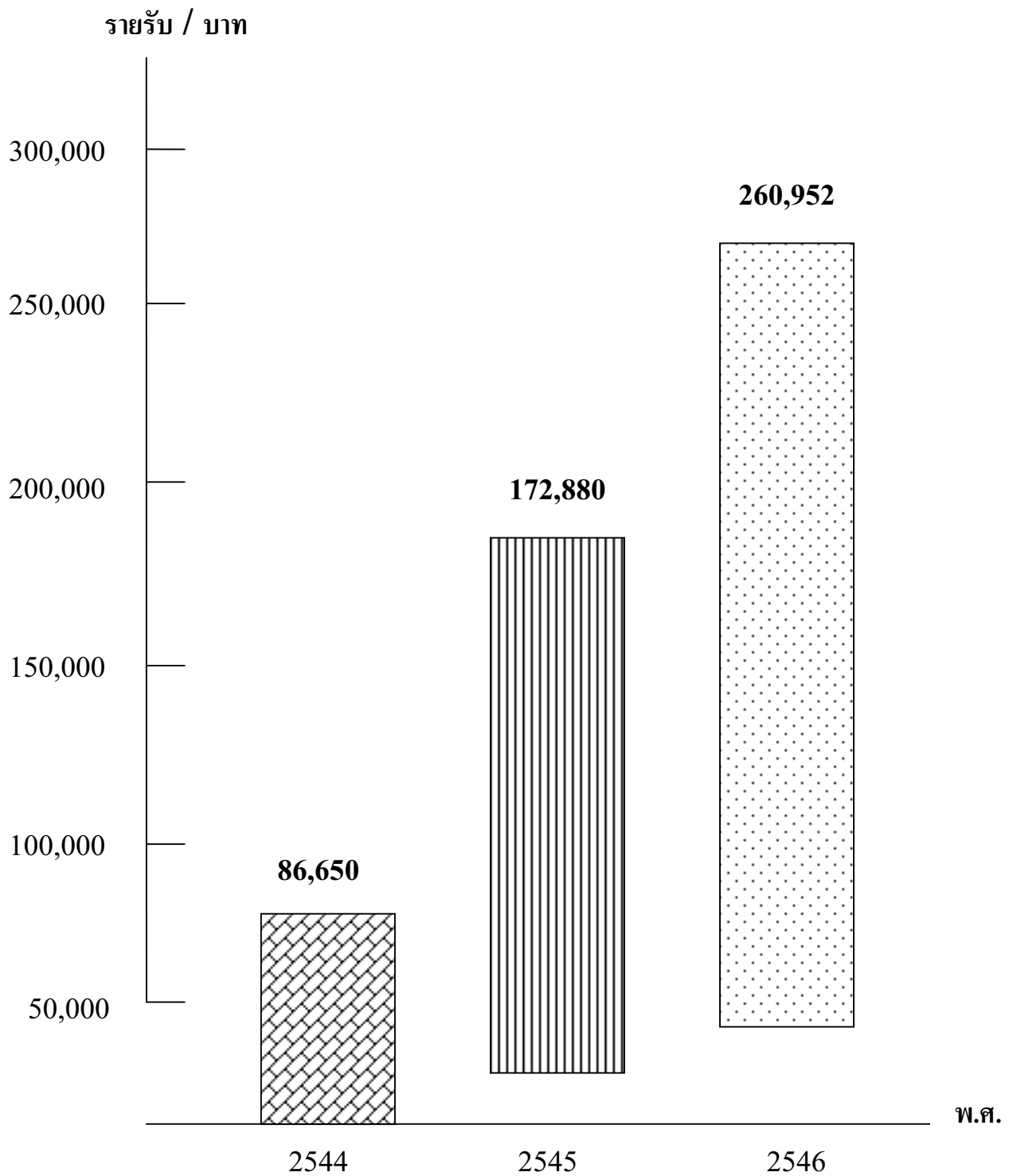
จีน 2 คน

ฮ่องกง 15 คน

ญี่ปุ่น 11 คน

กราฟแสดงรายรับจากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของบ้านแม่กำปอง

บทที่ 5 สรุป วิเคราะห์และอภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสถานะการณ์ด้านการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปองในปัจจุบัน
2. เพื่อค้นหาองค์ความรู้และศักยภาพชุมชนในด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของหมู่บ้านแม่กำปอง
3. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนบ้านแม่กำปอง
4. เพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นทรัพยากรอันมีค่าของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลอดไป

สถานที่ดำเนินการวิจัย

บ้านแม่กำปอง หมู่ที่ 3 ต.ห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

สรุปผล

จากการดำเนินการวิจัยที่ผ่านมาทั้ง 3 ช่วง ทำให้ได้ผลการวิจัยดังนี้

- ชุมชน ได้รับความรู้เรื่องการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืน
- ได้แผนการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนที่จัดทำโดยชุมชน
- ได้ข้อมูลพื้นฐานสภาพของประชาชน สภาพแวดล้อม และแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ในหมู่บ้านแม่กำปอง
- ทราบผลดีและผลเสียของการจัดการท่องเที่ยว รวมทั้งได้เอกลักษณ์ที่เป็นจุดเด่นของหมู่บ้าน
- ได้คณะกรรมการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของหมู่บ้าน
- ได้กฎระเบียบ ข้อปฏิบัติของหมู่บ้าน ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- ได้แผนผัง แผนที่เส้นทางการท่องเที่ยว และศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน
- ได้แนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งวิธีการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนของหมู่บ้าน
- ได้กิจกรรมรณรงค์ให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ของชาวบ้านและนักท่องเที่ยวที่จะนำไปปฏิบัติ

จากหมู่บ้านเล็กๆที่ตั้งอยู่ท่ามกลางหุบเขา ห่างไกลความเจริญ แต่มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติยากที่จะเปรียบเทียบได้ ชาวบ้านเป็นชนพื้นเมืองทั้งหมดไม่มีชนเผ่าหรือชาวเขาเข้ามาอยู่ปะปน ทุกคนนับถือศาสนาพุทธ ชุมชนมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย มีความสามัคคีและอหิสาภัยดี มีลำธารไหลผ่านหมู่บ้าน มนต์เสน่ห์ของหมู่บ้านกลับทำให้ทุกคนที่เข้ามาอยากกลับเข้ามาเที่ยวชมอีกเรื่อยๆ จนหมู่บ้านเปิดเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมู่บ้านเริ่มเป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้สถานการณ์การท่องเที่ยวในหมู่บ้านเริ่มคึกคักจากปี 2544 จนถึงปัจจุบันหมู่บ้านแม่กำปองเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งกลุ่มชาวไทยและชาวต่างชาติสังเกตได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นทุกปี ทั้งนักท่องเที่ยวแบบไปเช้า เย็นกลับหรือขาจร นักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักแบบโฮมสเตย์ และกลุ่มที่เข้ามาศึกษาดูงาน มีตัวเลขการเข้ามาในหมู่บ้านมากขึ้น จากตัวเลขเหล่านี้ส่งผลให้ชุมชนบ้านแม่กำปองต้องพัฒนา หรือเพิ่มศักยภาพในการรองรับกับนักท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

การท่องเที่ยวที่คิดริเริ่มโดยชุมชน บริหารจัดการกันเองโดยชุมชน ถือว่าเป็นการพัฒนาชุมชนแบบองค์รวมหรือแบบบูรณาการได้อีกทางหนึ่ง คือเกิดการพัฒนาทั้งโครงสร้างพื้นฐาน อาชีพหลัก อาชีพเสริม กลุ่มองค์กรต่างๆ ตลอดจนพัฒนาบุคลากรในชุมชน ส่งผลให้เกิดชุมชนที่เข้มแข็ง และยังช่วยลดและแก้ปัญหาการว่างงาน แก้ปัญหาความยากจน

จากการท่องเที่ยวส่งผลให้เพิ่มศักยภาพองค์ความรู้ภายในชุมชนและก่อตั้งกลุ่มต่างๆขึ้นในหมู่บ้านเพื่อช่วยต่อการบริหารจัดการภายในชุมชน โดยเริ่มจากการค้นหาองค์ความรู้เดิมที่มีในหมู่บ้านและอบรมพัฒนาจนเกิดอาชีพเสริมขึ้นในหมู่บ้านรองจากอาชีพหลักคือการเก็บใบเมี่ยง องค์ความรู้เดิมเช่น กลุ่มเครื่องเรือนไม้ไผ่ ,กลุ่มตีเหล็ก ,กลุ่มสมุนไพรพื้นบ้าน , กลุ่มนวดแผนโบราณ , กลุ่มดนตรีพื้นเมือง , กลุ่มฟ้อนรำ , กลุ่มมัคคุเทศก์ กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ ซากาแฟมันฝรั่งทอดกรอบ , กลุ่มจักสานหมวก,ตะกร้าใส่ ไข่ ซึ่งทุกกลุ่มมีความเกี่ยวพันและเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวทั้งสิ้น

ศักยภาพในชุมชนหลายๆสิ่งที่เราเคยมองข้ามความสำคัญเวลานี้ทุกสิ่งกลับมีคุณค่าด้วยตัวของมันเอง เช่น อาชีพการเก็บใบเมี่ยงที่ชาวบ้านออกไปเก็บทุกวันจนมันเป็นเรื่องธรรมดาในชีวิตของชุมชนที่นี่ แต่นักท่องเที่ยวกลับเห็นเป็นเรื่องแปลก เป็นเรื่องที่น่าสนใจ อยากมาศึกษาอยากมาสัมผัสกับวิถีชีวิตของชุมชนแห่งนี้ ทางหมู่บ้านจึงต้องมีรูปแบบที่เหมาะสมต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อให้การท่องเที่ยวมีระบบ ระเบียบกฎเกณฑ์ และไม่ส่งผลต่อทรัพยากรทางธรรมชาติภายในหมู่บ้าน เมื่อหมู่บ้านมีรายได้การจัดสรรรายได้ก็ต้องคำนึงถึงชาว

บ้านในชุมชนให้มีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง ทางคณะกรรมการกำหนดให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นี้ เป็นกิจกรรมหนึ่งของสหกรณ์การไฟฟ้าฟาร์มโครงการหลวงแม่กำปองจำกัด เนื่องจากทางผู้นำของหมู่บ้านต้องการให้ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นี้เป็นตัวสร้างรายได้ และนำรายได้กระจายสู่ชุมชนอย่างทั่วถึง เพราะชาวบ้านของบ้านแม่กำปองเป็นสมาชิกของสหกรณ์ทั้งหมดทุกหลังคาเรือน รายได้ที่เหลือหลังหักค่าใช้จ่ายแล้วก็จะป็นรายได้ของสหกรณ์และทุกปีจะมีการสรุปกำไรขาดทุนของสหกรณ์ ฉะนั้นเมื่อสหกรณ์มีกำไร กำไรนี้จะออกมาในรูปของเงินปันผลให้แก่สมาชิกทุกคน

นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังเอื้อต่อการนำทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีต่างๆมาพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนเอง สร้างรายได้ สร้างชื่อเสียงให้กับชุมชน และยังส่งผลให้ทุกคนในชุมชนมีจิตสำนึก และเห็นความสำคัญ ที่จะช่วยกันดูแลรักษา ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรมให้คงอยู่ตลอดไป

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำวิจัยที่ผ่านมาคือ

1. ได้เรียนรู้เรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล กล่าวคือ ทุกคนอาจคิดทำไม่เหมือนกัน แต่มีเป้าหมายอย่างเดียวกัน และเราไม่สามารถให้ทุกคนทำ คิดเหมือนกันได้ ฉะนั้นกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม การรู้จักเคารพ และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญประเสริฐยิ่ง แต่เราก็ไม่สามารถให้ทุกคนคิดทำเหมือนเราได้ ดังนั้นการทำงานเป็นกลุ่ม หากเป็นเรื่องที่ต้องตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว จึงจำเป็นต้องใช้ทั้งเหตุและผลและเสียงส่วนใหญ่เป็นบรรทัดฐาน
2. ได้รู้ว่า ปัญหาเรื่องความขัดแย้ง ความไม่เข้าใจกัน ระหว่างบุคคล หรือระหว่างกลุ่มส่วนใหญ่เกิดจากการสื่อสารทางเดียว คือ แต่ละฝ่ายไม่มีโอกาสได้พบปะพูดคุยกันมากนัก จนทำให้แต่ละฝ่ายเข้าใจหรือนึกคิดเอาเอง จนทำให้รับรู้ข้อมูลที่คาดเคลื่อน ดังนั้นการพบปะ พูดคุยกัน โดยการประชุมปรึกษาหารือกันจึงเป็นเรื่องจำเป็นของสังคมมนุษย์
3. ได้เรียนรู้เรื่องประโยชน์ของความอดทน อดกลั้น ต่อสิ่งที่เราไม่พึงพอใจ ในกระบวนการทำงานกับผู้คนหลาย ๆ คน ในเรื่องที่คนส่วนใหญ่เขายอมรับได้ สิ่งนี้จึงเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวให้กลุ่มคนดำรงอยู่ได้
4. การระดมความคิด และวิเคราะห์โดยกลุ่ม เป็นสิ่งที่ช่วยให้กลุ่มทำงานได้ผิดพลาด น้อยลงคือ โอกาสที่จะบรรลุผลสำเร็จได้มากยิ่งขึ้น
5. รู้จักแบ่งงานที่สอดคล้องกับศักยภาพ ความสามารถ ความถนัดของแต่ละคน
6. รู้เทคนิควิธีการจูงใจให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ในโครงการวิจัย โดยใช้วิธีการอธิบายและพูดคุยกับชาวบ้านอย่างสม่ำเสมอ การให้รางวัลกับคนที่ทำตัวเป็นแบบอย่างในการเข้าร่วมกิจกรรมและการพาไปศึกษาดูงานเพื่อการเปิดหูเปิดตาและได้เปรียบเทียบข้อมูลของชุมชนตนเองกับพื้นที่อื่น
7. มีการตื่นตัวและเห็นวิกฤตของการทำลายทรัพยากรทั้งนี้เกิดจากการกระตุ้นของกระบวนการวิจัยเองและภาพจริงที่ปรากฏในชุมชนเช่นเรื่อง ขยะ ต้นไม้ หรือน้ำ

ปัญหาและอุปสรรคและแนวทางแก้ไข

1. นักวิจัยทุกคน ไม่มีประสบการณ์ ในการทำงานด้านวิจัยและการจัดการกับเอกสารต่าง ๆ

แก้ปัญหาโดย - ขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ สกว. เข้ามาให้คำแนะนำและเป็นพี่ปรึกษา

2. ปัญหาในเรื่องของเวลา

- คณะทีมวิจัยและชาวบ้าน มีอาชีพหลักคือการปลูกเมี่ยง ชา และกาแฟ หากเมื่อถึงฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้ว งานวิจัยก็จำเป็นต้องหยุดพัก เพราะผลผลิตเมื่อถึงระยะเวลาเก็บเกี่ยว แล้วถ้ารอเข้าไป ผลผลิตก็จะแก่ เสียหาย

- หัวหน้าทีมวิจัย ในการวิจัย มีหน้าที่เป็นผู้นำชุมชน มีภารกิจมากมาย ทำให้ไม่ค่อยมีเวลาในการทำวิจัย

แก้ปัญหาโดย - ทำเรื่องแจ้ง ไปยัง สกว. เพื่อขอลื่อนเวลาในการวิจัยออกไป

3. บุคคลภายนอกพื้นที่หรือนายทุนที่เข้ามาอาศัยในชุมชน ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ การท่องเที่ยวของชุมชน

แก้ปัญหาโดย - ชั้นแรกต้องมีการเรียกมาหารือเพื่อทำความเข้าใจในระเบียบ เมื่อไม่ยอมรับในกฎระเบียบของชุมชน ทางชุมชน จึงต้องใช้ระเบียบทางสังคมของชุมชนในการตัดความช่วยเหลือทุกด้าน

4. ยังมีชาวบ้านบางส่วน ไม่เข้าใจถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน เพราะผลที่เกิดกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายไป ยังไม่สามารถกระทบให้เห็นได้อย่างเป็นรูปธรรม

แก้ปัญหาโดย - เก็บข้อมูลกรณีศึกษา จากแหล่งต่าง ๆ มานำเสนอให้เห็นชัดเจน ให้เห็นโทษของการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะรูปภาพ วีดีโอ ประกอบการบรรยายให้ชาวบ้านได้ทราบเพิ่มเติม

5. การกระจายกลุ่มบ้านพักโฮมสเตย์ยังไม่ทั่วถึง

แก้ปัญหาโดย - สร้างความเข้าใจกับชุมชนในเรื่องของความพร้อมในเรื่องของสถานที่พักอาศัยที่ควรถูกสุขลักษณะ ความสะอาดของบ้านพักอาศัยตลอดถึงความสะอาดของห้องน้ำ และที่สำคัญคือการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในการต้อนรับแขกที่มาพักอาศัย เมื่อบ้านใดที่คิดว่าบ้านตนเองมีความพร้อมก็สามารถเข้าร่วมเป็นบ้านพักโฮมสเตย์ได้

ข้อเสนอแนะ

1. การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว ควรให้หน่วยงานของรัฐเช่น อุทยานแห่งชาติ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ หรือ ททท. เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อสร้างแผนพัฒนาที่เป็นรูปธรรม มากขึ้น
2. ควรมีการพัฒนาเพื่อเพิ่มทักษะ ในการจัดการท่องเที่ยว การบริการและการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว คุณสมบัติของการเป็นมัคคุเทศก์ที่ดี ภาษาต่างประเทศสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ
3. ควรมีการประสานกับชุมชนใกล้เคียง ในการจัดการท่องเที่ยว
4. ควรเพิ่มศักยภาพด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อเพิ่มช่องทาง ในการดึงนักท่องเที่ยวเข้ามาในหมู่บ้านให้มากขึ้น
5. จัดสรรกิจกรรมที่จะช่วยให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ และการอนุรักษ์ให้คงอยู่ให้มากขึ้น
6. งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นงานที่เน้นกระบวนการใหม่ ชุมชนจึงควรต้องปรับตัวและเพิ่มความสนใจให้เข้ากับการดำเนินงานให้มากขึ้น
7. ควรเพิ่มช่องทางการกระจาย รายได้ ในชุมชนให้มากขึ้น ไม่อยากให้เกิดกลุ่มเพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง
8. ควรมีการประสานงานกับองค์กรต่าง ๆ เพื่อพัฒนาอาชีพเสริมในชุมชนให้มากขึ้น
9. อนุรักษ์วัฒนธรรม และประเพณีของชุมชนให้คงอยู่ตลอดไป
10. อยากให้มีกลุ่มนักศึกษาสถาบันต่าง ๆ เข้ามาทำวิจัยเกี่ยวกับพืชพันธุ์ไม้เนื่องจากในหมู่บ้านยังมีต้นไม้ดอกไม้อีกมากที่ยังไม่รู้แน่ชัดว่าเป็นดอกไม้หรือต้นไม้ชนิดไหน
11. ประชาสัมพันธ์หรือทำการตลาดให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นการโปรโมทหมู่บ้านให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง
12. ควรสร้างความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิตและศิลปวัฒนธรรม

ภาคผนวก

ดอกกำปอง

ดอกเอื้องดิน

ยอดดอยม่อนล้าน

ดอกซากุระเมืองไทย

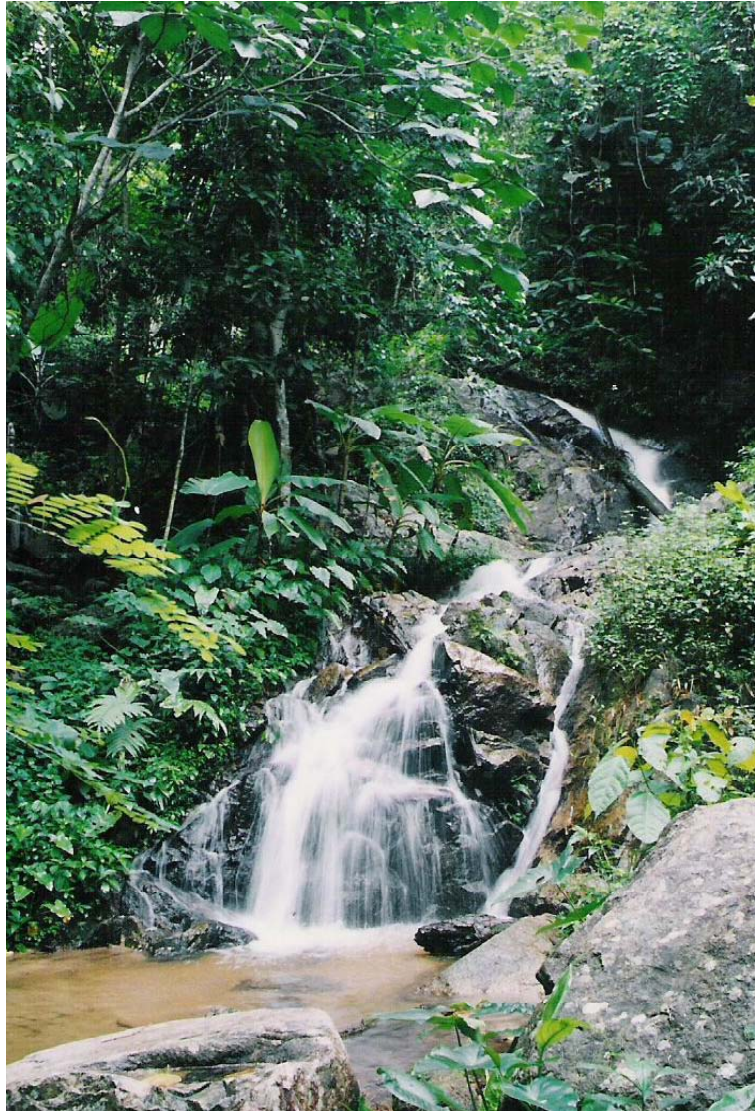

น้ำตกแม่กำปอง

ความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ

น้ำตกแม่กำปองชั้นที่ 1

วิธีชีวิตการเก็บใบเมี่ยง

กิจกรรมการบวชป่า

ความร่วมมือร่วมใจ

นางเยาวเรศ ชินวัตร
ประธานสภาสตรีแห่งชาติ

ผู้เข้าร่วมพิธีปิดการอบรม

ผู้เข้าร่วมพิธีปิดการอบรม

การนวดฝ่าเท้า

นักศึกษาจากบางกอกนานาชาติ

นักศึกษาจากสหรัฐอเมริกา

นักศึกษาโครงการเว็ลด์เลิร์นนิ่ง

การอบรมมัคคุเทศก์และหมอนวด

พิธีกรรมทางศาสนาของการบวชป่า

พิธีการบายศรีสู่ขวัญ

การศึกษางานที่แม่กลางหลวง

การอบรมคั่วกาแฟ

การฝึกซ้อมดนตรีพื้นเมือง

พิธีบายศรีสู่ขวัญ

ทานอาหารแบบขันโตก

ทานอาหารแบบขันโตก

นักท่องเที่ยวต่างชาติ

ทานอาหารแบบขันโตก

นักท่องเที่ยวร่วมร่าง

ไปใส่บาตรที่วัด

กลุ่มเพื่อนรำกับนักท่องเที่ยว

อาหารเข้ากับกาแฟสดเลิศ

ประวัติหัวหน้าโครงการวิจัย

ชื่อ นายพรมมินทร์ พวงมาลา

ที่อยู่ 78/1 หมู่ 3 ตำบลห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ 50130

ประวัติการศึกษา

มัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน กิ่งอำเภอแม่อน จ.เชียงใหม่

ประวัติการทำงาน

2525 – ปัจจุบัน	เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
2539 – 2547	เป็นผู้ใหญ่บ้าน แม่กำปอง
2539 – ปัจจุบัน	ประธานกลุ่ม 34 ของ ส/ก การเกษตรสันกำแพง
2543 – ปัจจุบัน	ประธานบริหารการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แม่กำปอง
2544 – ปัจจุบัน	ประธานกองทุนหมู่บ้านแม่กำปอง
2545 – ปัจจุบัน	ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ
2545 – ปัจจุบัน	กรรมการเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด
2547 – ปัจจุบัน	ประธานกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนแม่กำปอง
2544 – ปัจจุบัน	ประธานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตแม่กำปอง
2546 – ปัจจุบัน	กรรมการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี เกษตรตำบลห้วยแก้ว

ปรัชญาในการทำงาน

เป็นคนดี มีสัจจะ เสียสละมุ่งมั่นพัฒนา

ประสบการณ์ในการทำวิจัยในครั้งนี้

ทำให้ได้รับความรู้ ความเข้าใจ รู้จักคิด รู้จักทำ รู้จักการวิเคราะห์และแก้ปัญหา

ประวัติการศึกษาดูงาน, การอบรมและรางวัลที่ได้รับ

- อาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับอำเภอปี 2543
- อาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัดปี 2543
- อาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับเขต 10 ปี 2544
- รางวัลผู้ใหญ่บ้านยอดเยี่ยม (แหวนทองคำ) ปี 2544

- รางวัลศิษย์เก่า กศน.ดีเด่น สาขาผู้นำชุมชน ปี 2545
- รางวัลบุคลากรเครือข่าย กศน. ดีเด่นประจำปี 2546 ประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ได้รับเกียรติเป็นวิทยากรรับเชิญบรรยายการดูแลรักษาและการใช้
ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ปี 2544 ที่ประเทศฟิลิปปินส์
- อบรมหลักสูตรการบริหารงานสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลจัดโดยคณะ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- อบรมหลักสูตรอาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อมจังหวัดเชียงใหม่ จัดโดยกรมส่งเสริม
คุณภาพสิ่งแวดล้อม

ทีมวิจัย

ชื่อ นายถนัด คำก้อน

ที่อยู่ 45/3 หมู่ 5 ตำบลทรายมูล อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ 50130

ประวัติการศึกษา

วุฒิกการศึกษา ศษม. บริหารการศึกษา

ประวัติการทำงาน

เป็นอาจารย์ เมื่อ 2 ตุลาคม 2518

ปัจจุบัน ผ.อ. โรงเรียนวัดแม่กำปอง หมู่ 3 ต.ห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่ออน
จังหวัดเชียงใหม่

ปรัชญาในชีวิต

ทำวันนี้ให้ดีที่สุด

ประสบการณ์ในการวิจัย

1. ได้รู้จักบ้านแม่กำปองมากขึ้น
2. ได้มีโอกาสร่วมคิด ร่วมทำและร่วมรับผิดชอบกับคณะชุมชนมากขึ้น
3. ได้เรียนรู้ลักษณะนิสัยของคณะทีมวิจัยและชุมชนมากขึ้น
4. ได้แนวคิดแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในหมู่บ้านอย่างเป็น
รูปธรรม
5. ภูมิใจในการที่ได้ช่วยเหลือในการทำวิจัย

ชื่อ นายสุเทพ กิตคุณ

ที่อยู่ 88 หมู่ 3 ตำบลห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ 50130

ประวัติการศึกษา

ประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนป่าไม้แดง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ประวัติการทำงาน

2539 – 2547 ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

2534 – 2547 ประธานกรรมการสหกรณ์ไฟฟ้าโครงการหลวงแม่กำปองจำกัด

ปัจจุบัน กรรมการกองทุนหมู่บ้านแม่กำปอง

ปัจจุบัน กรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตแม่กำปอง

ปัจจุบัน กรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนวัดแม่กำปอง

ปัจจุบัน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้ว

ประสบการณ์ในการวิจัย

ได้ความรู้ ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ชื่อ นายสุพล กิ่งแก้ว

ที่อยู่ 104 หมู่ 3 ตำบลห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ 50130

ประวัติการศึกษา

มัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกิ่งอำเภอแม่อน จ.เชียงใหม่

ประวัติการทำงาน

ผู้นำอาสาสมัครพัฒนาชุมชน

ประสบการณ์ในการวิจัย

เข้าใจในการพัฒนาท้องถิ่น ได้นำมาปรับปรุงกับตัวเองในครอบครัวตัวเองและปรับปรุงในหมู่บ้านและมีจิตสำนึกที่ดีว่าสิ่งไหนควรทำไม่ควรทำ

ชื่อ นายอนันต์ ไทยกรณ์

ที่อยู่ 31 / 1 หมู่ 3 ตำบลห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ 50130

ประวัติการศึกษา

มัธยมศึกษาตอนต้น ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน กิ่งอำเภอแม่อน จ.เชียงใหม่

ประวัติการทำงาน

2527 – 2538	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
2526 – 25456	ผู้ควบคุมไฟฟ้าพลังน้ำ
2535 – ปัจจุบัน	อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
ปัจจุบัน	ประธานประชาคมหมู่ที่ 3
ปัจจุบัน	รองประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
ปัจจุบัน	กรรมการโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน
ปัจจุบัน	ผู้นำเที่ยวในชุมชน (มัคคุเทศก์)
ปัจจุบัน	สมาชิกกลุ่มดนตรีพื้นเมือง

ประสบการณ์ในการวิจัย

ได้ความรู้ ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อม และเข้าใจถึงภาวะเบียด ของการท่องเที่ยวและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ปรัชญาในชีวิต

มุ่งมั่นพัฒนา ใฝ่หาความรู้ เชิดชูคุณธรรม

ชื่อ นายจรัส ไทยสมุทร
ที่อยู่ 35 / 2 หมู่ 3 ตำบลห้วยแก้ว
กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ 50130
ประวัติการศึกษา

มัธยมศึกษาตอนต้น ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน กิ่งอำเภอแม่ออน จ.เชียงใหม่

ประวัติการทำงาน

2543 – 2547	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
2543 – 2547	ประธานกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนวัดแม่กำปอง
2544 – ปัจจุบัน	เหรียญกอกทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองหมู่บ้าน
2542 – 2547	รองประธานกรรมการดำเนินการสหกรณ์ไฟฟ้าโครงการหลวงแม่ กำปองจำกัด
2546 – ปัจจุบัน	เหรียญกอกซื้อกองทุนหมู่บ้านชุมชนเมืองระดับตำบล
ปัจจุบัน	รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้ว
ปัจจุบัน	คณะกรรมการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แม่กำปอง

ประสบการณ์ในการวิจัย

ได้ความรู้ ความเข้าใจ รู้จักกฎระเบียบของการท่องเที่ยว รู้ถึงความสำคัญของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ชื่อ นายยุทธ ชันยา

ที่อยู่ หมู่ 3 ตำบลห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ 50130

ประวัติการศึกษา

ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน กิ่งอำเภอแม่ออน จ.เชียงใหม่

ประวัติการทำงาน

อดีต ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

ปัจจุบัน กรรมการหมู่บ้าน

ประสบการณ์ในการวิจัย

ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น ไปดูงานจากหมู่บ้านอื่นและได้แสดงความคิดเห็นอะไรหลายอย่าง ได้รับความรู้ความเข้าใจ มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ชื่อ นายแก้ว กิ่งแก้ว

ที่อยู่ 59/1 หมู่ 3 ตำบลห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ 50130

ประวัติการศึกษา

ประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียน กิ่งอำเภอแม่ออน จ.เชียงใหม่

ประวัติการทำงาน

อดีต ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

ปัจจุบัน กรรมการหมู่บ้าน

ประสบการณ์ในการวิจัย

ได้รับความรู้ความเข้าใจ มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ